

*L'anàlisi tècnic
aplicat als mercats
financers:
el món de les inversions*



ÍNDEX

1. Agraïments	4
2. Introducció	5
3. La Borsa no és exactament un joc a cara o creu	8
4. Una mica d'història	9
5. La teoria de Dow	11
6. Psicologia de l'inversor	14
7. Índexs borsaris principals	17
8. Productes financers	18
8.1. Accions	19
8.1.1. CFDs	21
8.2. Fons d'inversió	23
8.3. ETFs	24
8.4. Derivats	25
8.5. Futurs	26
8.6. Opcions	29
8.6.1. Warrants	33
9. Gràfics	34
9.1. Gràfic de barres	35
9.2. Espelmes japoneses	36
9.3. Punt i figura	40
10. Anàlisi fonamental	42
11. Anàlisi tècnic	44
11.1. La tendència	47
11.2. Formacions bàsiques	49
11.2.1. El patró de cap i espatlles	52
11.3. Indicadors	57
11.3.1. Les mitjanes mòbils	59
11.3.2. MACD	61
11.3.3. TRIX	63
11.3.4. Les bandes de Bollinger	65

11.3.5. Momentum	67
11.3.6. Els oscil·ladors	68
11.3.6.1. L'oscil·lador RSI	69
11.3.6.2. L'oscil·lador estocàstic	70
11.3.6.3. L'oscil·lador %R de Larry Williams	75
12. Cicles	77
13. El sistema de <i>trading</i>	81
13.1. Com crear un sistema automàtic	85
14. L'experiència a Chicago	101
15. Entrevistes	106
16. Enquestes	125
17. Conclusions	129
18. Annex I	133
19. Annex II	137
20. Bibliografia	155

AGRAÏMENTS:

En primer lloc vull donar el meu agraïment al meu pare i al meu germà, per la motivació que em van donar a l'hora d'escollir aquest tema. També a la meva mare, pel recolzament que m'ha donat i perquè al principi va aguantar les meves explicacions sense entendre res i ha descobert, després de llegir el treball finalitzat, que tot plegat no és tan avorrit i complicat com sembla.

A la meva tutora, pel seu recolzament durant la realització del treball.

A Jordi Carlas, director de Renta 4 de Girona, per acceptar-me durant un mes a la seva empresa. També a la Dori Sánchez, en Pau Ramió i en Jordi Albertí, per introduir-me en el món de les inversions i estar disposats a ajudar-me en tot el que fes falta.

A Tony Kasathsko, per la seva ajuda i el temps que ha dedicat a respondre preguntes i dubtes que tenia durant la realització del treball. També a Yamile Castañeda i Alberto Moreno, treballadors al CBOE, per la gran quantitat d'informació que em van facilitar i per obrir-me les portes a un lloc on poca gent pot accedir: l'interior del Chicago Board Of Trade.

A tothom que ha col·laborat en el treball, en especial els entrevistats que van respondre els meus correus (Barbara Rockefeller, David Landry, Robert Colby, Peter Leeds, Andrew Abraham i John Ehlers), així com també els enquestats, i a tothom que m'ha donat suport encara que no hi hagi col·laborat, ja que sense aquestes persones aquest treball no seria el que és.

A totes aquestes persones els dono el meu agraïment. Moltes gràcies!

INTRODUCCIÓ

La Borsa és un món completament diferent al que s'imagina la majoria de gent. Quan algú pronuncia la paraula "borsa", ràpidament qualsevol s'imagina un home de negocis d'edat avançada, grassonet, amb americana i corbata i el cabell engominat, un cigar a la boca i comptant un feix de bitllets. O també ens pot venir la imatge d'una sala àmplia, plena d'ordinadors, amb centenars de treballadors teclejant frenèticament (la que es sol mostrar al telenotícies, que és la sala de la borsa de Barcelona), o potser el típic gràfic de barres de l'evolució del preu d'una acció; com que la gent que no té coneixements bàsics del tema no el sap interpretar, clava l'etiqueta "avorrit" a tot allò que té relació amb la Borsa.

Això també ho vaig fer jo. És clar, una noia adolescent no pot interessar-se per aquestes coses; una altra cosa seria que fos un home gran i jubilat.

Però, i si no és realment tan avorrit com sembla? I si el món de les inversions no consisteix només en homes grans i avars que només pensen en fer diners i més diners?

Quan vaig escollir aquest tema no estava gaire convençuda de poder donar una resposta positiva a aquesta pregunta. Tanmateix, he descobert que tot depèn de la nostra actitud davant les coses: si no posem interès en aprendre a tocar el piano ens semblarà avorrit anar a classes de piano; si no ens interessa l'anglès i l'estudiem per obligació, cada classe d'anglès ens semblarà eterna. De la mateixa manera, si ens posem al cap que no queda bé que a una noia adolescent li agradi la borsa, la nostra actitud davant d'aquest món serà defensiva; no en voldrem saber res, i la ignorància és tot sovint el que ens condueix a afirmar "No m'agrada.". Com ho saps, que no t'agrada? Saps tan sols en què consisteix?

Vaig decidir, per tant, donar una oportunitat a aquest sector al qual la majoria de joves giren la cara.

Per què aquest tema?

Els motius pels quals vaig escollir aquest tema són molts. Un és el que he esmentat: convèncer-me a mi mateixa que les coses que semblen d'una determinada manera si les observes des de fora, poden ser completament diferents una vegada t'hi submergeixes i les investigues per dins.

Abans de decidir el tema del treball vaig prendre la decisió de fer estada a l'empresa a una societat de valors (Renta 4), ja que el meu germà hi va treballar fa uns anys i me'n va parlar molt bé: vaig anar-hi al febrer i també em va agradar molt, tant l'espai com els treballadors.. Vaig pensar que aquesta estada a l'empresa m'ajudaria molt a entrar en el món dels mercats financers; aquest fet va influir molt en la meva decisió final a l'hora d'escollir el tema del treball. A més, tindria accés a l'eina Visual Chart, que he utilitzat molt aquests darrers mesos, i també a la pàgina web de Renta 4, on hi ha molta varietat de gràfics i informació.

També el vaig escollir per facilitat d'informació: a casa tenim uns quants llibres que tracten sobre el tema, encara que a l'hora de la veritat he utilitzat més els recursos que se m'han ofert a l'empresa on he treballat, a més d'Internet.

També cal dir que tenia molta curiositat i ganes d'aprendre moltes coses. El meu pare és economista i suposo que per aquest motiu sempre m'ha cridat l'atenció tot allò que té relació amb temes d'economia.

En menor mesura, també va influir-hi el fet que estem en crisi. La meva idea inicial era incloure un apartat explicant els efectes de la crisi sobre els mercats financers, però finalment no ho he fet perquè per poder-ho entendre bé hi hauria de dedicar un treball sencer. Abans de fer un apartat incomplet, prefereixo centrar-me en altres qüestions i ampliar-les una mica per tal d'entendre-les bé; sobretot en l'anàlisi tècnic, que des d'un primer moment és on he centrat més l'atenció.

Un últim motiu que ha tingut molt de pes: m'apassiona l'estratègia. L'anàlisi tècnic, en gran mesura, es basa en l'estratègia; això ha fet que fins i tot em divertís a l'hora

d'analitzar gràfics amb diferents indicadors, fer proves de sistemes en mercats diferents canviant els paràmetres, buscar patrons en els gràfics que qualsevol qualificaria d'avorrits, extreure'n prediccions i observar si es compleixen o no.

Mirant enrere, ara mateix me n'adono que al llarg de la realització d'aquest treball he après una pila de coses, i no pas en qüestions de guanyar diners. Guanyar diners no és ni de bon tros l'objectiu d'aquest treball.

Cal que avisi el lector d'una cosa: no hi ha cap mètode en inversions que ens garanteixi grans beneficis i exclouï qualsevol risc de patir pèrdues.

S'explica una anècdota d'un fet real que ocorregué a Anglaterra el 2001. Al mes de març d'aquest any la British Association for the Advancement of Science (Associació Britànica per l'Avenç de la Ciència) va organitzar un experiment en el qual van donar als participants \$5.000 ficticis per gastar en quatre valors qualsevols del FTSE (Borsa anglesa).

Christeen Skinner, astrònom financer, va utilitzar moviments planetaris per escollir els seus valors, i va perdre \$266.46. Mark Goodson, inversor professional, va utilitzar mètodes més tradicionals, i va perdre \$130.32.

La guanyadora va ser Laverne Roberts, una nena de quatre anys que va escollir els seus quatre valors tirant paperets a l'atzar.

La Borsa consisteix tot sovint en un joc a cara o creu. O puja o baixa. L'anàlisi tècnic pretén determinar cap on hi ha més probabilitats que es mogui, però mai podrem estar-ne convençuts al 100%.

LA BORSA NO ÉS EXACTAMENT UN

JOC A CARA O CREU

En realitat, pensar que tenim un 50% de probabilitats de guanyar i un 50% de probabilitats de perdre (que sembla ben lògic, al capdavant) seria erroni. Si fem números, comprovarem que és més fàcil perdre que guanyar.

Imaginem que tenim 100 €, i decidim invertir-los en accions. Perdem un 50% del que hi hem posat; per tant, ens queden 50 €. Volem recuperar aquests diners, però no és tan fàcil. Quant hem de guanyar, per aconseguir-ho? Un 50%? No. Ara hem de guanyar un 100%; si guanyéssim un 50% ens quedaríem amb 75 €.

Girem la situació. Tenim 100 €. Els invertim en accions i primer guanyem un 50%. Ara tenim 150 €. El valor torna a caure un 50%. Quant tenim, ara? 75 €.

Si perdem un 50% i després guanyem un 50%, hem perdut un 25%.

Si guanyem un 50% i després perdem un 50%, també hem perdut un 25%.

Pèrdues	Guanyos que necessitem per recuperar les pèrdues
10%	11,1%
20%	25,0%
30%	42,9%
40%	66,7%
50%	100%
60%	150%
75%	300%

UNA MICA D'HISTÒRIA

L'origen de la borsa com a institució data a finals del segle XV a les fires medievals d'Europa Occidental. En aquestes fires es van iniciar les transaccions de títols de valors mobiliaris.

La paraula “Borsa” va aparèixer a la ciutat de Bruges (Bèlgica) a finals del segle XVI. Els comerciants es solien reunir per dur a terme els seus negocies en un local que era propietat de Van der Bursen (d'aquí ve la paraula borsa, *bürse* significa borsa en holandès).

La primera gran bombolla en mercats organitzats va ser la de les tulipes d'Holanda. Va durar des del 1594 al febrer de 1639. Els nobles i els aristòcrates, meravellats per aquells colors tan intensos, en compraven a preus elevats per exhibir-les. Llavors es va produir un fet estrany. Un virus anomenat *Tulip breaking virus* o *virus de mosaic* va atacar els bulbs d'algunes tulipes i hi va produir uns canvis formidables: van aparèixer en els pètals capricioses línies de colors i fogoses flamarades de pigment. Les poques tulipes contagiades pel virus van passar a ser un perfecte símbol de diferenciació.

L'aparició del virus del mosaic va ser molt oportuna, ja que les tulipes “malaltes” del virus eren molt escasses i espectaculars i, per tant, més cares.

Arran d'uns pocs encàrrecs de França, es va estendre l'opinió que els francesos imposarien aquesta moda a la resta dels europeus, com havia passat amb tants costums. Així doncs, encara que només s'havien exportat unes desenes de tulipes a França, a Holanda es donava per fet que tot Europa al cap de ben poc els en demanaria, cosa que va atraure tota mena d'inversors i especuladors.

Una tulipa s'arribava a canviar per vàries cases o per una fàbrica de cervesa. El preu d'una tulipa va arribar a 5.500 florins, quan un sou mitjà era de 150 florins a l'any. Va arribar un moment en què algú es va adonar que aquest preu era ridículament elevat, i el valor de les tulipes va caure en picat.

Holanda va caure en una gran i llarga depressió econòmica.

Una anècdota molt interessant i que crec que val la pena mencionar és la de la família Rothschild.

Durant la batalla de Waterloo, els *traders* de l'Stock Exchange de Londres esperaven notícies amb ansietat. Si Anglaterra perdia, el valor del mercat cauria en picat. Si Anglaterra guanyava, en canvi, el valor del mercat pujaria amb gran rapidesa fins a altures inimaginables. Nathan Rothschild va situar molts espies de manera que poguessin observar el que passava a la batalla de Waterloo i l'anessin informant de la seva evolució.

El vespre del 15 de juny de 1815, un dels espies va portar un informe a Nathan Rothschild. Després de llegir-lo ràpidament, aquest es va afanyar per tal d'arribar a l'Stock Exchange de Londres. Una vegada allà, va començar a vendre massivament les seves accions, i va fer córrer la veu que Anglaterra havia perdut la batalla de Waterloo. Els *traders* van entrar en pànic i van començar a vendre totes les accions que tenien, en un desesperat intent d'aconseguir retenir com a mínim una part del seu valor abans que aquest caigués en picat. Va arribar un moment que el mercat de valors estava en ruïnes.

Nathan Rothschild, aleshores, va passar l'ordre als seus agents de comprar tots i cadascun dels valors que ningú més volia comprar.

Poc després, les notícies oficials arribaven a la capital anglesa. Anglaterra havia guanyat les tropes de Napoleó.

En qüestió de segons, el valor del mercat va pujar de manera excepcional, molt per sobre del seu valor original. La fortuna de Nathan Rothschild es va multiplicar per més de vint. Havia guanyat el control de l'economia anglesa.

LA TEORIA DE DOW

Charles Dow va formular una teoria a principis del segle XX.

En les seves regles senzilles es resumeix el més fonamental que s'ha de saber pel que fa a l'anàlisi tècnic.

Dow pensava que la Borsa en realitat és una entitat amb personalitat pròpia, al marge de la personalitat individual dels valors que la componen i que acaben per moure's més o menys tots alhora, o almenys una majoria.

És a dir, creia que si som capaços de determinar quina és la direcció del conjunt podrem guanyar diners amb els valors que la componen.

Les regles són:

1. El mercat té tres tendències:

- a. Primària o principal**
- b. Secundària:** són els rebots contra la tendència principal
- c. Tendència dia a dia**

El més important que s'ha de considerar en aquest punt és que en una tendència alcista els mínims (COMPTE: No els màxims, com ens podríem pensar) han de ser ascendents, i en una tendència baixista els màxims han de ser descendents.

Aquests mínims o màxims successius, ascendents o descendents, normalment es poden unir per una línia recta que s'anomena directriu alcista o baixista, segons sigui el cas.

Quan la cotització creua amb claredat aquesta recta, tenim la primera pista de que la tendència s'ha acabat.

2. Les mitjanes són l'eina d'informació principal, ja que resumeix totes les altres.

3. Les tendències principals tenen tres fases:
 - a. Fase d'acumulació: en aquesta fase els operadors forts comencen a fixar-se en un determinat valor o mercat. Procuren que el preu no pugi gaire, cada vegada que entren destinen petites quantitats de diners a fer-lo baixar. Quan baixa, entren ràpidament amb gran volum, i així successivament.
 - b. Fase intermèdia
 - c. Fase de distribució: en aquesta fase els operadors consideren que el valor no pujarà gaire més, i aleshores comencen el procés d'acumulació a la inversa, anomenat "distribució".

4. Les mitjanes d'industrials i ferrocarrils (actualment la de transports) s'han de confirmar entre sí.

És a dir, no es dirà que el mercat està en tendència alcista o baixista mentre les dues mitjanes no estiguin en la mateixa direcció.

El motiu pel qual Dow va fer aquesta afirmació és que, seguint els valors més importants de l'època, va crear dos índexs: el de valors industrials i el de ferrocarrils (que en aquella època era el mitjà de transport de mercaderies a llargues distàncies).

5. Una tendència es dirà que està en vigor mentre no tinguem cap senyal d'haver canviat de tendència.

Sobre aquest punt cal destacar que és molt important tenir la capacitat de determinar el que és un rebot (o tendència secundària), que no ens hauria de fer sortir de la nostra posició, i el que és de veritat un canvi de tendència, que hauria de comportar el tancament immediat de la nostra posició i obertura en la direcció contrària.

6. El volum ha de confirmar sempre la tendència.

Aquesta regla és un factor fonamental i que pocs tenen en consideració.

Significa que el volum s'ha d'expandir en la direcció de la tendència. Per exemple, una pujada o baixada forta amb un volum molt alt és una manera de confirmar la tendència alcista o baixista, en canvi una pujada o baixada amb un volum molt baix indica que la tendència aparent pot ser falsa.

PSICOLOGIA DE L'INVERSOR

En la meva opinió, aquesta és una de les parts més importants del treball, ja que hi apareixen els errors més comuns que duen a terme els inversors, causats per qüestions purament psicològiques.

Es podria dir que els errors més importants són:

- Quan estem perdent, tendim a negar-nos a sortir del mercat ja que tenim l'esperança de recuperar les pèrdues. Com més perdem, més por tenim de tancar amb números vermells i més ens intentem convèncer que les cotitzacions canviaran de direcció.
- Quan estem guanyant, tendim a tancar de pressa la posició, per por de perdre els beneficis que hem obtingut.

Aquestes accions sovint les duem a terme independentment del que diguin els indicadors, és a dir, a vegades no en fem cas, i això és el principal error que cometem els inversors avui en dia.

Precisament, l'actitud ideal de l'inversor seria l'inversa a aquest comportament: tallar ràpid les pèrdues i deixar que corrin els beneficis. Per tallar les pèrdues es podria recórrer a l'*stop loss*, i per a obtenir beneficis, és tan senzill com seguir els indicadors i no tancar la posició fins que ens doni un senyal.

No et centris en guanyar diners; centra't en conservar el que ja tens.

Paul Tudor Jones

Hi ha un altre error molt estès, sobretot entre les persones que no tenen grans coneixements de mercats financers, en el qual molta gent cau una vegada i altra.

Molts clients de Renta 4 i també clients del Chicago Board of Trade, així com segurament altres milions d'inversors, es basen només en l'informació de les revistes, telenotícies i diaris per tal de decidir-se a comprar o vendre una determinada acció. Per exemple, veiem en el telenotícies que Bankinter (BKT) està pujant espectacularment, i el presentador o presentadora afirma que aquest és el moment de comprar.

Què és el que farien la majoria dels més entesos en mercats financers?

Vendre.

Seguir el corrent és un gran error. Que una determinada acció estigui pujant espectacularment no significa que quan entrem en posició alcista continuï augmentant de valor; segons la famosa Llei de Murphy, fins i tot és possible que en el moment que entrem el valor de l'acció caigui en picat.

Quan un mitjà de comunicació, ja sigui una revista, un diari o la televisió, emet una informació que condiciona els inversors a prendre una determinada posició, sovint es compleix el contrari.

Posem l'exemple de Bankinter. Estem mirant el telenotícies 3/24, i de sobte apareix un presentador anunciant que el valor de cotització de Bankinter ha augmentat un 8% en una setmana, una pujada espectacular. No tenim ni idea de Borsa, però el telenotícies no es pot pas equivocar; entrem en un estat d'eufòria i comprem una gran quantitat d'accions.

Dos dies després, el valor ha caigut un 10%. Ens espantem i sortim de seguida. Al cap d'uns dies, el valor de cotització ha tornat a augmentar, però ja no podem fer-hi res: hem perdut un 10%.

Per què passa, això?

Segurament no som els únics que hem comprat accions de Bankinter després de veure el telenotícies. El que pot haver passat és que molta gent n'ha comprat, i el valor ha entrat en un estat de sobrecompra; per això el preu de cotització ha caigut en picat. Aleshores molts dels inversors que tenien aquestes accions han entrat en pànic i han venut les accions de seguida; això ha fet que el preu tornés a pujar.

Com a conclusió, no hem de seguir MAI la corrent. Tal com diu Cárpatos (analista tècnic molt conegut a nivell espanyol): “Quan tothom compra, prepara't per començar a vendre; quan tothom ven, és el moment de comprar.”

Començo a vendre quan el meu xófer comença a comprar.

John Davidson Rockefeller

Comprar amb el rumor, vendre amb la notícia

Regla d'or clàssica a borsa

Un altre error: la tossuderia. Hem comprat una acció convençudíssims que pujarà, havent analitzat prèviament l'evolució del mercat. Al cap de poc comença a baixar, però ens seguim aferrant a l'idea que pujarà un moment o altre. L'analista tècnic de nostra societat de valors ens diu que tot indica que la tendència és clarament baixista. Però decidim esperar una mica més: no és possible que ens haguem equivocat, un moment o altre ha de pujar!

Una vegada ens adonem que entendre les coses malament forma part de la condició humana, no ens ha de fer vergonya equivocar-nos, sinó fracassar en corregir els nostres errors.

George Soros

ÍNDEXS BORSARIS PRINCIPALS

Espanya:

Ibex 35: és l'índex format per les 35 empreses més importants d'Espanya.

MEFF (Mercado Español de Futuros Financieros): només futurs.

França:

CAC 40: índex format per les 40 empreses més grans de França.

Alemanya:

DAX: índex format per les 30 empreses més importants d'Alemanya.

EUREX: només futurs.

Anglaterra:

FTSE 100.

Itàlia:

MIB 30.

Europa:

Eurostoxx 50: és l'índex de les 50 empreses més grans d'Europa.

Japó:

NIKKEI 225.

Estats Units:

Dow Jones (Nova York)

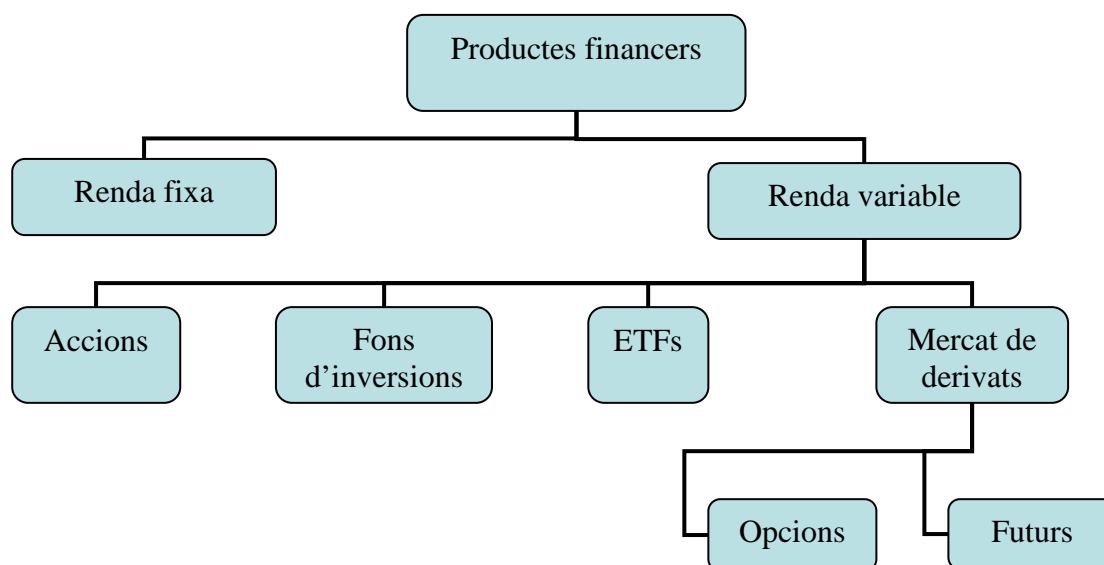
NASDAQ 100: està format per empreses tecnològiques.

S&P 500 (Standard and Poor's): està format per les 500 empreses més grans d'Estats Units.

PRODUCTES FINANCERS

Hi ha dos tipus de productes financers: els de renda fixa i els de renda variable.

- Productes financers de renda fixa: són béns que reneixen un percentatge fix respecte al nominal invertit.
- Productes financers de renda variable: són béns que reneixen un percentatge variable respecte al nominal invertit.



També hi ha els productes financers de renda mixta, que combina els de renda fixa i variable. Per exemple, els fons d'inversió poden ser-ho.

LES ACCIONS: ALLÒ QUE LA GENT NO SAP

Les accions són títols de propietat d'una part del capital d'una Societat Anònima (S.A.). Normalment atorguen drets polítics (com el dret de participar a les juntes generals d'accionistes) i econòmics al seu titular, al qual se l'anomena accionista, i solen ser transmissibles lliurement.

Suposen una inversió en renda variable, ja que no tenen un retorn fix establert per contracte, sinó que depèn de l'evolució econòmica d'aquesta empresa.

Aquesta és la part més coneguda pel gran públic. La majoria de gent el que coneix de la borsa és que pots comprar accions d'empreses, i quan et sembla que han pujat, vendre-les i així guanyes uns diners. Però hi ha coses molt interessants i que la majoria de gent desconeix sobre l'operativa amb accions.

1. Els stops:

El que molta gent no sap és que no cal estar pendents de si els preus pugen o baixen.

Per exemple: es poden posar stops. Alguns bancs ofereixen aquesta possibilitat (i totes les societats de valors).

És a dir, compro una acció a 10 i vull sortir si puja un 10%. Per tant, poso un stop a 11. Quan el preu arribi a 11 automàticament s'executarà la venda, i no n'he d'estar pendent. Però què passa si el preu de l'acció s'enfila, per exemple, fins a 20? Ens hem perdut un bon tros de pujada.

La pàgina web de Renta 4 ofereix, cosa que no fa cap banc ni cap altra societat de valors a Espanya, la possibilitat de posar un *stop dinàmic* (en anglès *trailing stop*): poso que vull vendre si el preu de l'acció, en comptes de pujar un 10%, baixa un 10% respecte a màxims. Així, si l'acció puja seguit fins a 18, després cau a 16 i torna a pujar fins a 20, hauré venut l'acció a 16,20 ($18 - 0,1 \times 18$). Sense haver-me'n de preocupar, ja que la pàgina web de Renta 4 guarda l'ordre fins a 3 mesos, hauré venut amb guanys molt superiors que amb un stop normal (a 16,20 en comptes d'11), i sense haver d'estar pendent de l'evolució del preu a cada moment.

2. L'apalancament:

La majoria de gent desconeix que és possible apalancar-se (en anglès *leverage*) operant amb accions. És a dir, podem guanyar molt més que simplement comprant accions pel seu preu amb els diners que tenim.

El sistema és operant amb CFDs (“Contractes per diferència”). Un CFD és un contracte entre l'inversor i l'entitat financera (als bancs no n'he trobat) pel qual acorden intercanviar la diferència entre el preu de compra i de venda d'un actiu financer (accions o índexs borsaris). Es tracta d'operar a crèdit de l'entitat financera dipositant a canvi una garantia, que varia segons l'actiu. Així, per exemple, per un CFD de Red Eléctrica la garantia és del 15%, pel Banc popular del 19% , per BBVA i Santander del 25% i per Telefónica el 15%.

Així, si vull comprar *telefòniques* amb 4.000 € i el preu de l'acció és de 19 €, si però amb accions en podré comprar $4.000/19 = 210$ accions. Però si ho faig amb CFDs, com que la garantia és del 15% (per tant valdrà $19 \times 0,15 = 2,85$ cada CFD) en podré comprar $4.000/2,85 = 1.403$. Si el preu puja 1 € per acció, en comptes de guanyar 210 € en guanyaré 1.403!

3. Posar-se curt o venut:

Què passa si l'acció de Telefónica baixa 3 €? Dons que si tenim accions perdem (en el cas anterior $210 \text{ accions} \times 3 = -630$ €).

Però l'avantatge dels CFDs és que també permeten posar-se curts d'accions, és a dir, posar-se venuts.

Si preveiem a través de l'anàlisi tècnic que l'acció de Telefónica baixarà, amb els 4.000€ que teníem podem vendre CFDs de Telefónica. Seguint l'exemple anterior venem 1.403 CFDs de TEF.

Si l'acció cau 3 €, en comptes de perdre 630 € ~~hauem~~ guanyat $1.403 \times 3 = 4.209$ €!

Nota: també es poden fer servir *stops* i *stops dinàmics* en els CFDs, així com a qualsevol altre producte financer.

En el següent apartat, veurem els CFDs en més profunditat.

CFDs

Un CFD (Contract For Difference o Contracte per Diferència) és la manera més senzilla de comprar i vendre a crèdit en permetre als inversors participar en el moviment de preus de valors sense necessitat de comptar amb la propietat completa de l'acció subjacent.

És un contracte entre l'inversor i l'entitat financera en el qual les dues parts acorden intercanviar la diferència entre el preu de compra i el preu de venda d'un actiu financer (acció o índex bursàtil).

L'entitat financera és la que adquireix els títols i finança a l'inversor. Aquest només ha de desemborsar un percentatge de l'inversió total. D'aquesta manera, es pot beneficiar de les fluctuacions del preu del subjacent sense necessitat de ser-ne el titular.

Quan l'inversor tanqui la posició, obtindrà com a benefici o pèrdua la diferència entre el preu de compra i el de venda.

Característiques dels CFDs:

- Tenen un alt grau de liquidesa.
- No tenen venciment.
- Són productes apalancats.
- Permeten obrir posicions curtes, és a dir, beneficiar-se de les tendències baixistes.

- Es liquiden diàriament, és a dir, diàriament s'abonaran o carregaran els beneficis o pèrdues de les operacions i posicions obertes. En el cas que l'inversor no faci front a la garantia exigida, l'entitat financera té el dret de tancar la posició.
- Dónen drets econòmics però no polítics, ja que l'inversor que adquireix un CFD no és el propietari d'una part alícuota de la societat.

ELS FONS D'INVERSIÓ

Són instruments d'inversió molt coneguts, per la qual cosa només els explicaré per sobre.

Un fons d'inversió és un instrument per invertir de forma diversificada, de manera que una sèrie d'inversors, ja siguin persones físiques o jurídiques, posen els seus diners en mans d'un gestor (societat gestora) perquè els mogui i rendabilitzi. L'inversor té participacions al fons i veu només un preu liquidatiu a final del dia. A canvi que algú es preocupi dels seus diners, l'inversor paga un quota de gestió i, a vegades, una comissió d'èxit (percentatge sobre beneficis) al gestor.

Normalment la gent recorre al fons d'inversió en renda fixa, renda variable, mixta (renda fixa i variable) o de capital garantit.

Darrerament han sorgit molts fons de gestió alternativa o d'inversió lliure, que també operen amb futurs, ETFs i tota mena d'instruments financers. Molta gent no els coneix.

Normalment cada banc ven els seus fons d'inversió. Ara bé, els clients de societats de valors poden accedir a fons de qualsevol banc o altres societat d'inversió.

Així, per exemple, els clients de Renta 4 a través de la pàgina Fondotop poden comprar, vendre o moure's entre fons d'inversió de qualsevol entitat del món. El client pot optar entre milers de fons de tota mena (més de 15.000), i el sistema informàtic permet classificar-los per rendabilitats, productes, tipus de gestió, països, sectors, etc.

Per exemple, el client, des de casa, pot treure els diners que tenia a Rússia en matèries primeres i posar-los en mines de Sud-Àfrica o les principals empreses del Brasil.

Cap entitat bancària té una oferta comparable. A més, en cas que el client vulgui un fons que no troba (que no és al sistema perquè és impossible que hi siguin tots els fons del món) telefona a Renta 4 i en pocs minuts el fons ja apareix a la pàgina perquè s'hi pugui operar.

ETFs

Els ETFs (Exchange Traded Funds) són productes financers que combinen els fons d'inversió tradicionals i les accions.

El preu canvia a cada moment del dia, igual que una acció.

Característiques dels ETFs:

- Cotitzen en Borsa de la mateixa manera que ho fa una acció; la seva cotització pot variar al llarg de la sessió bursàtil en funció de l'oferta i la demanda.
- Són productes molt transparents, ja que coneixem en tot moment la seva composició i el seu preu. Cada participació del fons representa una cartera d'accions que replica de manera eficient el comportament de l'índex al qual fa referència l'ETF.
- La liquidesa no depèn del volum de contractació: sempre podem entrar i sortir del valor a un preu just tot i no haver-hi creuaments.
- El mateix ETF pot estar cotitzant simultàniament en diferents borses.
- Poden distribuir dividendes. Normalment els distribueixen una vegada al'any.
- Tenen comissions de gestió bastant reduïdes, inferiors a les dels fons d'inversió tradicionals.
- Són fons d'inversió oberts, no hi ha límit de capacitat. Podrem invertir en l'ETF des d'una sola participació i sense un límit màxim.

DERIVATS

La referència (encara que indirecta) més antiga que tenim dels derivats es troba en una de les obres d'Aristòtil (*Política* I, 1, 1259a), un gran filòsof grec que va viure fa uns 2.400 anys. En aquesta obra, Aristòtil explica la història d'un filòsof pobre, Tales de Milet (s. VII-VI a.C). Molta gent se'n reia, i li preguntaven: "Si ets tan savi, com és que no ets ric?". Tales, per demostrar que podria ser ric si no s'hagués dedicat tot el seu temps en la filosofia, va utilitzar els seus coneixements de les estrelles i les estacions de l'any per predir una bona collita d'olives a la temporada següent. Els especuladors ràpidament van comprar tots els oliverars per tal de beneficiar-se de la collita, però Tales va utilitzar una estratègia diferent. Va agafar els pocs diners que tenia i va llogar tantes premsadores d'olives com va poder durant tota l'època de collita (totes les de Milet i Quíos), ja que l'oli d'oliva era bàsic en la dieta grega i va pensar que li podria aportar més beneficis que els oliverars. Va arribar un moment en què hi havia molta demanda de premsadores d'olives, i Tales va arrendar les que havia llogat a un preu molt elevat, marcant així el preu de l'oli d'oliva d'aquell any.

Amb el que va guanyar mai més va haver de treballar. Va demostrar que es podia fer ric si volia, però que aquesta no era la seva ambició.

Sense saber-ho, va fer el que avui en diríem "operar a llarg amb futurs sobre l'oli d'oliva".

Els valors que es negocien en el mercat de derivats es "deriven" d'un producte anomenat *subjacent*. Per exemple, el subjacent d'un futur sobre l'Ibex és l'Ibex.

FUTURS

Un contracte de futurs es pot definir com un acord entre dos individus, un dels quals es compromet a comprar, i l'altre a vendre, una determinada quantitat d'un producte a un preu concret a una data concreta.

La virtut principal dels futurs és que es poden guanyar diners en Borsa no només en les pujades, sinó també en les baixades.

Hi ha, per tant, dues postures bàsiques en les que es pot estar en un mercat de futurs:

- ☞ Comprador (o llarg): té l'**obligació** de comprar o rebre un producte determinat, anomenat subjacent. A canvi, ha de pagar un preu concret, el preu del futur, en una data futura concreta, anomenada data de venciment. El que està comprador es diu que està "llarg". Per el comprador, com més pugui la cotització més guanya i, com més baixi, més perd.

- ☞ Venedor (o curt): té l'**obligació** de vendre o entregar el subjacent, a canvi de cobrar a un preu concret (preu del futur) a la data de venciment. El que està venedor es diu que està "curt". Per el venedor, com més pugui la cotització més perd i, com més baixi, més guanya.

Hi ha una sèrie de paràmetres que resulten vitals per poder especular amb futurs: per exemple, el marge de garantia que es demana i, sobretot, saber el tamany total del contracte i el que val cada punt; d'aquesta manera sabem quant estem arriscant realment.

Característiques dels futurs:

- És un acord entre dues persones, físiques o jurídiques
- Les dues parts tenen l'obligació de comprar o vendre el subjacent (segons quina sigui la seva posició).
- Es pot especular indiferentment tant a l'alça com a la baixa.
- Tenen data de venciment (el 3r divendres de cada trimestre).
- Solen tenir liquidesa total i immediata.
- Quan es compren o venen futurs, quasi mai es negocia el producte físicament sinó que es compren o venen uns drets o obligacions que només apareixeran al venciment.
- Només s'exigeix el dipòsit d'un marge de garantia, que sempre ha d'estar al nostre compte com a mínim.

Per exemple, el marge de garantia de l'Eurostoxx és el preu de l'Eurostoxx dividit per 10. Així, si l'Eurostoxx està a 3.000 punts es demana una garantia de 3.000 €, ja que cada punt val per 10 (el que s'anomena apalancament, explicat tot seguit) i la inversió real és de 30.000 €.

- Tenen apalancament, és a dir, no és necessari tenir tots els diners sobre els que especulem, però les pèrdues o beneficis seran sobre el total.

Per exemple, cada punt de l'Eurostoxx val per 10 €. Podem dipositar 3.000 € i els beneficis o pèrdues seran sobre 30.000 €. Cada punt que puja, són 10 € més. Cada punt que baixa, seran 10 € menys.

- Al final de cada sessió l'organisme regulador del mercat abonarà o adeutarà en el compte les pèrdues o beneficis que s'hagin tingut.

En cas que al final d'una sessió el marge de garantia que té una persona no sigui suficient, la posició que tingui aquesta persona podrà ser cancel·lada al dia següent.

Tipus de futurs:

- Futurs sobre divises
- Futurs sobre grans
- Altres futurs agrícoles
- Futurs sobre derivats del cru
- Futurs sobre carns
- Futurs sobre metalls
- Futurs sobre tipus d'interès
- Futurs sobre índexs
- Altres (sobre països, sectors, volatilitat, etc.)

OPCIONS

Un opció és un contracte que dóna el dret de qui ho posseeix de comprar o vendre una quantitat concreta d'un bé, producte o acció, a un preu determinat i a un venciment determinat com a màxim.

Les opcions són un instrument d'especulació amb menys liquidesa que els futurs.

Poden tenir apalancament o no.

Tipus d'opcions:

- **Opcions CALL** (alcistes): són les opcions de compra, és a dir, donen el dret de comprar un bé, producte o acció al seu posseïdor.
- **Opcions PUT** (baixistes) : són les opcions de venda, és a dir, donen el dret de vendre un bé, producte o acció al seu posseïdor.

Per tenir el dret de compra, s'ha de pagar una prima. Per tenir el dret de venda, cobrem la prima.

Per calcular la prima es tenen en compte tres factors:

- **TEMPS DE VENCIMENT**: una opció té més valor quant més falta per al venciment. Si falta molt temps per a l'expiració, les possibilitats que es produeixin fortes variacions en el preu són més altes i, en canvi, si falta molt poc per al venciment, hi ha moltes menys possibilitats.

- **VOLATILITAT:** és el canvi que experimenta el preu en un determinat període de temps. Un increment en la volatilitat fa pujar el valor de la prima, mentre que una disminució en la volatilitat el fa baixar.
- **STRIKE:** és el preu del bé que s'estipula en el contracte, és a dir, el preu d'exercici.

Encara que la seva influència no és gaire gran, una altra variable que pot influir en el valor de la prima d'opcions sobre accions o sobre índexs bursatils és el tipus d'interès.

Davant de tipus d'interès més baixos les primes tendeixen a disminuir, mentre que davant de pujades de tipus d'interès ens trobaríem amb unes primes una mica més elevades.

Per tant, les possibilitats que té l'especulador són quatre:

- Comprar una opció CALL:
 - ➔ paguem la prima.
 - ➔ Comprem una *call* quan creiem que el preu de cotització d'un bé, producte o acció pujarà de manera molt significativa.
 - ➔ El posseïdor té una pèrdua màxima limitada i que equival a la prima que ha pagat; en canvi, el possible benefici és il·limitat.
- Comprar una opció PUT:
 - ➔ Paguem la prima.
 - ➔ Comprem una *put* quan creiem que el preu de cotització d'un bé, producte o acció baixarà de manera molt significativa.
 - ➔ El posseïdor té una pèrdua màxima limitada i que equival a la prima que ha pagat; en canvi, el possible benefici és il·limitat.

- Vendre una opció CALL:
 - ➔ Cobrem la prima i assumim risc.
 - ➔ Venem una *call* quan creiem que el preu de cotització no pujarà. Només s'ha de vendre si estem segurs que hi haurà molt poca volatilitat i el preu no canviarà gaire.
 - ➔ El posseïdor té una pèrdua màxima il·limitada i un benefici màxim limitat, que equival a la prima que ha cobrat.
- Vendre una opció PUT:
 - ➔ Cobrem la prima i assumim risc.
 - ➔ Venem una *put* quan creiem que el preu de cotització no baixarà. Només s'ha de vendre si estem segurs que hi haurà molt poca volatilitat i el preu no canviarà gaire.
 - ➔ El posseïdor té una pèrdua màxima il·limitada i un benefici màxim limitat, que equival a la prima que ha cobrat.

Estratègies d'especulació amb opcions:

Straddle:

Consisteix en la compra o la venda simultània d'una *put* i una *call* amb el mateix *strike* i el mateix venciment.

Straddle comprat: Només s'ha d'utilitzar aquesta tàctica quan esperem que passi alguna cosa que faci pujar la volatilitat però no sabem en quina direcció es mourà el mercat.

Straddle venut: S'utilitza aquesta tàctica quan s'espera que hi hagi una volatilitat estable o baixista i amb el pas del temps vencin les dues opcions sense valor i cobrem la prima. En èpoques de moviment lateral aquesta estratègia pot donar grans beneficis.

Spread:

N'hi ha de diverses classes:

- *Call spread* alcista: comprem una *call* a un strike determinat i, alhora, venem una *call* a un *strike* més elevat.

- *Put spread* alcista: comprem una *put* a un strike determinat i, alhora, venem una *put* a un *strike* més elevat.

- *Call spread* baixista: venem una *call* a un strike determinat i, alhora, comprem una *call* a un *strike* més elevat.

- *Put spread* baixista: venem una *put* a un strike determinat i, alhora, comprem una *put* a un *strike* més elevat.

WARRANTS

Els *warrants* són una variant de les opcions que s'està posant molt de moda. Dónen al seu posseïdor el dret, però no l'obligació, de comprar o vendre un número determinat de títols sobre un actiu subjacent, a un preu d'exercici determinat (*strike*) i en una data prefixada (*venciment*)

N'hi ha de dos tipus: *call* i *put*. Es poden comprar, però no hi ha l'opció de vendre'ls. No dónen la possibilitat d'obrir posicions curtes.

La majoria de *warrants* s'emeten sobre accions concretes, índexs o matèries primeres importants.

GRÀFICS

Tipus de gràfics

- Gràfics de barres: les barres poden indicar el valor de cotització de qualsevol espai de temps: una barra pot representar un minut, una setmana, un mes, etc. L'eix vertical és l'escala de preus i l'horitzontal és l'escala de temps.
- Gràfics d'espelmes japoneses: funcionen de la mateixa manera que els gràfics de barres.
- Gràfics de punt i figura: no tenen en compte el temps, només el preu. Cada punt que es mou el preu es representa mitjançant una creu si puja i una rodona si baixa.

Existeixen molts altres tipus de gràfics: els de línea, els *renko*, els *three line break*, els de muntanya i molts més, però no són ni de bon tros tan utilitzats ni tan útils com els tres primers que he esmentat; per tant, crec que no val la pena explicar el seu funcionament.

GRÀFIC DE BARRES

Aquest tipus de gràfic és el més conegut i utilitzat.

Està format per barres que representen un període determinat cadascuna: cadascuna pot representar un minut, una hora, un dia, un mes, etc.

El seu aspecte és el següent:



En aquesta barra podem saber quin era el preu a l'inici del període que representa, quin ha sigut el punt màxim i el punt mínim que ha tocat, i el preu que tenia al final del període. És senzill, però alhora, eficaç.

Exemple de gràfic de barres:



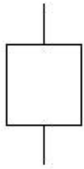
Gràfic en barres diàries d'Ibex 35

És el tipus de gràfic que utilitzaré al llarg d'aquest treball.

ESPELMES JAPONESSES

Les espelmes japoneses van ser inventades al s. XVI al Japó per especular amb els preus de l'arròs. Utilitzen la mateixa informació que els gràfics de barres, però resulten visualment més atractius i faciliten la interpretació i anàlisi d'aquesta informació.

El rectangle representa la diferència entre el preu d'obertura i el preu de tancament, i s'anomena *cos*. Aquest cos pot ser blanc o negre, i les línies que es troben a banda i banda s'anomenen *ombres*.

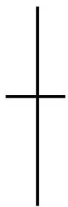


Quan el cos és de color blanc, significa que el preu de tancament és més elevat que el d'obertura. Això significa que el preu ha pujat; en l'anàlisi d'espelmes japoneses, molts cossos blancs són senyal de tendència alcista.

Un *cos negre*, en canvi, ens indica que el preu de tancament és menor que el d'obertura, és a dir, que el preu de cotització ha baixat. Diversos cossos negres seguits ens solen indicar la presència d'una tendència baixista.



Un altre element que ens podem trobar és l'anomenat *Doji*. No és blanc ni negre, ja que no té cos. Això significa que el preu de tancament és el mateix que el d'obertura. Hi ha diferents tipus de Dojis. En aquest cas, veiem que les ombres superior i inferior són molt llargues: això reflecteix indecisió per part dels participants del mercat. Si només tingués ombra superior, se la consideraria baixista: com més llarga l'ombra superior, més baixista seria. Si, en canvi, només tingués ombra inferior, es consideraria alcista.



Existeixen centenars de patrons d'espelmes japoneses que s'utilitzen com a indicadors, i em sembla convenient esmentar-ne uns quants.

Patrons alcistes:

Patrons baixistes:

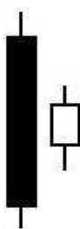
Cos blanc llarg



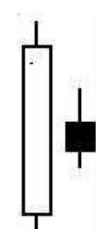
Cos negre llarg



Harami alcista
(o envolvent alcista)



Harami baixista
(o envolvent baixista)



Martell
(durant una tendència baixista)



El penjat
(durant una tendència alcista)



Vegem-ne alguns exemples pràctics, extrets d'un gràfic de Telefonica (TEF):



En aquest cas podem identificar clarament un *harami alcista*: un cos blanc “es menja” l'anterior cos negre, que és molt més petit.

Podem veure que la tendència que segueix és, efectivament, alcista.



En aquest altre cas trobem el contrari: un *harami baixista*. La tendència posterior és baixista.



En aquest gràfic trobem dos tipus de Doji diferents: encerclat en vermell, el que s'anomena *Doji libèl·lula*, que només té ombra superior i és considerat un senyal bastant

alcista, i encerclat en blau, el Doji més comú, que té l'ombra de cada costat més o menys igual de llarga i reflecteix indecisió per part del mercat.

Exemple de gràfic d'espelmes japoneses:



Gràfic d'espelmes japoneses de l'Eurostoxx (ES)

PUNT I FIGURA

Aquest tipus de gràfic va començar a ser utilitzat anteriorment al gràfic de barres.

El van inventar el s. XIX a Sud-Àfrica per especular amb el preu de l'or.

Només té en consideració l'evolució del preu, no dóna importància al temps.

Exemple de gràfic de punt i figura:



Gràfic intradia de l'Ibex 35 en figures de 5 punts

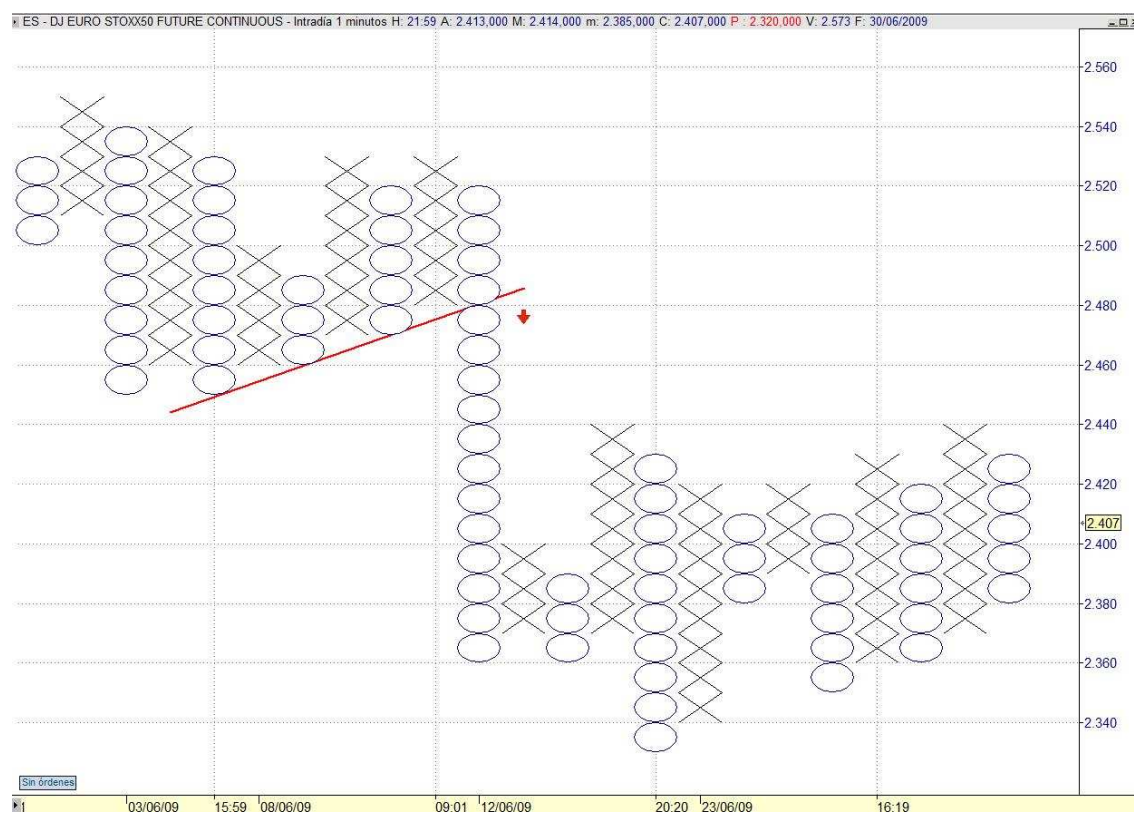
Les pujades en el valor de cotització es representen amb creus; les baixades, amb rodones.

Una de les maneres més utilitzades d'interpretar aquest tipus de gràfic és fixant-se especialment amb els màxims i els mínims.

Quan els mínims són ascendents, hi ha una tendència alcista. Si en un moment determinat un dels mínims és més baix que l'anterior, és senyal de venda.

Quan els màxims són descendents, la tendència és baixista. Si hi ha un moment en el qual un dels màxims supera l'anterior, és senyal de compra.

Per exemple:



Gràfic de l'Eurostoxx en figures d'1 punt

ANÀLISI FONAMENTAL

L'anàlisi fonamental consisteix en entendre les bases sobre les quals es fonamenta el valor d'una empresa determinada, i per tant el preu de les seves accions (especialment útil si cotitza a borsa), a través de l'anàlisi de la realitat econòmica que hi ha darrere d'aquesta empresa. És molt més complex que l'anàlisi tècnic, per aquest motiu no entraré en detalls. Bàsicament serveix per decidir amb quins valors invertir.

Aquest tipus d'anàlisi es concentra en l'estudi d'una sèrie de barems i ràtios econòmiques que permeten fer una valoració acurada de l'empresa, el que és útil per a l'inversor per a determinar el preu de les seves accions a la borsa.

Una qüestió que s'ha de tenir en consideració és el fet que totes les Borses del món venen molt influïdes pel que passi a les borses d'Estats Units, ja que suposen més de la meitat de tot el moviment borsari mundial.

A més d'això, hem de tenir en compte que, quan els tipus d'interès pugen, les cotitzacions tendeixen a baixar, i, quan els tipus d'interès baixen, les cotitzacions tendeixen a pujar. És a dir, si l'inversor rep una bona rendabilitat en renda fixe (pels alts tipus d'interès) té més tendència a retirar diners dels mercats de renda variable

L'anàlisi fonamental examina tots els factors rellevants que afecten el valor d'un mercat per determinar-ne el valor intrínsec. El *valor intrínsec* és el que els fonaments indiquen com a valor real d'alguna cosa (en el nostre cas l'acció d'una empresa concreta) segons l'oferta i la demanda.

Si aquest valor intrínsec està per sota del preu actual del mercat, significa que el mercat està sobrevalorat i s'ha de vendre.

Si està per sobre del preu actual del mercat, en canvi, el mercat està infravalorat i s'ha de comprar.

L'inversor més important i conegut del món que basa les seves actuacions en l'anàlisi fonamental és Warren Buffet, que sol estar a la primera posició mundial de persones més riques, alternant-se amb Bill Gates.

Warren Buffet només opera invertint a molt llarg termini basant-se en l'anàlisi fonamental. Ho fa a través del seu fons d'inversió Berkshire Hathaway, que cotitza a la borsa de Nova York (NYSE; New York Stock Exchange) amb el *ticker* (localitzador de l'acció) BRK (hi ha l'acció A i, per a petits inversors, la B).

Buffett tan sols inverteix en empreses grans i amb molta història, com ho són Coca-Cola o Gillette.

A qualsevol llibreria o biblioteca podem trobar molts llibres de o sobre en Warren Buffet, conegut també per haver viscut sempre a la mateixa casa on va nèixer, al poble d'Omaha (Nebraska; USA), per la qual cosa se'l coneix com "l'oracle d'Omaha".

Perquè ens en fem una idea, en 40 anys l'acció A de BRK ha passat de \$250 a un màxim (l'11 de desembre del 2007) de \$151.650 l'acció. A principis d'octubre del 2009 cotitza al voltant dels 101.000\$.

L'any 2008, Buffett es va convertir en l'home més ric del món, amb una fortuna d'uns 60 mil milions de dòlars. El març de 2009, en Bill Gates va tornar a guanyar el primer lloc de la llista, deixant Buffett en segona posició, amb 37 mil milions de dòlars, possiblement com a conseqüència del crac del 2008.

Una vegada, algú preguntà a Buffett quan era la millor època per vendre accions, i aquest respongué: "Mai".

ANÀLISI TÈCNIC

Anàlisi tècnic: és l'estudi dels moviments del mercat, principalment mitjançant l'ús de gràfics, amb el propòsit de pronosticar les futures tendències dels preus. Bàsicament s'utilitza per determinar quan comprar o vendre un determinat valor. Es sol dir que l'anàlisi fonamental indica què comprar i el tècnic quan comprar.

L'expressió "moviments del mercat" inclou les tres fonts principals d'informació disponibles per el tècnic:

- Preu
- Volum
- Interès obert (només utilitzat en opcions i futurs)

L'expressió "moviments del preu" és més limitada ja que la majoria dels tècnics inclouen el volum i l'interès obert com a part integral dels seus anàlisis del mercat.

La bona notícia és que, clarament, l'anàlisi tècnic funciona. La mala notícia és que no funciona gaire sovint.

Larry Williams

Fonament lògic de l'anàlisi tècnic

L'enfocament tècnic es basa en tres premisses:

1. Els moviments del mercat ho descompten tot
2. Els preus es mouen per tendències
3. La història es repeteix

Els moviments del mercat ho descompten tot:

El tècnic creu que qualsevol cosa que possiblement pugui afectar el preu (per raons fonamentals, polítiques, psicològiques o altres) es reflecteix realment en el preu del mercat.

És a dir, el que significa aquesta primera premissa és que tot el que fa falta és un estudi dels moviments dels preus.

El que ens diuen els analistes tècnics és que els moviments del preu haurien de reflectir els canvis de l'oferta i la demanda.

Per tant, la idea principal és:

- Si la oferta supera la demanda, els preus haurien de baixar.
- Si la demanda supera l'oferta, els preus haurien de pujar.

El tècnic, basant-se en aquestes afirmacions, arriba a la conclusió que si els preus estan pujant, la demanda ha de superar l'oferta i els fonaments han de ser alcistes. Si els preus cauen, en canvi, els fonaments han de ser baixistes.

Per tant, la conclusió lògica és que, si tot el que afecta el preu del mercat queda reflectit definitivament en aquest preu, l'únic que fa falta és estudiar aquest preu de mercat o valor de cotització.

Mitjançant l'estudi de gràfics de preus i de multitud d'indicadors tècnics de recolzament, el mercat indica en quina direcció és més probable que es mogui.

Els preus es mouen per tendències:

Una tendència en moviment és més probable que continuï que no pas que retrocedeixi. És a dir, una tendència en moviment seguirà en la mateixa direcció un cert període de temps, fins que comenci a tornar enrera.

La història es repeteix:

Els patrons gràfics que s'han identificat i classificat en categories en els últims cent anys reflecteixen certes imatges que apareixen en els gràfics de preus. Són imatges que revelen la psicologia alcista o baixista del mercat, i com que aquests patrons han funcionat bé en el passat, s'assumeix que seguiran funcionant bé en el futur.

Estan basats en l'estudi de la psicologia humana, que té tendència a no canviar.

Per tant, aquesta premissa afirma que la clau per comprendre el futur està en l'estudi del passat.

Els analistes són historiadors que preveuen el passat.

Craig R. Barrett

UN FACTOR DETERMINANT EN L'ANÀLISI

TÈCNIC: LA TENDÈNCIA

La tendència d'un valor de cotització és, per dir-ho de manera senzilla, el factor més important a tenir en compte en l'anàlisi tècnic. De fet, sempre hem de tenir clar quina és la tendència del mercat, i després podem passar a utilitzar indicadors més concrets i sofisticats.

Hi ha tres tipus de tendències: alcistes, baixistes o laterals. Es podria dir que aquesta última es dona quan no hi ha una tendència clara.



Gràfic d'Inditex (ITX) en barres diàries durant l'any 2008

En aquest gràfic es poden observar les tendències secundàries. Tot i això, podem veure que la tendència primària és alcista, ja que els mínims, indicats per les fletxes blaves, són cada vegada més elevats; la tendència es considerarà alcista fins al moment en què un dels mínims es trobi per sota de l'anterior. En aquest cas podríem parlar d'una ruptura falsa o d'un possible canvi de tendència.

Quan el mercat és de tendència alcista, s'utilitza el tecnicisme *bullish*. En canvi, si és baixista, s'anomenarà *bearish*. En el món de la borsa, és fonamental conèixer aquests dos conceptes. En anglès, *bull* significa toro, i *bear*, ós.

FORMACIONS BÀSIQUES

SUPORT I RESISTÈNCIA

Són les formacions més importants de conèixer.

Support: és una zona de cotitzacions del gràfic en la qual els preus, quan arriben a la seva altura, deixen de baixar i tornen a pujar. És a dir, hi ha més interès de compra.

Resistència: nivell que quan hi arriba el valor de cotització, aquest deixa de pujar i comença a baixar. És a dir, hi ha més interès de venda.

Exemple de resistència:



Gràfic de l'Eurostoxx en barres diàries

Factor important a tenir en compte: quan un suport és creuat a la baixa es converteix en resistència. Quan una resistència és creuada a l'alça, aquesta es converteix en suport.

Quan un suport o resistència és creuat, poden passar diverses coses. Si el valor fàcilment torna a creuar aquest suport o resistència, es tracta d'una ruptura falsa. Si, en canvi, el preu segueix en la mateixa direcció en què ha creuat el suport o resistència, es

tracta d'una correcció. Una tercera possibilitat seria que hi hagués un “pull back”, és a dir, que el valor de cotització, després de superar el suport o resistència, tornés al mateix nivell, és a dir, que un suport es convertís en resistència o una resistència en suport.

No confonguis la part de baix de la pàgina amb un Suport.

Nick Glydon

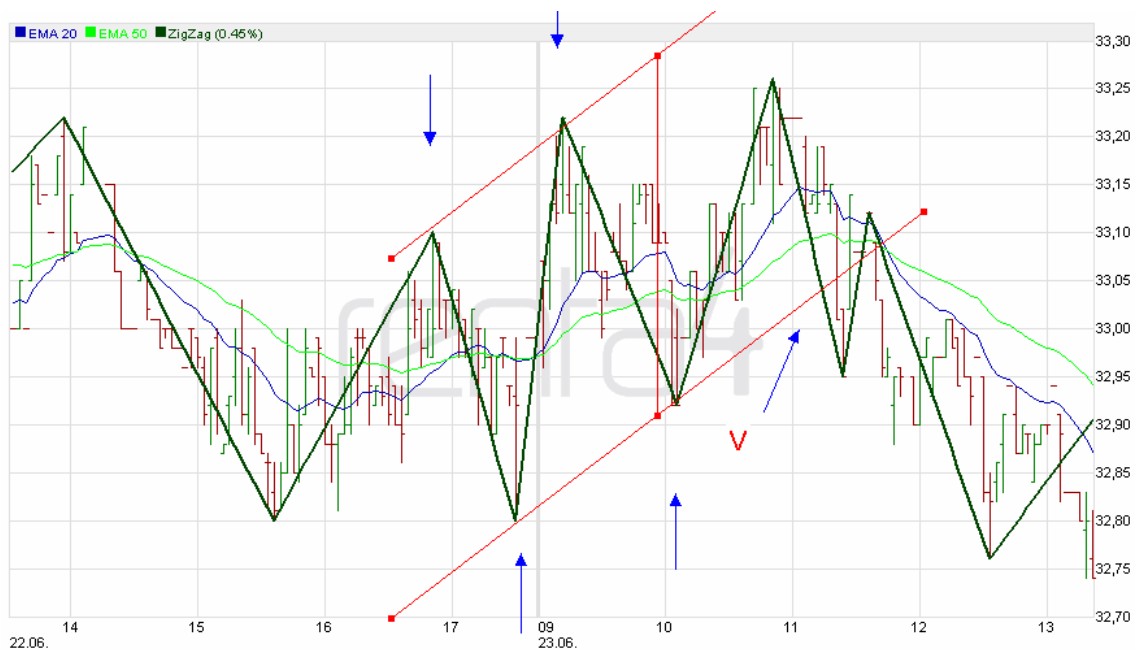
CANALS

Els canals són una variant de les línies de tendència.

Poden ser de dos tipus:

- Canal alcista: consisteix en una línia de tendència alcista a la qual es traça una altra línia paral·lela que uneix els màxims ascendents.
- Canal baixista: consisteix en una línia de tendència baixista a la qual es traça una altra línia paral·lela que uneix els màxims descendents.

Exemple de canal alcista:



Gràfic intradia d'Indítex en barres de 3 minuts

Tot sovint el valor cotitzat tendeix a rebotar contra les dues línies que formen aquest canal i girar cap a l'altra direcció. La ruptura de qualsevol d'aquestes dues bandes pot provocar un fort salt.

Més freqüents que els canals alcistes o baixistes ho són els laterals, encara que no es solen anomenar canals, sinó "bandes laterals". Consisteixen en dues línies paral·leles, una de suport i una de resistència. Tot i no haver-hi tendència en aquests casos, el preu actua igual que en els canals alcistes i baixistes.

EL PATRÓ DE CAP I ESPATLLES

Aquest és un dels patrons més coneguts. Implica un canvi de direcció dels preus important.

S'anomena d'aquesta manera perquè es completa el patró quan es donen tres moviments: dos de petits i un de central més gran.

En comptes d'explicar detingudament les seves parts, en posaré exemples ja que és molt visual i s'entén millor.

Per facilitar la seva identificació he utilitzat l'indicador Zigzag, que no és pròpiament un indicador ja que pot canviar de direcció retrospectivament, però simplifica els moviments del gràfic i és molt útil per trobar patrons.



Gràfic en barres diàries de l'Ibex 35 a principis de l'any 2009

En aquest cas es produeixen dos moviments de retorn (encerclats en vermell), és a dir, els preus tornen a caure fins a la resistència i la converteixen en suport. Quan es produeix això, s'anomena *pull back*. Aquest moviment sovint completa el patró d'espatlla-cap-espatlla, i el moviment de canvi posterior sol ser fort.

Les barres són diàries (verdes si aquell dia ha pujat i vermella si ha baixat) i la línia negra és l'indicador zigzag, que permet visualitzar millor la tendència.



Gràfic de tres mesos en barres diàries del Mini S&P 500 durant el 2009

A principis de juliol del 2009, molts inversors estaven pendents d'aquest patró a l'S&P 500 (EUA). S'observa una possibilitat de *pull back*. Si rebota contra la resistència, és el moment ideal per vendre. Com que molta gent coneix aquest patró, el volum de vendes probablement serà molt alt i això farà que la baixada sigui més forta.



Gràfic en barres diàries del DAX (Alemanya) durant el 2009

Quasi al mateix temps que al Mini S&P 500, es forma el mateix patró al DAX d'Alemanya. També es pot predir el *pull back*.



Gràfic en barres diàries del Dow Jones (NY) durant el 2009

Quina casualitat! El mateix patró apareix també en el Dow Jones, també amb el possible *pull back*.

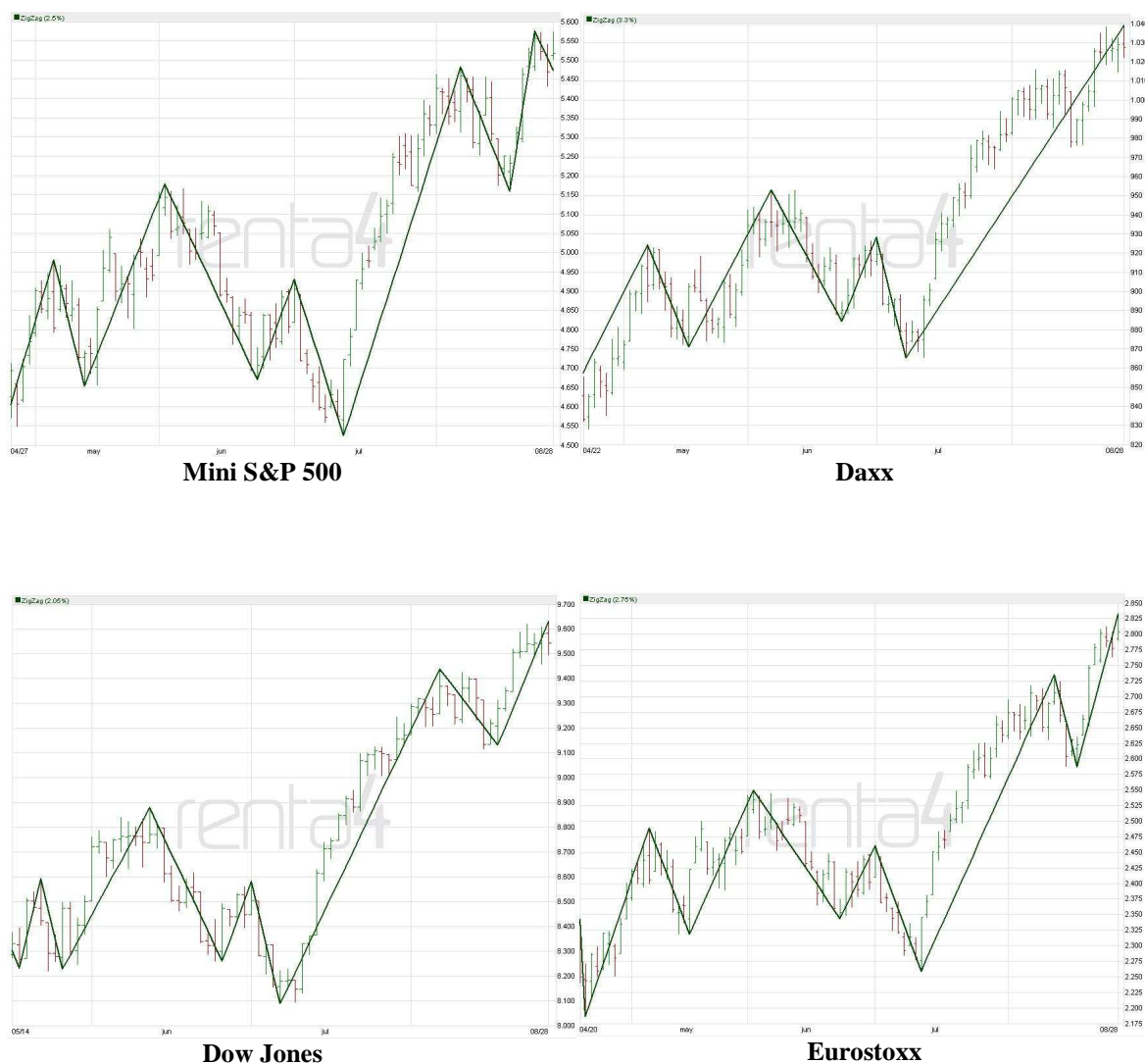


Gràfic en barres diàries de l'Eurostoxx durant el 2009

Curiós, oi? El mateix patró apareix a l'Eurostoxx 50, en les mateixes condicions que en els altres casos.

Aquest fenomen s'ha donat perquè l'S&P 500 és l'índex més important del món i, com a tal, afecta el moviment dels altres índexs.

Observem l'evolució d'aquests quatre índexs al cap d'un mes i mig:



La predicció que el mercat cauria, en aquests casos, no s'ha complert. Alhora, això demostra que fins i tot els mitjans d'anàlisi tècnic més coneguts i utilitzats no sempre funcionen. El que hauríem d'haver fet, en tot cas, seria comprar quan la cotització superés altra vegada el suport en comptes de rebotar-hi.

També el podem trobar en períodes de temps molt més grans, com ho són els anys:



Gràfic de línia del DJ Eurostoxx 50



Gràfic de línia del CAC 40



Gràfic de línia del DAX

En aquests casos no hi ha *pull back*, però queda demostrat que, malgrat tot, és un indicador de canvi de tendència relativament fiable. Uns mesos després de la ruptura del suport, el preu de cotització havia perdut gairebé el 50% del seu valor. A més, en tots tres casos es va produir el senyal de venda a principis de juliol del 2008. Realment m'ha semblat molt curiós que una davallada com va ser la del *crac del 2008* es pogués predir pels gràfics del mercat amb tanta anterioritat (a finals del 2007).

INDICADORS

Podríem dir que els indicadors són eines que s'utilitzen per interpretar el mercat i, a partir d'aquí, fer hipòtesis sobre la seva futura evolució. Pujarà? Baixarà? No hi ha cap manera d'estar-ne totalment segurs. Els indicadors, però, ens ajuden a decidir cap a quina direcció és més probable que es mogui el mercat, sempre i quan tinguem els coneixements necessaris per poder-los interpretar correctament. N'hi ha centenars de diferents, i no és fàcil dominar-ne molts. És més: no és recomanable utilitzar-ne més de cinc o sis de diferents. S'ha d'anar fent proves amb uns quants fins que decideixes quins són més rendibles, menys arriscats, etc. Els més adequats per a tu. Molts llibres d'anàlisi tècnic coincideixen amb això: més no vol dir millor. Cárpatos, en el seu llibre, afirma que "Els sistemes que acaben funcionant millor solen ser sempre els més senzills".

Bé, anem a la part pràctica. Com s'insereixen els indicadors? Molt fàcil. Des del Visual Chart, es fa així:



Apareix una finestreta amb una infinitat d'indicadors diferents, la immensa majoria dels quals no coneixen ni tan sols els millors analistes tècnics. No cal ser un geni per a interpretar un gràfic si es disposa de les eines adequades.

En aquest apartat descriuré els indicadors més populars i faré una explicació detallada de la manera d'interpretar cadascun d'ells.

LES MITJANES MÒBILS

Les mitjanes mòbils són un dels indicadors tècnics més versàtils (és a dir, fàcils d'adaptar) i el seu ús està molt estès.

Una manera molt freqüent d'utilitzar-les és introduir dues mitjanes que es mouen a velocitats diferents.

Quan la mitjana més ràpida talla la més lenta de dalt cap a baix, és senyal de venda.

Quan la talla des de sota, en canvi, és senyal de compra.

Principalment hi ha tres tipus de mitjanes, que els programes calculen automàticament:

- Mitjana aritmètica o simple: aquesta mitjana tracta exactament igual els preus dins del període de temps en què es considera.
- Mitjana ponderada: dóna més importància als canvis més recents, assignant un multiplicador equivalent al dia que es tracti, que serà major com més a prop estigui del dia actual. La fórmula per un període de 10 dies seria:

$$MP = [(mitjana \text{ d'avui} \times 10) + (mitjana \text{ d'ahir} \times 9) + \dots + (mitjana \text{ 1r dia} \times 1)] / 10$$

- Mitjana exponencial: aquesta mitjana introdueix un factor de correcció que dóna més pes als canvis més pròxims als canvis actuals. Aquesta mitjana és més suau i aplanada que la simple.

La fórmula de càlcul és:

$$\text{Mitjana d'avui} = \text{Mitjana d'ahir} + (\text{tancament d'ahir} - \text{mitjana d'ahir}) \times (2/n+1) ;$$

essent n= número de dies del període considerat.

Cal destacar que no és necessari saber les fórmules per poder utilitzar les mitjanes correctament; només les he inclòs per diferenciar les mitjanes exponencial i ponderada, que en paraules són molt semblants però la manera de calcular-les són completament diferents.

En el següent exemple, he utilitzat dues mitjanes exponencials de 20 (blava) i 50 (verda) períodes.



Gràfic en barres diàries del NASDAQ 100 (EUA) durant un any

Els paràmetres més utilitzats solen ser 20 i 50, i també 50 i 200. Les mitjanes de 50 i 200 es tallen molt poc sovint (a vegades, només una vegada a l'any) ja que són molt lentes. Són un excel·lent indicador: poc arriscat i quasi sempre dóna resultats positius a llarg termini.

MACD

L'indicador MACD (Moving average convergence-divergence) és, indiscutiblement, un dels més populars i utilitzats arreu del món.

És una bona opció considerar-lo com a eina d'anàlisi tècnic a utilitzar, perquè està molt ben dissenyat i sol funcionar força bé.

Està format per dues mitjanes exponencials que es mouen a diferents velocitats, i en alguns llocs també es pot veure l'histograma, que indica la distància entre les dues mitjanes i fa que sigui més fàcil veure si s'acosten o no. Normalment l'histograma ens avisa abans dels creuaments de les mitjanes, però també ens pot donar senyals falsos.

Els paràmetres de les mitjanes solen ser 12 i 26, però per suavitzar-les una mica més Càrpatos recomana en el seu llibre utilitzar-les de 14 i 28.



Gràfic en barres diàries de Jazztel (JAZ) al 2009

En aquest gràfic podem veure que el MACD és una bona eina i, a més, fàcil d'utilitzar.

Si l'haguéssim interpretat mirant el creuament de les mitjanes (o l'histograma) hauríem comprat i venut en els següents punts:



La qual cosa no està malament. Tots els negocis (operacions) han estat positius. Tot i això, cal recordar que això no passa sempre: com la immensa majoria dels indicadors, el MACD pot emetre gran quantitat de senyals falsos.

TRIX

El TRIX és un indicador que dona resultats molt semblants als del MACD.

Personalment, el trobo un dels indicadors més útils, ja que he comprovat que funciona tant en moments de tendència com en moviments laterals, contràriament a la majoria d'oscil·ladors, que solen fallar quan la tendència és molt forta i donen senyal de sortir-ne abans d'hora. El funcionament del TRIX, que no cal saber ja que els *softwares* de *trading* calculen automàticament, és el següent:

- Es calcula una mitjana exponencial amb els preus de tancament. Els paràmetres més recomanats són 9 i 12 (amb 12 s'aconsegueix major suavitat).
- Es calcula una mitjana exponencial de la primera mitjana exponencial, amb el mateix període de temps (9 o 12).
- Es calcula una mitjana exponencial de la segona mitjana exponencial, també amb el mateix període.
- Es calcula el percentatge de canvi de l'última mitjana obtinguda en un temps determinat (un dia, una hora, un minut,...).

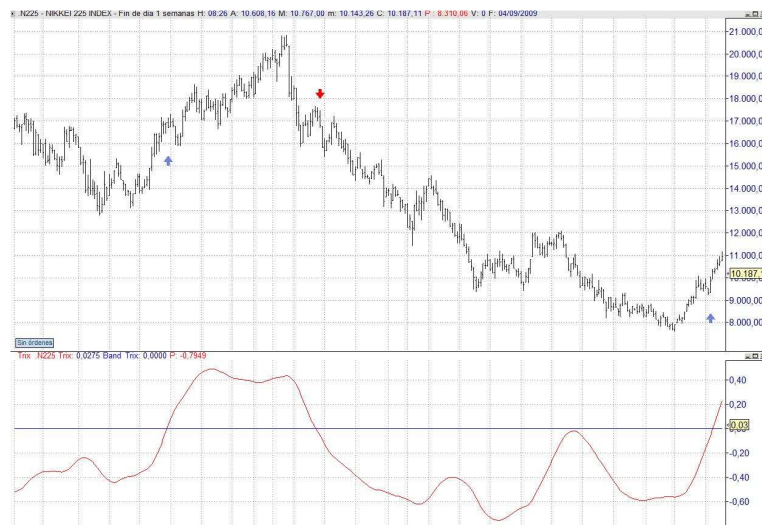
El resultat d'aquest càlcul és el que s'anomena TRIX.

És molt útil com a indicador de tendència. Quan creua el nivell 0 a l'alça la tendència serà alcista. Quan el creua a la baixa, serà baixista.

Una de les coses que m'agrada més del TRIX és que es mou suaument, és a dir, no sol girar bruscament i per això evita molts senyals falsos.

Un altre avantatge del TRIX és que funciona igual de bé en períodes llargs com en curts.

En el següent gràfic he utilitzat uns paràmetres de 20, per tal d'aconseguir més suavitat.



Gràfic en barres setmanals del NIKKEI 225

Tot i emetre més senyals, el paràmetre de 12 períodes és el més recomanat:



Gràfic en barres diàries d'EBAY

LES BANDES DE BOLLINGER

Les bandes de Bollinger són una eina bastant utilitzada en l'anàlisi tècnic. Aquesta tècnica va ser inventada per J. Bollinger als anys vuitanta.

Estan formades per tres línies:

- Una línia intermitja, que és una mitjana simple de N períodes.
- Una línia superior, a una altura de K vegades la desviació típica del període N per sobre de la línia intermitja
- Una línia inferior, a una altura de K vegades la desviació típica del període N per sota de la línia intermitja

Normalment **N= 20** i **K= 2**

Insisteixo: cal recordar que no és important saber com es calcula cada línia, ni tan sols en què consisteix; a la pràctica el que realment ens servirà serà saber interpretar-ho.

Així doncs, com s'interpreten les bandes de Bollinger? Vegem les condicions:

- Si les bandes es mantenen properes significa que la volatilitat és baixa.
- Si les bandes estan mol lluny l'una de l'altra és senyal que la volatilitat és elevada.
- Si les bandes tenen només una lleugera pendent i romanen paral·leles durant un temps considerablement llarg, es comprovarà que el preu de l'acció tendeix a baixar quan toca (o gairebé) la banda superior i a pujar quan toca la banda inferior, actuant com si fos un canal.
- Si el preu sobrepassa la banda superior indica sobrecompra.
- Si el preu sobrepassa la banda inferior indica sobrevenda.

Sincerament, no he trobat gaire utilitat a aquesta eina a la pràctica, encara que molt possiblement això és degut a la falta d'experiència. És molt utilitzada i cal conèixer-la,

però és complexa d'utilitzar correctament i pot donar lloc a moltes interpretacions equívokes. Per aquest motiu no aprofundiré en el tema.

Exemples d'utilització de les bandes de Bollinger:



Gràfic en barres diàries de Telefonica (TEF) durant l'any 2009



Gràfic en barres diàries d'Ibex 35 durant l'any 2009

MOMENTUM

El *Momentum* és un tipus d'indicador en el qual es basen molts altres indicadors. Compara el preu d'avui amb el preu de fa x dies, de manera que un nombre més elevat significa major velocitat. Costa acostumar-s'hi, ja que normalment estem acostumats a interpretar una línia alcista com a una pujada del valor, però en un indicador *momentum* indica la velocitat d'una tendència i no el sentit d'aquesta.

Per entendre-ho millor, pensem en quan conduïm un cotxe. Enguegem el cotxe i accelerem a 100 km/h. Des del moment en què el cotxe està aturat fins arribar als 100 km/h transcorre una estona. Després mantenim la velocitat a 100 km/h i comencem a reduir la velocitat, fins que tornem a estar aturats.

El *momentum* funciona exactament igual. L'objectiu del *trader* que utilitza aquest indicador és comprar tan a prop del 0 km/h possible, i vendre quan arribem als 100 km/h. És a dir, comprar quan un valor ha iniciat una tendència i la velocitat del preu de cotització comença a accelerar en la direcció que marca la tendència, i vendre quan la velocitat de creixement de la tendència ha deixat d'accelerar.

Quan el cotxe va a una velocitat constant de 100 km/h, també avança, però el *momentum* indicarà zero (la velocitat no creix, acceleració = 0). Es tracta de comprar quan el *momentum* accelera i vendre per sota de 0 (el cotxe comença a frenar).

Quan la línia del *momentum* és horitzontal, el més lògic és pensar que el *momentum* s'ha aturat. No és així. L'acceleració s'ha aturat.

La norma bàsica de l'ús del *momentum* és comprar quan la línia supera el zero, i vendre quan creua el zero en direcció baixista.

El *momentum* en si no és gaire bon indicador. S'hi basen, però, molts altres indicadors als quals he trobat molta utilitat, els anomenats oscil·ladors, que es mouen entre uns valors de 0 i 100.

ELS OSCIL·LADORS

Els oscil·ladors són una eina operativa extremadament útil que serveixen per posar matisos a les tendències que indiquen les mitjanes mòbils.

A més, són molt útils quan es tracta d'estudiar el mercat intentant operar en aquest quan travessa moments de no tendència o de moviment lateral; és l'única eina capaç de generar senyals operatives en un moment així.

Una cosa molt important a remarcar és que **són indicadors secundaris**. Primer cal detectar quina és la tendència en vigor, o si no hi ha cap tendència.

Regla d'or dels oscil·ladors:

Les divergències o els estats de sobrecompra o sobreventa poden durar durant molt temps. Mai ens haurem de precipitar ja que són indicadors subordinats, sempre s'ha d'esperar que la tendència confirmi l'oscil·lador.

L'OSCIL·LADOR ESTOCÀSTIC

L'oscil·lador estocàstic determina si una acció es troba en estat de sobrecompra o de sobreventa. Es pot utilitzar en qualsevol període de temps, des de gràfics d'un minut fins a gràfics de mesos.

L'estocàstic (*Stochastic* en anglès) serveix per treballar els moviments laterals i per determinar quan una tendència pot estar arribant a la seva fi.

El principi en què es basa és que el tancament del preu de cotització, en una tendència alcista, tendeix a estar més a prop del màxim que del mínim i, en una tendència baixista, tendeix a estar més a prop del mínim que del màxim.

Està format per dues línies:

- Línia %K
- Línia %D

Els paràmetres més utilitzats que demana qualsevol programa d'anàlisi gràfic són els següents:

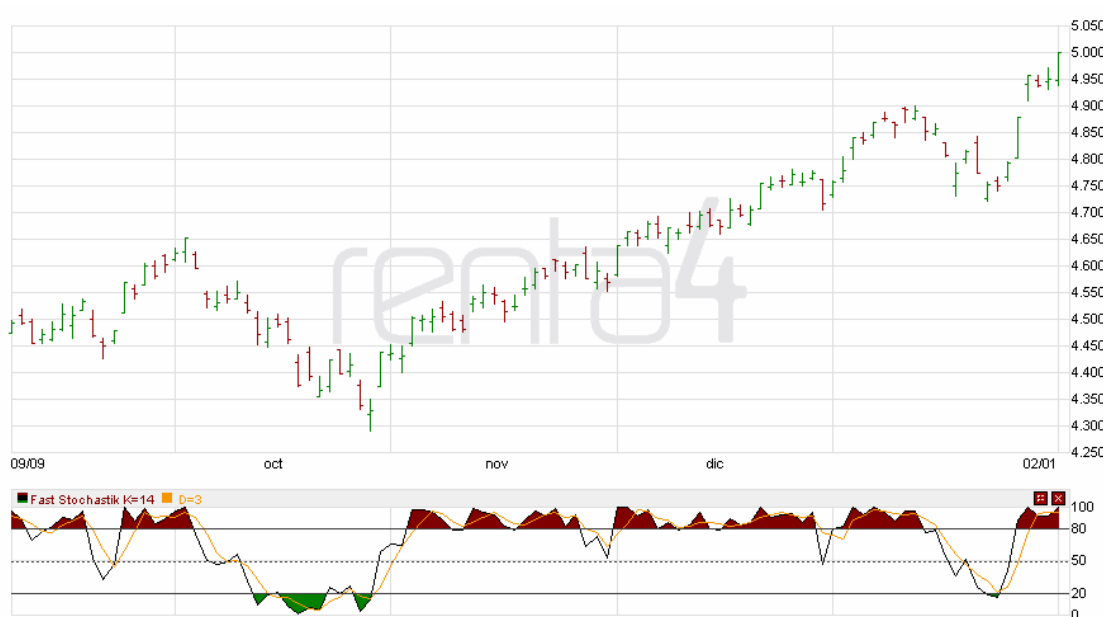
- Període = 14.
- SK = 3
- SD = 3
- Mitjana = exponencial

El factor SK també es pot modificar a 6, de manera que sigui més lenta, però els altres factors és millor no modificar-los.

La seva interpretació és molt senzilla:

Si entra en un estat de sobrecompria, s'ha de comprar ràpidament. Això passa quan la cotització sobrepassa el 80.

En canvi, si entra en un estat de sobreventa, s'ha de vendre. Això passa quan la cotització baixa dels 20.



Gràfic en barres diàries del CAC 40 (França) durant el 2005

En aquest gràfic podem observar que, malgrat estar en estat de sobrecompria, el valor segueix pujant durant molt temps. Per aquest motiu només s'ha de vendre quan es confirma el senyal i les dues línia baixen del 80. Tot i això, en aquest cas veiem ruptures falses ja que tornen a l'estat de sobrecompria de seguida.



Gràfic en barres diàries de l'Eurostoxx 50 al 2008.

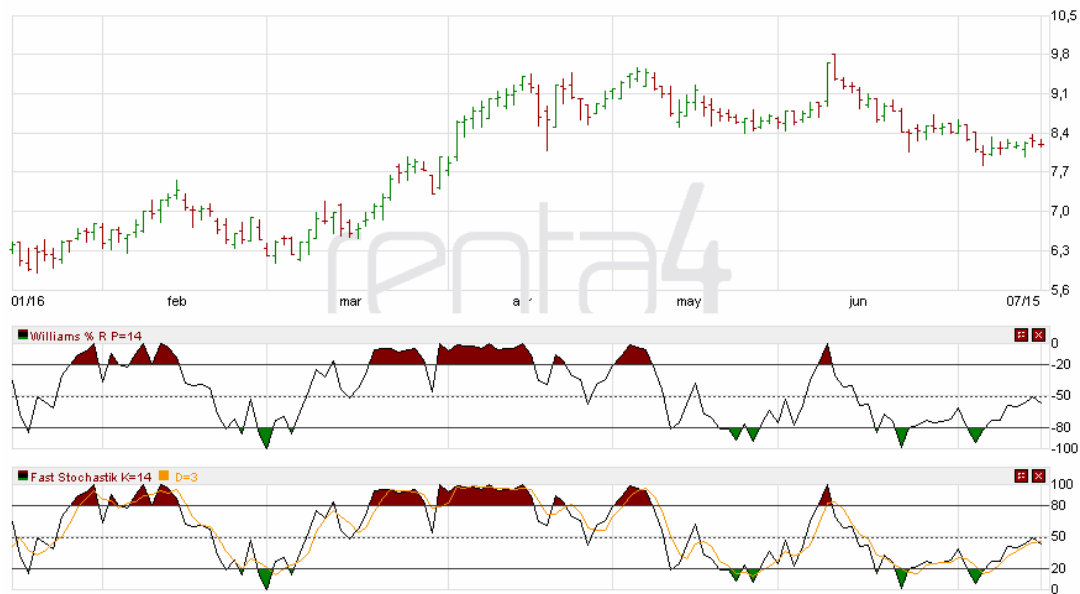
(Gràfic creat amb Visual Chart)

Mirant aquest gràfic observem que l'Estocàstic dóna moltes senyals de compra i venda, i d'aquestes, moltes són falses. En aquest cas, si haguéssim seguit aquest oscil·lador, hauríem perdut molt; ara estaríem en posició venuda i la cotització estaria pujant. Per tant, en la darrera operació estaríem deixant de guanyar.

Tot i això, es considera l'Estocàstic com un dels millors indicadors d'intradia (operacions en períodes de minuts): funciona tant bé en períodes llargs com curts.

Fent proves, he observat que a través de la pàgina de Renta 4 (que permet elaborar gràfics amb una sèrie d'indicadors) és millor comprar quan les dues línies superen el 50 i vendre quan tallen aquest nivell a la baixa, mentre que si utilitzem el Visual Chart funciona millor comprant i venent de la manera esmentada anteriorment.

El dia 15 de juliol m'he adonat d'un detall:

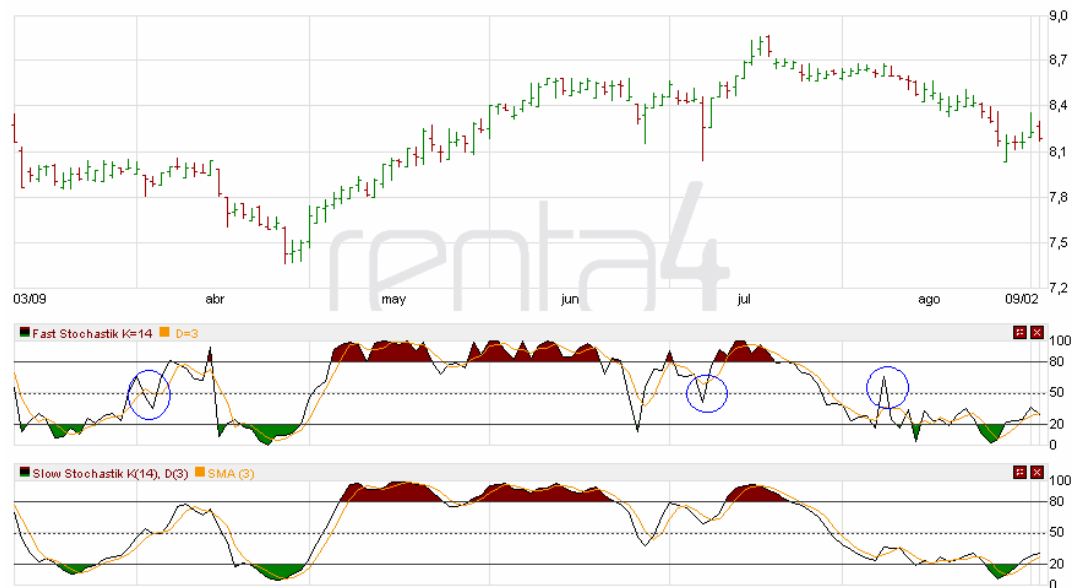


Gràfic en barres diàries de Bankinter (BKT) al 2009

Fixant-nos-hi bé, podem comprovar que el Williams % R (està explicat en el treball més endavant) és exactament el mateix que la línia %K del Fast Stochastic (a la pàgina web de R4 hi ha dues opcions de Stochastic, el ràpid i el lent), l'única diferència és que està invertit ja que el Williams % R es mou entre 0 i -100 i l'Stochastic, entre 0 i +100.

L'única cosa que afegeix l'Stochastic és la línia %D, que en aquest cas és la mitjana de 3 períodes de la línia %K, la qual ens pot donar informació anticipada.

Vegem una comparació entre el Fast Stochastic i l'Slow Stochastic de la pàgina web de R4:



Gràfic en barres diàries de Bankinter (BKT) al 2009

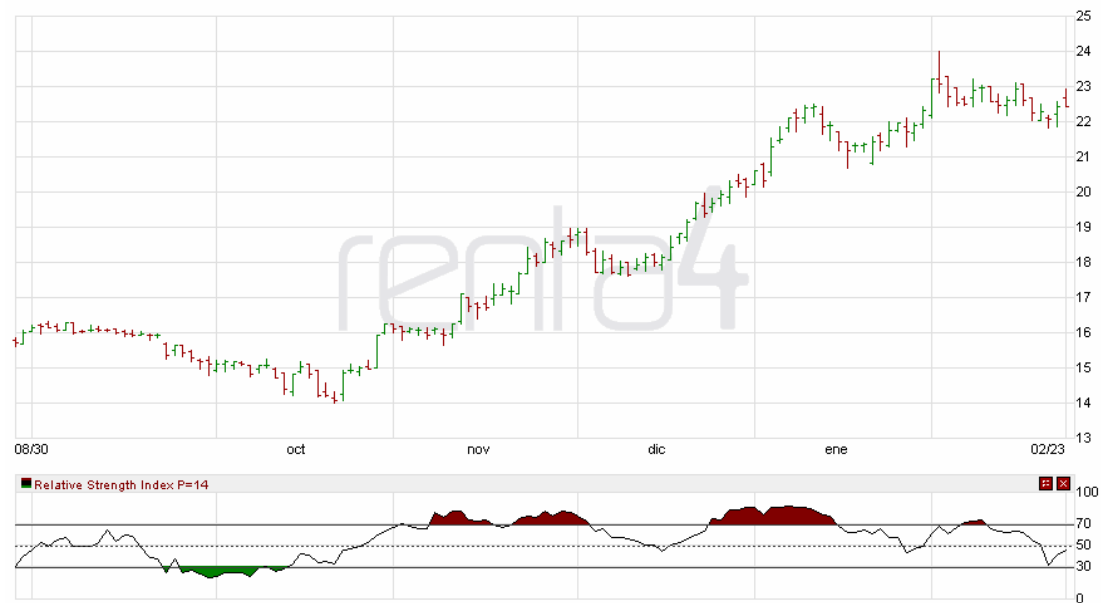
En aquest exemple queda demostrat que és preferible utilitzar l'Slow Stochastic, ja que estalvia molts senyals falsos (encerclats en blau).

L'OSCIL·LADOR RSI

L'RSI (Relative Strength Index) funciona igual que l'Stochastic, amb la diferència que es considera sobrecompra quan sobrepassa el 70 i es considera sobreventa quan baixa de 30, en comptes de 80 i 20.

Aquest és un oscil·lador molt popular, però és més complet l'Stochastic.

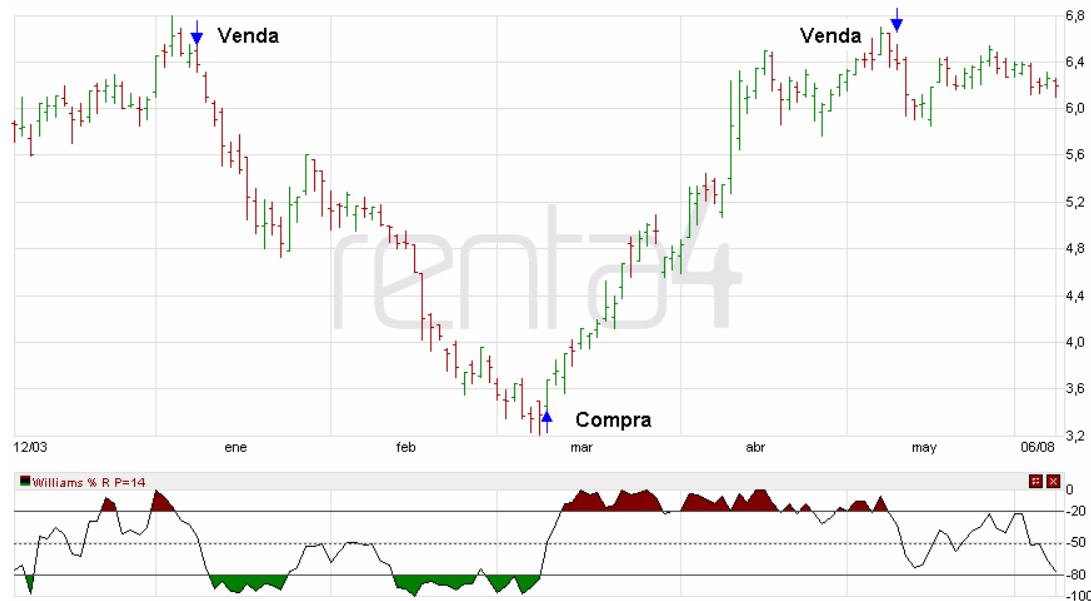
El període aconsellat és 14.



Gràfic en barres diàries d'Antena 3 (A3TV) entre el 2005 i el 2006

L'OSCIL·LADOR %R DE LARRY WILLIAMS

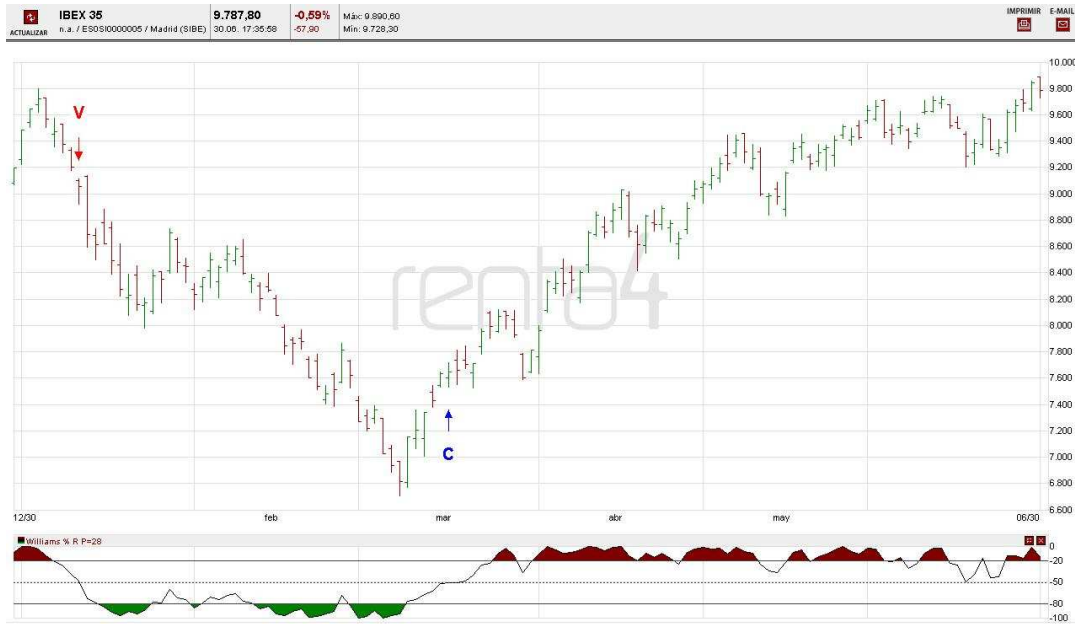
Igual que l'Stochastic i que l'RSI, aquest oscil·lador indica quan una acció està sobrecomprada o sobrevenuda. Una diferència important és que està invertit: quan és inferior a -80 està sobrevenuda i quan és més gran de -20 està sobrecomprada.



Gràfic en barres diàries de Banco Popular (POP) des del 3-12-08 al 8-6-09

En aquest gràfic podem observar que l'oscil·lador %R de Larry Williams és una bona eina. No és tan popular com l'RSI o l'Stochastic, però personalment el trobo més encertat, ja que es mou més suaument i no emet tantes senyals falses. La manera correcta d'utilitzar-lo és la mateixa que l'estocàstic, però això fa que doni molts senyals, i és menys tranquil. Per això crec que és més recomanable utilitzar-lo d'una altra manera (com he fet en el gràfic): quan la línia sobrepassa el -50 és senyal de compra i quan talla el -50 en direcció baixista és senyal de venda. Això fa que el senyal arribi més tard, però estalviem moltes operacions de correcció i també funciona de manera força satisfactòria.

Una variant d'aquest oscil·lador és canviar el període 14 per un període de 28. Podem apreciar que el senyal arriba més tard, però guanya en suavitat i també en control.



Gràfic en barres diàries de l'Ibex 35 des del gener fins al juny de 2009

CICLES

Els cicles es basen en la repetició del comportament d'un valor de cotització tenint en compte el temps.

En aquest apartat es podrien emplenar pàgines i pàgines de diferents cicles amb noms complicats que suposadament segueix la Borsa; per exemple, la sèrie de Fibonacci, el cicle de Rosh Hashanah i del Yom Kippur, el cicle de Kondratieff, l'ona d'Elliot i molts més. La majoria no tenen cap fonament científic ni lògica, i per aquest motiu no hi aprofundiré gaire. Malgrat això, molta gent les segueix com si en tinguessin, i això fa que sovint es compleixin. Seria un error menysprear-los, ja que molts d'ells s'aproximen més al mercat que la majoria d'indicadors tècnics.

Faré una breu explicació d'alguns d'ells, es pot trobar molta informació i estudis fets per internet o a diferents pàgines web borsàries:

- Sèrie de Fibonacci: qui més qui menys coneix la famosa sèrie de Fibonacci, en la qual el número que segueix és la suma dels dos anteriors: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13,... Aquesta sèrie s'aplica a l'anàlisi de gràfics de manera que quan la cotització arriba a un punt clau dóna senyal de compra o de venda; com que té molts seguidors que esperen l'arribada a aquest punt clau, tendeix a complir-se. Per a qualsevol analista tècnic, és bàsic tenir aquests nivells dibuixats a la pantalla.
- Cicle de Rosh Hashanah i del Yom Kippur: hi ha gent que compra per Rosh Hashanah (cap d'any jueu, el 2009 el nostre 18 de setembre va començar l'any jueu 5770) i ven pel Yom Kippur (el 2009 va ser el nostre 28 de setembre). Durant aquest període de 10 dies, per exemple, el 2009 l'Ibex va pujar l'1,87%.
- Crisi en determinades dates del calendari hebreu: Segons aquesta teoria, el *crash* de 1857, el de 1929, el de 1987 i el de 1997 es van donar tots quatre en el dia 28 del setè mes del calendari hebreu.

- L'ona d'Elliot: aquesta és una teoria amb molts seguidors i una excel·lent aproximació al mercat si s'aconsegueix dominar-la completament, la qual cosa és molt difícil perquè el seu grau de complexitat és realment elevat. Incomprensiblement tendeix a complir-se sempre. Parteix de la base que hi ha un patró bàsic que es dona en les tendències alcistes i el mateix patró, en sentit invers, és vàlid per representar les baixistes. A més a més, cada ona que el forma pot estar formada per ones més petites que respecten el patró bàsic, i així successivament. Per entendre'l bé caldria llegir qualsevol dels llibres dedicats només a les ones d'Elliot.
- Patró de primers de mes: hi ha estudis fets en sèries llargues (més de 50 anys) que la major part de guanys de la borsa es solen generar els 3 primers dies de cada mes. Molta gent compra a tancament de final de mes i ven a tancament del segon o tercer dia de cada mes, quedant fora la resta de dies.

A més d'aquestes, hi ha algunes teories que m'han semblat molt racionals i probablement també molt encertades que crec que val la pena mencionar: els cicles estacionals, el cicle dels presidents i els cicles del mercat bursàtil.

Cicles estacionals

Es tracta de determinar en quins dies de l'any normalment els preus de determinats productes tendeixen a pujar o a baixar.

Això es pot observar sobretot en la cotització de les matèries primeres, en especial els cereals i altres matèries agrícoles: els cicles estacionals més obvis es donen durant l'època de collita, quan hi ha més oferta.

També s'observen cicles estacionals en els preus de les matèries primeres lligades a la calefacció (carbó, gas-oil per a calefacció, etc) que lògicament pugen als inicis d'hivern a l'hemisferi nord.

Posem d'exemple en José Luís Cárpatos, autor de *Leones contra gacelas* i conegut analista tècnic espanyol. A una xerrada que va fer a Renta 4 a Girona va explicar que fa 20 anys era un jove que somniava en tenir un apartament a peu de pista d'esquí a Suïssa. Va demanar a un amic meteoròleg que seguís el clima de Florida i l'avisés quan preveïés una glaçada forta. Al cap d'uns 2 anys el va avisar que venien dues nits seguides de glaçades fortes. Cárpatos va comprar, amb els seus pocs estalvis, futurs de suc de taronja a Florida. Va poder comprar l'apartament somniat a Suïssa amb el que va guanyar en 4 hores.

Cicle dels presidents

El cicle dels presidents és aquell que mostra que la borsa segueix una pauta ajustada a les eleccions dels Estats Units que es produeixen cada quatre anys.

Es considera any 4 l'any de les eleccions, i any 1 el posterior a les eleccions.

Segons aquest cicle, durant els anys 3 i 4, és a dir, els anteriors a les eleccions, la borsa tendeix a comportar-se millor del normal; un cop han passat les eleccions, als anys 1 i 2, tendeix a comportar-se pitjor. La raó és ben senzilla: quan s'acosten les eleccions el candidat al poder intenta deixar content l'electorat perquè el votin, fent el possible per fer pujar la borsa.

Tot i així, el 2008 (darrer any Bush) no va funcionar.

Cicles del mercat bursàtil

El trimestre més fort en el mercat de valors va des del novembre fins al gener; sobretot pel que fa al desembre, ja que el punt culminant del consumisme de l'any és just després de Nadal, amb la popular arribada de "Santa Claus". El juliol també és molt fort, sobretot degut al turisme. El setembre, en canvi, és el mes més dèbil de l'any.

Els americans diuen “in May, sell and go away”; és a dir, comprar al mes de novembre (per Halloween) i sortir de renda variable durant el maig.

Octubre. Aquest és un dels mesos especialment perillosos per especular en Borsa. Els altres són el juliol, el gener, el setembre, l'abril, el novembre, el maig, el març, el juny, el desembre, l'agost i el febrer.

Mark Twain

EL SISTEMA DE TRADING

Un sistema de *trading* consisteix en un conjunt de tècniques o indicadors amb l'objectiu d'aproximar-se al mercat i que indiquen dues coses: quan hem d'entrar i, més important encara, quan hem de sortir.

És molt important que un sistema tingui la capacitat de **tallar les pèrdues i permetre l'entrada dels beneficis**. Ens haurà de fixar un punt de *stop loss* per tal de poder tallar les pèrdues exitosament (és recomanable l'*stop loss* al 2%).

Recorda que pitjor que perdre és perdre més.

Jorge del Canto

La majoria dels sistemes que triomfen al mercat no solen encertar gaire més d'un 50% de les operacions que porten a terme. Jugant a cara o creu tindríem pràcticament les mateixes probabilitats de guanyar.

En aquest sector de negocis, si ets bo, n'encertes sis de deu. Mai n'encertaràs nou de deu.

Peter Lynch

Als Estats Units, els sistemes de *trading* són molt populars. A Espanya, en canvi, no són gaire utilitzats. Molt poca gent els coneix. Fins i tot hi ha analistes tècnics que no tenen ni idea del seu funcionament.

Crear un sistema efectiu no és fàcil. Tot i això, tampoc és una cosa que només puguin fer els professionals amb anys d'experiència i d'estudi del mercat. Amb pràctica i una mica de paciència es pot aconseguir.

Dos famosos *traders* i amics, Richard Dennis i William Eckhardt, feien un viatge turístic pel sud-est asiàtic amb les dones el 1983. Mentre eren a una visita organitzada a una granja de tortugues a Singapur, com que s'avorrien, van començar a discutir si un *trader* neix o es fa.

Fruit de la discussió, van decidir fer un experiment. Seleccionaren 13 persones que mai havien operat en borsa (d'entre més de mil candidats) i els van formar durant dues setmanes. Van anomenar aquests seleccionats *Turtle Traders* (tortugues).

Passades dues setmanes van deixar un milió de dòlars a cadascun a veure qui guanyava més. El resultat van ser guanys superiors del 80% anual durant els 4 anys següents. Un dels millors *Turtles*, Curtis Faith (autor del famós llibre *Way of the turtle*), que tenia al començar 19 anys, va guanyar 31,5 milions de dòlars en aquests 4 anys. Alguns van perdre. Només un va haver de plegar abans dels 4 anys.

Com a conclusió, podem extreure'n que el *trader* es pot crear, però cal tenir determinades aptituds (entre les més importants, la disciplina de seguir el sistema).

Perquè el més important de tot, i també el que fa un sistema molt difícil de seguir, és molt senzill: seguir sempre el sistema. En el moment que veiem que el sistema porta moltes operacions negatives seguides, què hem de fer? Invertir l'ordre i, si estem venuts, passar a estar comprats sense fer cas del sistema? Doncs no! Això és el més complicat de tot: no "millorar" el sistema segons els nostres impulsos.

La gent dedica una part important de capital en entendre el MACD o l'Estocàstic, però dedica molt poca part del seu capital i del seu temps en entendre's a sí mateix, la seva impaciència, les seves pors, la seva impulsivitat, els seus bloquejos.

Guillermo Robledo

El mercat canvia constantment de manera de procedir. Per tant, el sistema ha de ser capaç de modificar-se a sí mateix, o ha de ser modificat manualment. Normalment amb un canvi dels paràmetres és suficient.

Yamile Castañeda, *broker* de futurs al CBOT, em va explicar que un bon sistema no pot durar més de sis mesos. Cada mig any, aproximadament, s'ha de modificar els paràmetres del sistema o canviar els indicadors utilitzats, ja que el mercat canvia molt sovint i cal adaptar-se a aquests canvis.

Principis d'un sistema:

- Una vegada creat el sistema, cal provar-lo en diferents mercats, modificant els paràmetres per adaptar-se a les característiques de cada mercat si s'escau. Un bon sistema ha de funcionar en qualsevol mercat (en major o menor mesura). Si guanya molt en un mercat i perd en tots els altres, a la llarga pot portar disgustos.
- Primer s'ha de provar el sistema sense posar-hi diners. Quasi sempre hi ha algun factor imprevist en el qual no havíem pensat: dificultat en passar les ordres, la cotització salta per damunt de l'*stop* i no toca el punt de *stop loss* que marcava el sistema, etc.
- Després de comprovar que tot funciona bé, cal determinar el període de temps en el qual es vol operar. Com més curt sigui el període de temps en el qual operem, assumirem menys riscos si el sistema està ben construït.

No hi ha ni un sol sistema que no tingui *drawdowns* (sèries de pèrdues seguides) o males ratxes de tant en tant. Per tant, s'ha de tenir molta sang freda per aguantar-los sense sortir del mercat amb la cua entre les cames.

La falta de disciplina sol causar la ruïna de moltes persones que accedeixen al mercat.

Hi ha tres regles que hem de tenir en compte:

- No complicar en excés el sistema
- Comprovar que els paràmetres propers als que utilitzem funcionen bé. Per exemple, si utilitzem una mitjana de 100 períodes que dóna molt bons resultats però les de 95 i 105 tenen uns resultats negatius, ens trobem davant d'una casualitat estadística i no pas d'un bon sistema.
- És recomanable valorar els sistemes segons el mètode de treball de cadascú, no només pels beneficis. Per exemple, pot ser que un sistema guanyi molt però el nombre de negocis negatius seguits és elevat. Depenent del grau de risc que estiguem disposats a assumir, pot ser preferible guanyar menys però també perdre menys sovint.

Les ratxes en un sistema:

És fonamental saber quan entrar en un sistema. El més lògic seria entrar quan el sistema funciona perfectament i dóna molts beneficis, no? Després d'haver consultat diversos llibres i autors diferents, la majoria estan d'acord amb la resposta: no. La nostra ment tendeix a estar eufòrica quan el sistema té una bona ratxa. Entrem en aquest moment i, la majoria de vegades, el sistema comença a perdre poc després.

El millor moment per entrar és quan el sistema està en ple *drawndown*. No s'ha d'entrar mai quan el sistema acaba de trencar màxims històrics de beneficis. Gairebé sempre hi ha una baixada després d'una gran pujada, i a l'inrevés. Es pot girar la truita en el moment que menys ens ho esperem.

El bon trading és una peculiar combinació entre la convicció de seguir les teves idees i la flexibilitat de reconèixer que hem comès un error.

Michael Setinhardt

COM CREAR UN SISTEMA AUTOMÀTIC

Crear un sistema que compri i vengui automàticament pot semblar molt complicat.

En la meva opinió, qualsevol persona que hagi entès i assimilat tot (o gairebé tot) el que he explicat fins ara, no hauria de tenir cap problema en absolut per entendre'n el funcionament. En aquest apartat, doncs, aprendrem a crear un sistema molt simple, que tindrà només una variable. Si es dóna aquesta variable, el nostre sistema comprarà; si no es dóna, vendrà: és així de senzill.

Com a exemple, utilitzaré un sistema de mitjanes, els paràmetres de les quals seran 20 i 50 períodes. L'objectiu és:

- Que quan la mitjana de 20 estigui per sobre o igual que la de 50, el nostre sistema compri.
- Que quan la mitjana de 20 no estigui per sobre o igual que la de 50 (és a dir, quan sigui més petita que la de 50), el nostre sistema vengui.

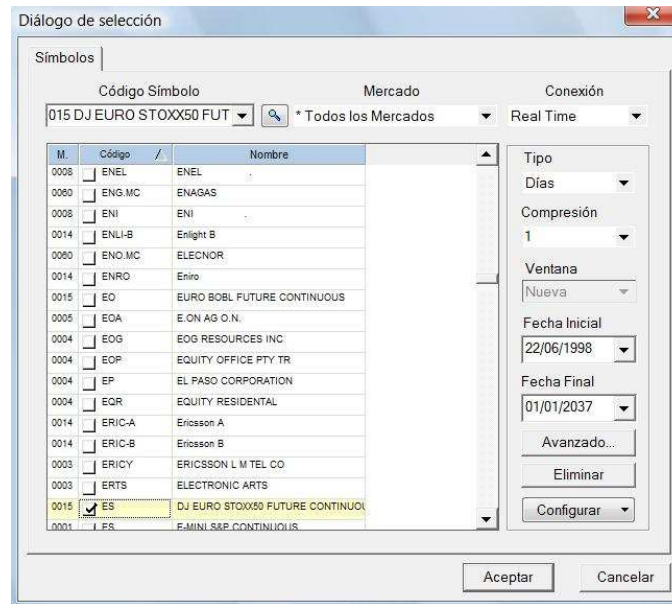
Bé, doncs, comencem. Per a fer un sistema automàtic es necessita un *trading software* de pagament, en aquest cas utilitzaré el Visual Chart 4.0. No es pot fer a través de la pàgina web de Renta 4, però sí que els clients tenen accés al Visual Chart des de la seva oficina.

Obrim el Visual Chart i ens connectem. Una vegada estem connectats, el primer pas és obrir un gràfic. Es pot fer des de la barra d'eines o polsant [Ctrl]+[G].

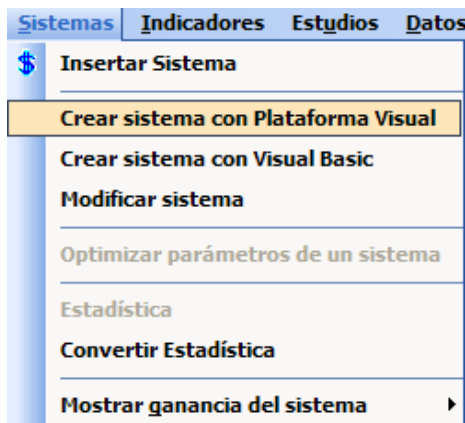


Apareix una finestra que ens permet escollir el gràfic que desitgem. Cal recordar que és recomanable utilitzar índexs importants, ja que són menys manipulables.

Per buscar, és útil saber les abreviacions (codis) dels mercats. El de l'Eurostoxx és *ES*.



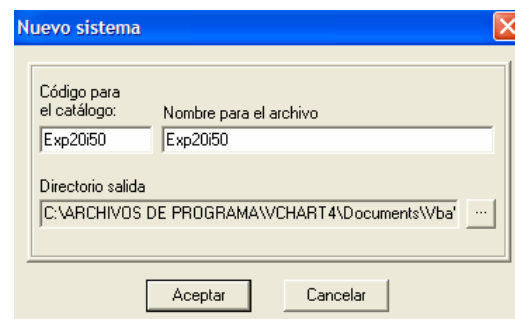
Cliquem “Aceptar” i ja el tenim. Apareix el gràfic a la pantalla. Ara procedim a crear el sistema.

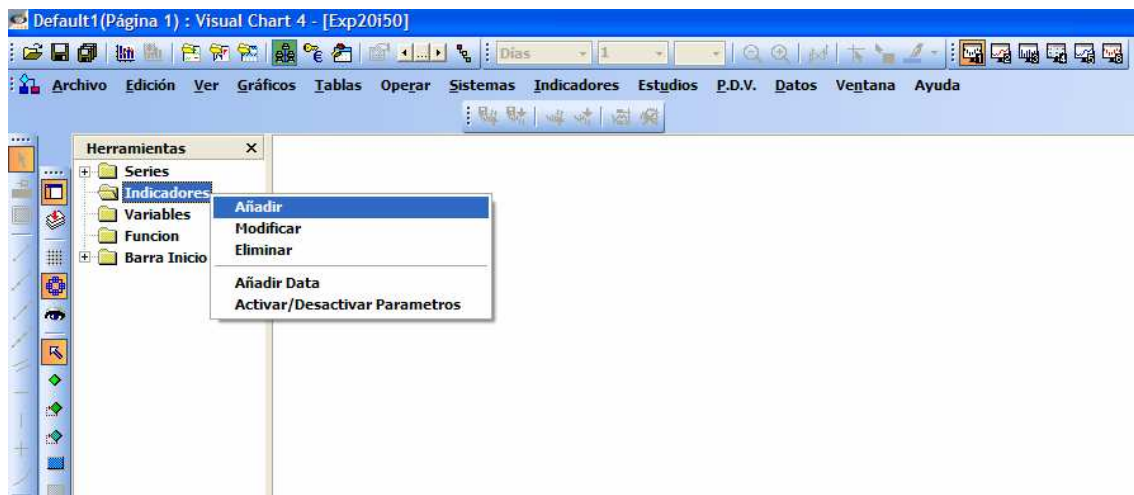


Anem a la barra d'eines i fem clic a “Sistemas”.

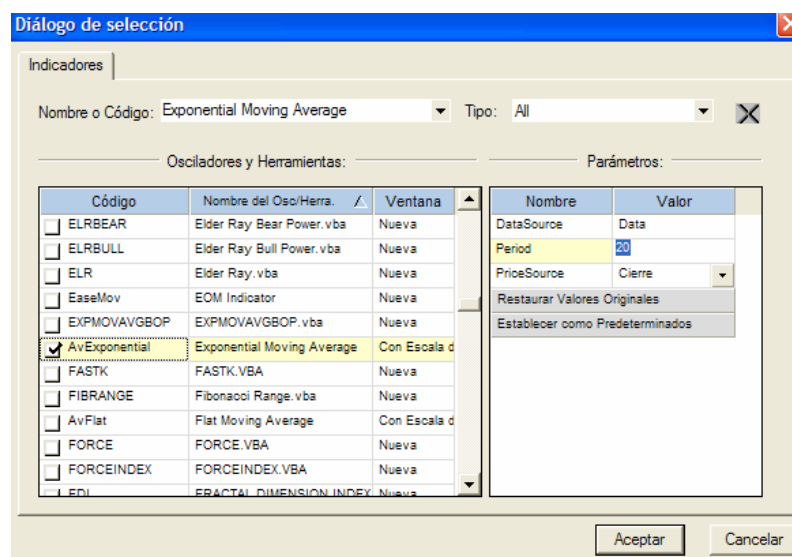
Tot seguit escollim l'opció “Crear sistema con Plataforma Visual”.

Apareix una finestra que demana el codi del sistema i el nom que li volem posar. Per estalviar maldecaps, sempre els anomeno d'igual manera. Com que en aquest cas volem fer un sistema basat en dues mitjanes exponencials de 20 i 50, el nom del sistema serà “Exp20i50”. D'aquesta manera sempre sabrem de què es tracta. Cliquem “Aceptar”.

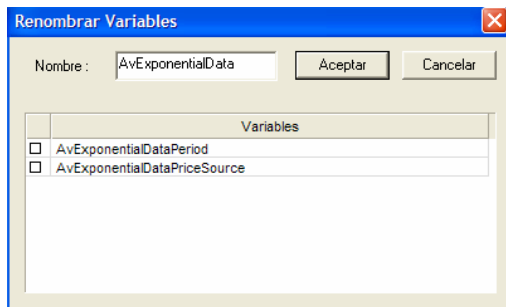




S'obre una nova pàgina, on crearem el nostre sistema. A l'esquerra hi ha un requadre que ens permet afegir indicadors. Fem clic a "Indicadores" i escollim l'opció "Añadir".



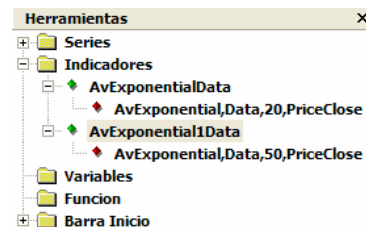
Apareixen tots els indicadors de què disposa el programa. Volem utilitzar dues mitjanes exponencials. En aquests casos recomano introduir sempre la més petita primer: evita confusions. Escollim "Exponential Moving Average" i canviem els paràmetres de la dreta. El període que apareix per defecte és 30: ho canviem a 20. Un cop hem comprovat que tot estigui correcte, cliquem "Aceptar".



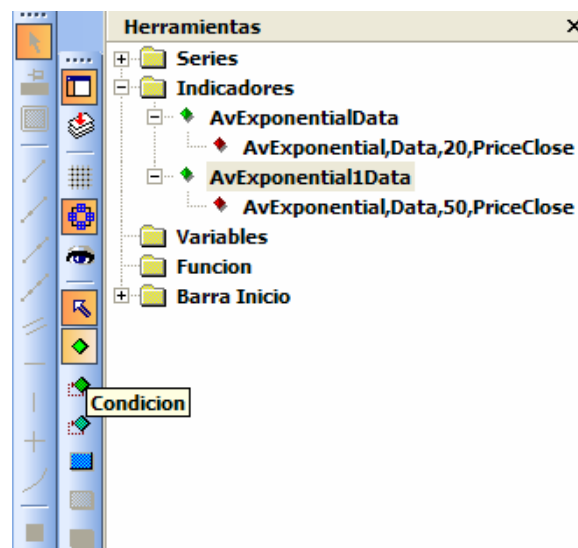
Apareix una finestra amb el nom de l'indicador. A partir d'ara, la mitjana exponencial de 20 períodes s'anomena *AvExponentialData*.
Cliquem "Aceptar".

Ara només cal repetir el procés amb l'altra mitjana. L'única cosa que canviarem és el període.

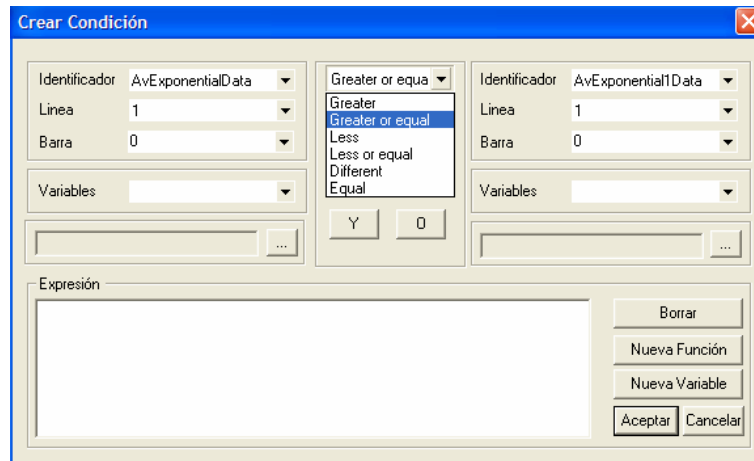
El resultat hauria de ser aquest:



El següent pas és crear una condició. Cliquem el quadrat verd que hi ha sota la fletxa, i l'arrosseguem a la pàgina en blanc:

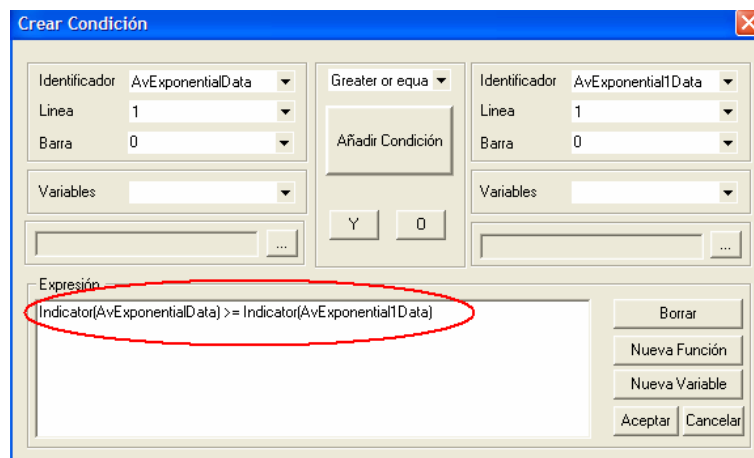


Apareix una finestra nova. A l'opció "Identificador" escollim la mitjana petita a l'esquerra i la mitjana gran a la dreta. Al mig podem triar la condició, en aquest cas serà: "Si la mitjana petita és més gran o igual que la mitjana gran..."

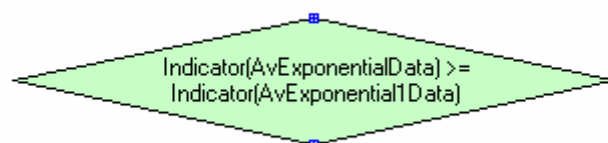


Una vegada hem insertat les dades que ens interessin, fem clic a "Añadir condición".

Ens hauria d'aparèixer la fórmula següent:



Tot correcte. Cliquem "Aceptar". Apareix un element a la pantalla amb aquest aspecte:

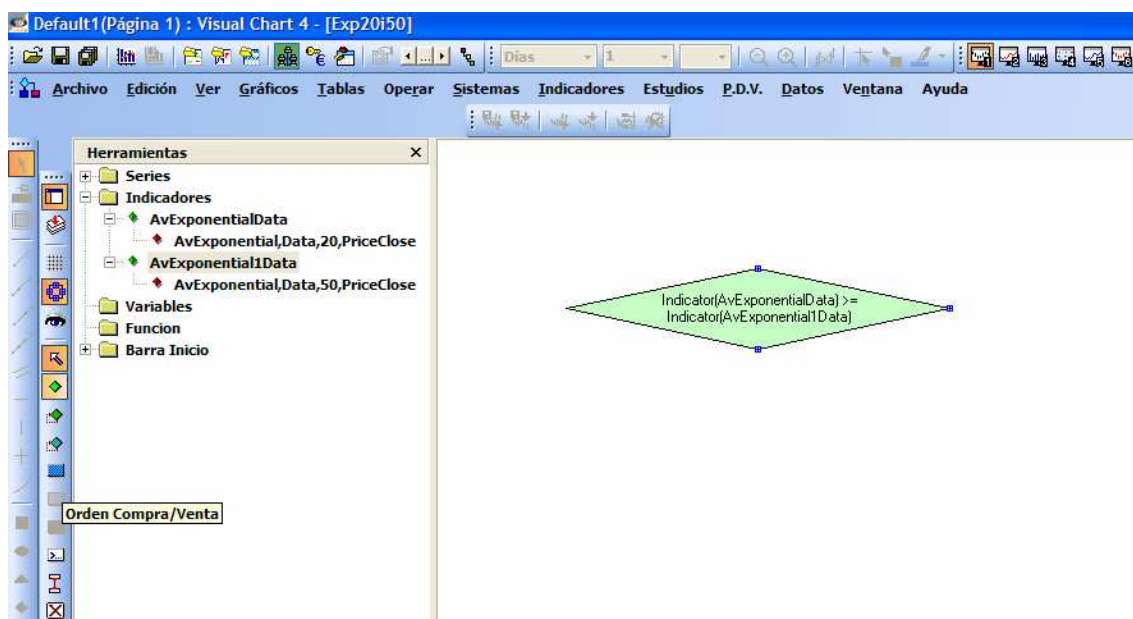


Ja tenim la condició. Ara només cal inserir les ordres. Fixem-nos que aquest quadrilàter verd té tres quadrets blaus: un a dalt, un a baix i un altre a la dreta. El superior, per ara, no ens hauria de preocupar, serveix per als sistemes amb diverses condicions.

L'inferior anirà lligat a l'ordre que donarem en cas que es compleixi aquesta condició.

El de la dreta, en canvi, anirà lligat a l'ordre que donarem en cas que no es compleixi aquesta condició.

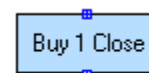
Procedim a insertar les ordres. Cliquem damunt del rectangle blau de l'esquerra, sota els quadrats verds, i l'arrosseguem sota la condició.



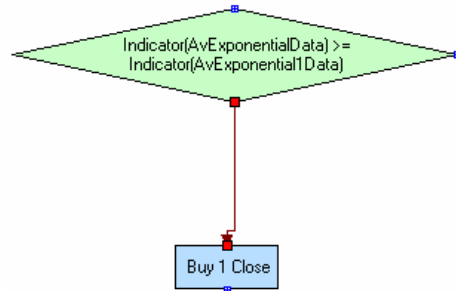
Apareix una finestreta i inserim quina és l'ordre que volem donar:

buy (comprar).

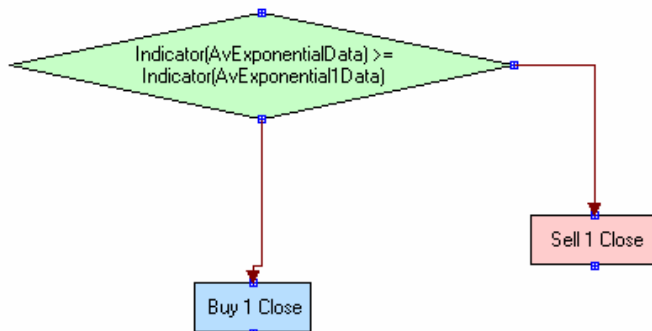
Apareixerà el següent element:



Ara només cal clicar el quadret inferior de la condició i unir-lo amb el quadret superior de l'ordre tot arrossegant el ratolí, així:

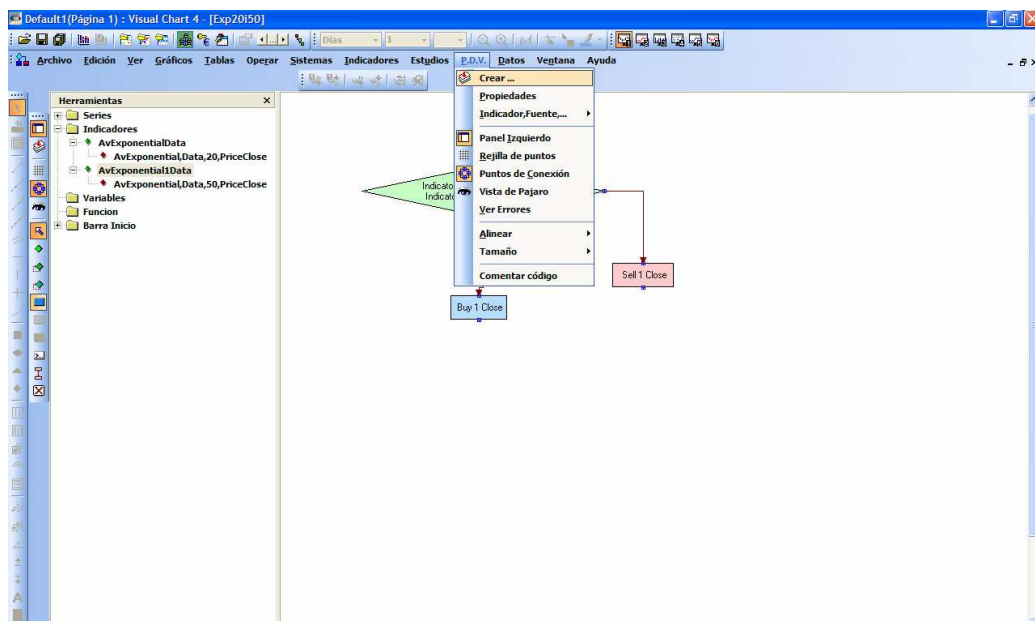


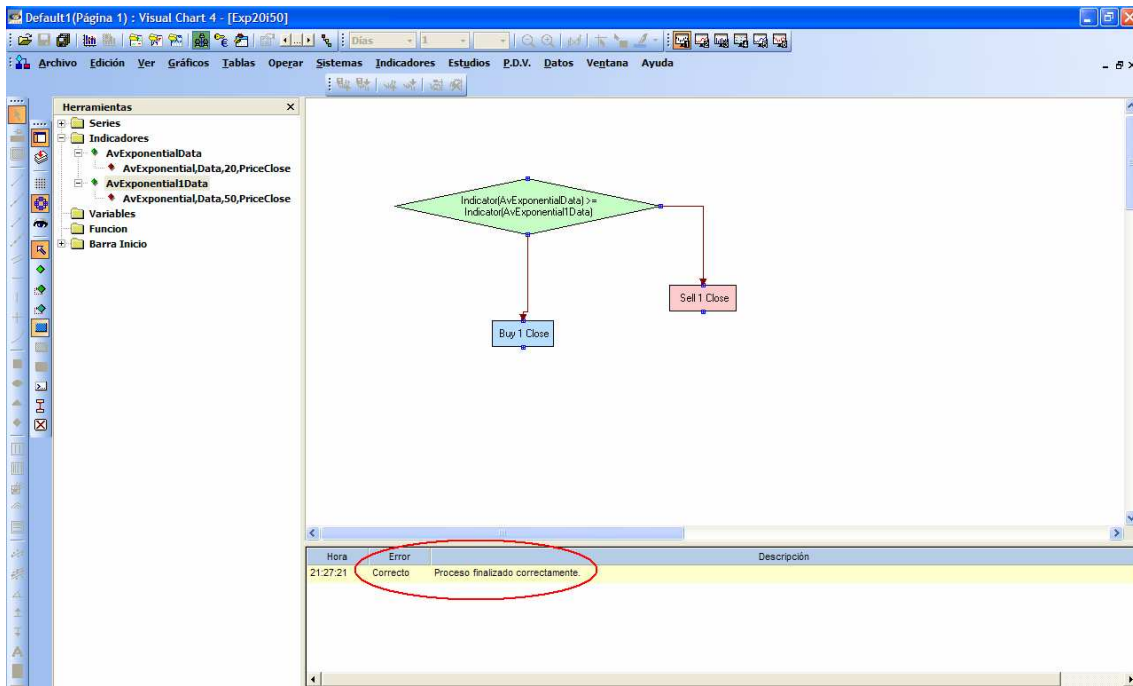
Ara afegim una altra ordre a la dreta de la condició. El procés és el mateix, però aquesta vegada l'ordre és **sell** (vendre).



Et voilà! Ja tenim el nostre sistema! Comprovem ràpidament que les dades siguin correctes: si l'indicador *AvExponentialData* (mitjana de 20 períodes) és més gran o igual que *AvExponential1Data* (mitjana de 50 períodes), comprem; si no ho és, venem.

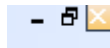
Bé, doncs, ara només falta l'últim pas. Anem a la barra d'eines i cliquem sobre "P.D.V.". S'obre una pestanya i fem clic a "Crear".





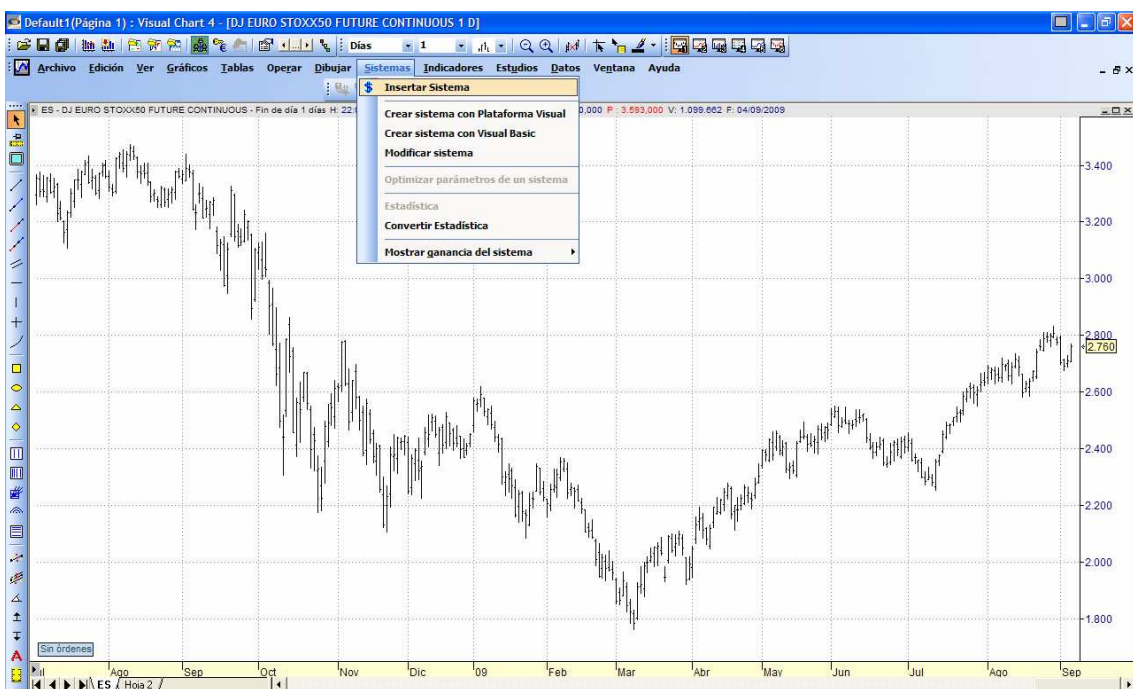
Si ho hem fet tot bé, apareixerà el missatge “Proceso finalizado correctamente”.

Ja podem tancar la pestanya:

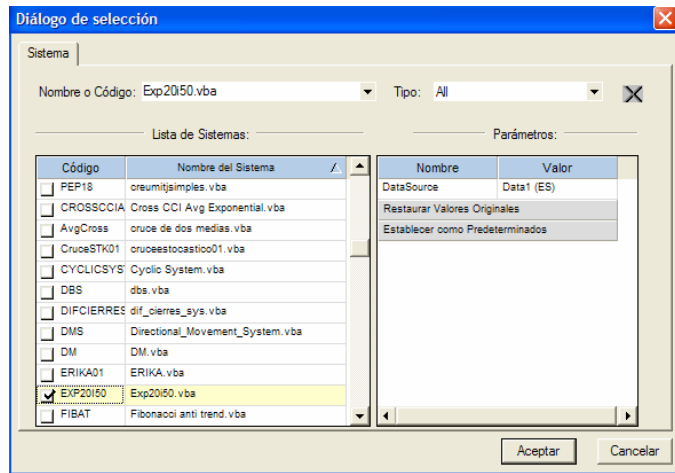


Tornem a estar davant del gràfic de l'Eurostoxx. Ara només cal aplicar-hi el sistema.

A la barra d'eines, obrim la pestanya de “Sistemas” i cliquem “Insertar Sistema”.



Ara només cal seleccionar el nostre sistema i acceptar. Ara veurem si aquest sistema és rendible o no.



El gràfic superior representa el sistema; a l'inferior hi he introduït les dues mitjanes exponencials, la de 20 (vermella) i la de 50 (verda). Podem observar que els senyals de compra i venda del sistema coincideixen exactament amb el creuament de les mitjanes.

A primer cop d'ull sembla prou rendible. Les línies blaves indiquen benefici i les vermelles, pèrdua.

Tot i això, per al meu gust no és un bon sistema. Té massa senyals falsos.

Anem a examinar-lo una mica. Obrim altra vegada la pestanya de "Sistemas" i fem clic sobre "Estadística". Ens hauria d'aparèixer un quadre com el següent:

DJ EURO STOXX50 FUTURE CONTINUOUS Fin de Día (1) Días
Sistema: EXP20I50

Concepto	Valor
Ganancia total	2.087,000
Ganancia en posiciones abiertas	493,000
Ganancia por día	0,396
Ganancia por mes	11,878
Ganancia por año	144,513
Ganancia a corto	917,000
Ganancia a largo	1.170,000
Acumulado negocios positivos	7.953,000
Acumulado negocios negativos	-5.866,000
Nº de barras analizadas	2.800
Nº Negocios	51
Nº de negocios positivos	17
Nº de negocios negativos	34
Nº de negocios de la mejor serie	2
Nº de negocios de la peor serie	8
Ganancia media por negocio	40,922
Ganancia media positivos	467,824
Ganancia media negativos	-172,529
Mejor serie de ganancia	2.867,000
Peor serie de pérdidas	-1.754,000
Fecha final peor serie de pérdidas	04/01/08
Serie pérdidas actual	493,00
Mejor Negocio	1.447,000
Peor Negocio	-456,000
Ratio	0,08
Fiabilidad	33,33 %
Profit Factor	1,356
PRR	1,240
Índice Largo/Corto	1,276
Índice Positivos/Negativos	2,702
Índice comisiones / ganancia	0
Gasto en comisiones	0,00
Máximo nº de contratos	1
Desviación típica de resultados	384,086
Coefficiente de regresión	2,740

Sistemas | Indicadores | Estudios | Datos

- Insertar Sistema
- Crear sistema con Plataforma Visual
- Crear sistema con Visual Basic
- Modificar sistema
- Optimizar parámetros de un sistema
- Estadística**
- Convertir Estadística
- Mostrar ganancia del sistema ▶

Una cosa en què em fixo molt és en el nombre de negocis de la millor i de la pitjor sèrie. Un bon sistema hauria de tenir més negocis positius que negatius seguits. Aquest té 2 negocis positius de la millor sèrie i 8 negocis negatius de la pitjor sèrie. Malament.

També és molt important el "Profit Factor". El d'aquest sistema és 1,356. És a dir, per cada 1 que perdem, guanyem 1,356. No està malament, però podria estar molt millor. Es consideren bons sistemes els que tenen un Profit Factor superior a 1,5.

Per tal de trobar un sistema realment bo s'han d'escollir els indicadors més adequats per a cadascú, amb els paràmetres adequats depenent de si es busca un sistema molt actiu i arriscat o un altre de més tranquil i segur.

Anem a veure l'estadística d'un sistema de dues mitjanes exponencials de 10 i 35 períodes.

DJ EURO STOXX50 FUTURE CONTINUOUS Fin de Día (1) Días
Sistema: MITJA1035

Concepto	Valor
Ganancia total	2.056,000
Ganancia en posiciones abiertas	278,000
Ganancia por día	0,439
Ganancia por mes	13,180
Ganancia por año	160,358
Ganancia a corto	1.194,000
Ganancia a largo	862,000
Acumulado negocios positivos	9.207,000
Acumulado negocios negativos	-7.151,000
Nº de barras analizadas	2.815
Nº Negocios	83
Nº de negocios positivos	27
Nº de negocios negativos	56
Nº de negocios de la mejor serie	2
Nº de negocios de la peor serie	12
Ganancia media por negocio	24,771
Ganancia media positivos	341,000
Ganancia media negativos	-127,696
Mejor serie de ganancia	3.221,000
Peor serie de pérdidas	-2.550,000
Fecha final peor serie de pérdidas	17/11/00
Serie pérdidas actual	278,00
Mejor Negocio	1.372,000
Peor Negocio	-405,000
Ratio	0,06
Fiabilidad	32,53 %
Profit Factor	1,288
PRR	1,200
Índice Largo/Corto	0,722
Índice Positivos/Negativos	2,689
Índice comisiones / ganancia	0
Gasto en comisiones	0,00
Máximo nº de contratos	1
Desviación típica de resultados	292,361
Coefficiente de regresión	0,878

He observat que, tot sovint, els sistemes més ràpids i actius són més arriscats i menys rendibles, tal com ens demostra l'estadística. El màxim de negocis positius seguits és 2, mentre que el màxim de negocis negatius seguits és 12. El Profit Factor és 1,2. Millor no arriscar-s'hi gaire. Anem a veure un sistema similar. Es tracta de dues mitjanes

exponencials, però hem canviat els paràmetres. La següent estadística mostra els resultats d'un sistema de creuament de mitjanes de 50 i 200:

DJ EURO STOXX50 FUTURE CONTINUOUS Fin de Día (1) Días
Sistema: MITJA50200

Concepto	Valor
Ganancia total	5.390,000
Ganancia en posiciones abiertas	176,000
Ganancia por día	1,360
Ganancia por mes	40,798
Ganancia por año	496,377
Ganancia a corto	2.951,000
Ganancia a largo	2.439,000
Acumulado negocios positivos	5.587,000
Acumulado negocios negativos	-197,000
Nº de barras analizadas	2.666
Nº Negocios	8
Nº de negocios positivos	7
Nº de negocios negativos	1
Nº de negocios de la mejor serie	3
Nº de negocios de la peor serie	1
Ganancia media por negocio	673,750
Ganancia media positivos	798,143
Ganancia media negativos	-197,000
Mejor serie de ganancia	5.390,000
Peor serie de pérdidas	-197,000
Fecha final peor serie de pérdidas	17/09/04
Serie pérdidas actual	176,00
Mejor Negocio	2.161,000
Peor Negocio	-197,000
Ratio	2,52
Fiabilidad	87,50 %
Profit Factor	28,360
PRR	0,000
Índice Largo/Corto	0,826
Índice Positivos/Negativos	4,578
Índice comisiones / ganancia	0
Gasto en comisiones	0,00
Máximo nº de contratos	1
Desviación típica de resultados	730,293
Coefficiente de regresión	-157,250

Nº de negocis positius seguits de la millor sèrie: 3

Nº de negocis negatius seguits de la pitjor sèrie: 1

De moment, sembla un bon sistema. A vegades, però, això pot enganyar. De què serviria tenir 3 negocis positius seguits si cadascun guanyés relativament poc, per després fer una operació que ens fa perdre 1.000 € de cop? Bé, doncs, mirem-ho amb números.

Acumulat de negocis positius: 5.587 punts (x 10 €/punt = 55.870 €)

Acumulat de negocis negatius: -197 punts (-1.970 €)

Com podem veure, aquest no és el cas. Les pèrdues causades per l'operació negativa són insignificants en comparació amb els beneficis acumulats dels negocis positius.

I el Profit Factor? 28,36. És a dir, cada vegada que perdem 1, guanyem 28,36. És molt difícil aconseguir Profit Factors tant elevats, només els he pogut trobar utilitzant paràmetres molt grans.

Comparant els resultats de les estadístiques, he arribat a una conclusió: els sistemes que operen més vegades no necessàriament aporten més beneficis; més aviat al contrari. A la llarga, l'única cosa que aporten són més maldecaps, ja que representen més risc.

Gran part d'èxit es pot atribuir a l'inactivitat. La majoria dels inversors no poden resistir a la temptació de comprar i de vendre constantment.

Warren Buffet

Exemple pràctic d'una aplicació senzilla de l'anàlisi tècnic a un índex:

Si apliquem dues mitjanes exponencials de 50 i 200 per operar l'índex DJ STOXX 50 (preu comptat de les accions de les 50 empreses més grans d'Europa) sobre els darrers 10 anys, els resultats obtinguts són:

Data	Posició	Preu	Resultat Punts	Resultat Euros	Temps
15/12/00	Venda	4798	-	-	-
18/8/03	Compra	2581	+2217 punts	22170 €	32 mesos
11/8/04	Venda	2621	+40 punts	400 €	12 mesos
24/9/04	Compra	2734	-113 punts	-1130 €	1 mes
22/1/08	Venda	3690	+956 punts	9.560 €	40 mesos
19/8/09	Compra	2616	+1074 punts	10740 €	19 mesos
25/9/09	-	2837	+ 221 punts	2210 €	1 mes
TOTAL			+4395 punts	43.950 €	105 mesos

Els guanys totals es podrien traduir com una mitjana d'ingressos de 418,5 €/ mes.

La garantia necessària per operar contracte de DJ STOXX 50 és de 2.550€

Les despeses produïdes serien:

324 canvis per venciment (1 per trimestre) + 6 operacions= 330 x 16 € = 5.280 €

Guany net= 43.950 - 5.280 = 38.670 €

Per tant:

Capital necessari: 2.550€

Benefici net: 38.670€

Període: 105 mesos

Rendiment en % 1.516,47%

Hem de tenir en compte que, durant aquest període, l'índex DJ STOXX 50 (mitjana del preu de les accions de les 50 primeres empreses d'Europa en cada moment) ha passat de 4798 a 2837; és a dir, mentre que l'índex ha perdut un 40,87% nosaltres, operant amb aquest índex, hem guanyat un 1.516,47%.

Benefici anual: 173.31% (1.516,47% dividit per 8.75 anys).

L'EXPERIÈNCIA A CHICAGO

Chicago (*The Windy City*) és la tercera ciutat més gran d'Estats Units, amb gairebé 3 milions d'habitants i situada a la vora del llac Michigan.

És la ciutat on es troba la Borsa més gran del món pel que fa als futurs i a l'inversió de matèries primeres (CBOT). El *Chicago Board Of Trade* també és el mercat més antic de futurs i opcions.

Aprofitant aquesta estada a Chicago, el dia 23 de juliol de 2009 entrem a l'edifici del CBOE (Chicago Board Options Exchange), on hi ha l'empresa MF Global, i agafem l'ascensor cap al vintè pis, on hi ha l'oficina on treballa Tony Kasatskho. És americana, però ha viscut a Venezuela; per això parlem en castellà. L'oficina està constituïda per més de cinquanta persones, cadascuna amb el seu tros de taula i diverses pantalles d'ordinador (alguns en tenen sis). Observo que, de cada deu o quinze persones, només una és noia. És cert, en general els temes relacionats amb la borsa i els mercats financers solen cridar més l'atenció del sector masculí. Això també ho he observat durant el mes d'estada a l'empresa a Renta 4: els clients solen ser gairebé sempre clients, no clientes, i les poques clientes que hi ha acompanyen els seus marits.

En Tony de seguida s'interessa pel meu treball. Li explico que m'agradaria veure una mica l'edifici de la borsa per poder observar la manera com treballen, que certament és diferent de la de Renta 4 de Girona, que només té quatre treballadors. Llavors em diu que té molta feina i no em pot acompanyar, però fa un senyal a dos dels seus companys d'oficina, que vénen de seguida. Un d'ells es diu Alberto Moreno, i és vicepresident de derivats institucionals de l'MF Global, és a dir, es dedica a operar amb derivats per a institucions (bancs, governs, etc.) però no per a particulars. L'altra és una noia: es diu Yamile Castañeda i és analista tècnica i *broker* de futurs (intermediària entre compradors i venedors), també de la secció de derivats institucionals.

L'Alberto i la Yamile ens condueixen fins el "parquet" del CBOT (Chicago Board Of Trade). El "parquet" és un espai molt ampli en el qual es creuen ordres de compra i venda de tot el món de forma manual.

L'experiència va ser impactant. Vam entrar en una gran sala, amb el sostre molt alt i grans pantalles a les parets, cobertes de números que per a mi no tenien cap sentit. Centenars de *brokers* estaven cridant i gesticulant frenèticament i, per a mi, incomprendiblement. D'altres teclejaven o observaven el portàtil que portaven amunt i avall, penjat del coll, i d'altres estaven asseguts més o menys en rotllana, parlant entre ells. Estaven organitzats en *rings*, ens va explicar la Yamile. En un *ring* s'hi comprava i venia l'arròs, en un altre el blat de moro, en un altre la soja, en un altre el suc de taronja, etc. Era la sala on es feia el *trading* de matèries primeres.

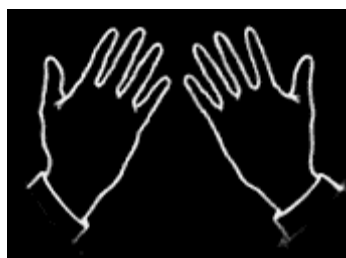
Vam entrar en una sala una mica més petita. Faltava poc per dos quarts de deu del matí. El que em va sorprendre va ser que tots els *brokers* d'un *ring* concret estaven en silenci, expectants.

A dos quarts de deu en punt, de sobte, va sonar una campana. Tots els *brokers* d'aquell *ring*, instantàniament, van començar a cridar i gesticular, igual que els altres. L'Alberto ens va explicar que era el *ring* de les divises. Ens va explicar també el funcionament d'aquell "caos general".



El client dona les ordres de compra o venda per via telefònica. Aquesta ordre és registrada a la Borsa. Un empleat escriu l'ordre i, mitjançant un missatger, la passa a un *broker* del lloc de transaccions, és a dir, el *ring*. Aquest busca en el mateix *ring* un comprador que desitgi adquirir (o vendre, segons sigui el cas) el producte al qual l'ordre fa referència. Per tal de trobar el comprador o venedor, utilitzen l'anomenat *hand signaling* o *arb*: mitjançant uns gestos concrets poden indicar si volen comprar o si volen vendre, i la quantitat que volen comprar o vendre. Busquen algú amb qui negociar mitjançant aquest llenguatge de signes i, una vegada es posen d'acord, un *broker* (enfilat en un punt més elevat des d'on pot controlar totes les transaccions) registra l'ordre per escrit i també fa constar qui són els dos *brokers* que s'han posat d'acord. Després s'informa el client a través d'un fax que la compra o venda s'ha realitzat.

Hand signaling:

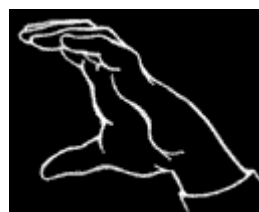


Comprar



Vendre

Opció put



Opció call



Quantitats de l'1 al 10: tocar la barbeta.

Quantitats múltiples de 10: tocar el front.

Quantitats múltiples de 100: tocar el front amb el puny.

Cancel·lar l'ordre



Cada vegada que els missatgers passen una ordre als *brokers* del lloc de transaccions es fa per escrit. Per tal de no perdre temps, els papers es llencen a terra sense cap mirament. Això em va sorprendre; eren dos quarts de 10 del matí (havien obert poc abans) i el terra estava cobert de papers.

Les fotos següents són del CBOT i el CME:



Chicago Board Of Trade



Chicago Mercantile Exchange (CME)

Malauradament, les fotos des de dins del “parquet” no estaven permeses, però va ser realment tot un espectacle. Res a veure amb la típica imatge de centenars de persones teclejant als ordinadors en taules separades.

La feina de *broker* al “parquet” em va semblar divertida i tot, si més no entretinguda. Tot i això, d'estressant també devia ser-ho molt.

Les fotos següents són de la sala gran (matèries primeres) del “parquet”; la sala de divises era a mà esquerra i allà els *brokers* es movien més i gesticulaven més; malauradament, no es veu.



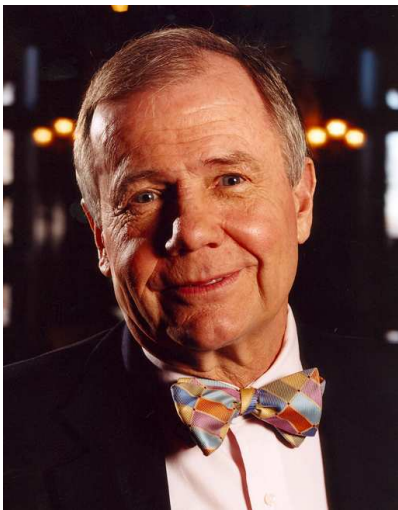
Interior del “parquet” del CBOT



ENTREVISTES

Jim Rogers

Heus ací una entrevista molt interessant de la qual se'n poden extreure moltes conclusions.



Jim Rogers és un dels més grans inversors a nivell mundial. Va començar a treballar quan tenia cinc anys, venent cacauets i recollint ampolles buides després dels partits de beisbol. Després d'anar a l'universitat d'Oxford, va treballar a Wall Street.

Al 1970, juntament amb George Soros (nº 29 en el rànquing de persones més riques del 2009) va fundar el fons *Quantum*. Al 1998 va fundar el *Rogers International Commodity Index*. Ha viatjat per tot el món; se'l coneix com "l'Indiana Jones de les finances".

És l'autor de llibres com *Investment Biker* i *Adventure Capitalist*, entre d'altres.

G: Quan és la millor època de l'any per invertir en matèries primeres?

J: En qualsevol moment que siguin barates per comprar i quan siguin cares per vendre.

G: Què li ha atret més l'atenció del mercat de matèries primeres?

J: Llegeix els meus llibres.

G: Quin és el repte més gran en el fet de ser *trader*?

J: Llegeix els meus llibres.

G: Quins són els seus indicadors preferits?

J: Llegeix els meus llibres.

G: Quines són les qualitats més importants que hauria de tenir un *trader*?

J: Llegeix els meus llibres. No puc escriure llibres només per a tu ni per a ningú més.

“Quan és la millor època per invertir en matèries primeres?” Resposta d'un inversor especialitzat en el tema al qual qualifiquen de “llegendari”: comprar quan són barates i vendre quan són cares. Molt interessant.

Una conclusió que se'n pot extreure és que tenir massa èxit en el món laboral pot ser negatiu a nivell personal, ja que en aquest correu el senyor Rogers ha demostrat gran falta de respecte, i també mala educació. La resposta a la primera pregunta es pot interpretar gairebé com un insult. Qualsevol persona, encara que només tingui els mínims coneixements de finances, pot deduir que s'ha de comprar quan és barat i vendre quan és car. Les altres respostes em sembla que no mereixen comentari. Hauria apreciat molt més que no m'hagués contestat el correu que no pas que contestés d'aquesta manera.

Afortunadament, els altres entrevistats han sigut més amables, i han sorgit algunes respostes molt interessants.

John Ehlers

John Ehlers ha sigut un *trader* privat des de 1976, començant amb l'anàlisi fonamental. Amb el seu entrenament d'enginyer, ràpidament va passar a l'anàlisi tècnic del mercat.

Ehlers ha escrit extensament sobre el *trading* tècnic, i ha fet conferències sobre el tema a nivell internacional. Segons ell, qualsevol tècnica ha de funcionar primer en ones teòriques (cicles) abans d'intentar provar-la a la realitat. És l'autor del programa MESA (www.mesasoftware.com).



G: Com va entrar en el món del mercat de valors?

J: Sóc enginyer; fa molts anys vaig decidir utilitzar els meus talents d'enginyer per invertir en matèries primeres.

G: Què necessitem, bàsicament, per tal d'aconseguir un *trading* efectiu?

J: El *trading* avui és molt difícil. Igual que d'altres esforços, la millor preparació és estudiar i guanyar experiència a mesura que anem practicant.

G: Què és MESA, explicat breument?

J: MESA és un acrònim de Maximum Entropy Spectral Analysis. És una manera de mesurar a alta resolució els cicles del mercat utilitzant una mínima quantitat d'informació. Utilitzar poca quantitat d'informació és molt important, perquè els cicles estan canviant constantment.

G: Quin és el seu indicador (o indicadors) preferit?

J: Els meus indicadors preferits són "Corona Charts". Els pots veure a la pàgina web www.eminiz.com, així com també una explicació del que són i la manera d'utilitzar-los.

G: Invertir a llarg termini o a curt termini?

J: Bàsicament inverteixo tenint en compte els cicles. Per tant, em considero un *trader* a curt termini.

G: Accions, futurs o opcions?

J: Gairebé exclusivament futurs, ja que d'aquesta manera pot invertir tant a llarg com a curt termini, apalancar el capital i maximitzar els possibles beneficis.

Andrew Abraham



Andrew Abraham es va convertir en client d'Angus Jackson Partners i poc després es va unir a l'empresa com a soci el 1998. Ha estat invertint en futurs, fons d'inversió d'alt risc i immobiliari des del 1994. La seva passió és el desenvolupar i fer proves amb diferents sistemes de *trading* a Angus Jackson Partners (ajpartnersinc.com).

Després d'enviar-me un correu contestant a les meves preguntes, va penjar l'entrevista al seu bloc (myinvestorsplace.com), el 6 d'octubre de 2009.

G: Quin aspecte del mercat de valors li ha cridat més l'atenció?

A: De fet, estudio més de 80 mercats i el mercat de valors és només un d'ells... El motiu és que intento que els meus clients i jo estiguem disponibles per a qualsevol mercat alcista o baxista. Quan només et centres en un mercat, et limites molt les possibilitats d'èxit. Hi ha períodes en els que el mercat de valors no ha guanyat diners, per exemple des del 1998 fins avui, o entre els anys 60 i mitjans 70.

G: La personalitat de cadascú influeix a l'hora d'escollir un tipus de sistema *trading* o un altre? Com?

A: Bona pregunta. A vegades les persones pensen que sempre tenen raó, o es creuen que coneixen el futur. Això és la recepta del desastre. Penso que s'ha de ser molt humil. Jo sóc un seguidor de la tendència. Sé que no conec el futur. Tinc prou força mental per aguantar els *drawdowns*. La majoria de gent es rendeixen i proven un altre mètode o sistema... i tot el que fan és perdre diners. No hi ha cap sistema màgic... si l'última operació ha fallat, no significa que la següent també falli. Només cal tornar-ho a intentar.

G: Molta gent pensa que invertir en borsa és com un joc. Què n'opina?

A: Sí. És un joc mental... però tenim unes regles que cal seguir. Tenir companys observant cada moviment reforça la disciplina. Treballem en equip.

G: Quin és el seu indicador o indicadors preferits?

A: Realment no hi ha indicadors específics... utilitzem models sistemàtics que tenen les seves pròpies normes d'entrada i de sortida del mercat, i de la posició que es pren. No hi ha indicadors ni sistemes màgics. Només es tracta de quedar-se en el joc i tenir unes idees lògiques de gestió dels diners i control del risc sempre presents.

G: Quines són les qualitats més importants que hauria de tenir un *trader*?

A: Pacència. I disciplina.

G: Amb quina freqüència pensa que els sistemes de *trading* s'haurien de canviar?

A: No estic a favor d'optimitzar ni canviar els sistemes. Si mires un gràfic de fa més de cent anys, es podria assemblar als gràfics actuals, i potser un sistema que avui funciona també funcionaria en aquella època.

Barbara Rockefeller

Barbara Rockefeller va treballar l'*European American Bank* i a *Citibank* abans de convertir-se en independent a l'any 1990 i crear una empresa pròpia, *Rockefeller Asset Management*.

Va crear *Cititrend* al 1980, el primer servei d'anàlisi tècnic per operar amb divises (canvi de moneda) per una institució financera important.

També és l'autora de llibres com *The Global Trader* i *Technical Analysis For Dummies*.



G: Com va interessar-se en els mercats financers?

B: Els mercats financers consisteixen bàsicament en economia, psicologia i finances amb una dosi de probabilitat teòrica. Quan era una economista principiant, vaig trobar aquest sector financer inexplicable. M'ha costat 40 anys començar a entendre'l bé, tot i que encara em sorprèn d'una manera o altra tot sovint.

G: Pensa que invertir fa més pels homes que per les dones?

B: De cap manera! De fet, les dones són generalment millors *traders* que els homes. Es va fer un estudi que va tenir uns resultats molts interessants: els homes tendeixen a comprar i vendre més sovint que les dones, i obtenen menys beneficis a canvi. En aquest estudi es van examinar més de 35.000 comptes, i van trobar que els homes fan un 45% més d'operacions que les dones. D'altra banda, les dones van guanyar un 1.4% més que els homes. Aquests resultats s'han atribuït al fet que, tot sovint, els homes són massa confiats i optimistes; els bons traders han de ser confiats, però alhora cautelosos, i tenir una perspectiva realista del mercat.

G: Recomanaria l'ús de sistemes de *trading*?

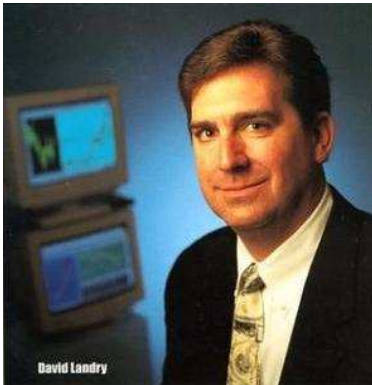
B: Tal com explico en el meu llibre *Technical Analysis for Dummies*, els sistemes de trading que tracten els preus del mercat com a informació científica no són gaire encertats, perquè estem mesurant el comportament humà, no pas coses físiques.

G: Quins són els seus indicadors preferits?

B: Si pogués utilitzar només tres indicadors, serien:

1. Configuració de barres (gràfic de barres)
2. MACD
3. Standard Error Channel

David Landry



David Landry té més de 18 anys d'experiència en el sector de mercats financers. Al 1995 va fundar *Sentive Trading, LLC*. Des d'aleshores ha escrit dos llibres, nombrosos articles en diferents publicacions i ha fet diverses aparicions a la televisió. És membre de l'AAPTA (Associació americana d'analistes tècnics professionals).

La seva pàgina web és www.davelandry.com.

G: Quins avantatges té el *Swing trading* (invertir a molt curt termini) davant el *trading* a llarg termini?

D: Em sembla que la millor manera de respondre a aquesta pregunta serà amb l'extracte d'un fragment del meu tercer llibre, que publicaré a finals d'aquest any.

“Quan predim el temps, com més allunyades són les previsions que fem, més difícil és encertar-les. Si hi ha núvols i sentim trons, el més probable és que ploqui aviat. Tot i això, òbviament no significa que estarà plovent a aquesta hora la setmana que ve o el mes que ve. Tot i que totes les previsions del mercat estan basades en probabilitats, de la mateixa manera com predim el temps, predir un moviment a curt termini és molt més fàcil que predir un moviment a llarg termini. A més, com més temps et mantens dins un mercat, més probabilitats hi ha que et mullis. Per tant, el trading a curt termini té l'avantatge de comportar riscos menys importants degut al temps d'exposició limitat.

Tot i això, encara que el trading a curt termini té els seus avantatges, també té els seus desavantatges. El desavantatge número u és que els teus beneficis també seran bastant limitats, degut a la teva exposició breu al mercat. Les grans tendències solen requerir temps per seguir-les. Els beneficis reals es troben a les tendències a llarg termini.

Si el trading a llarg termini ofereix grans oportunitats però arrisca massa, i el trading a curt termini té menor risc però no guanya prou, què ha de fer un trader? Simple, no és una decisió exclusiva. Per què no invertir per tenir guanys a curt termini però mantenir una part de la posició en cas que el mercat es mogui a favor teu? Això et permet “tenir el teu pastís, i també menjar-te'l.”*

Tot i haver actuat com a Swing trader, m'agrada considerar-me també un *trader* a llarg termini. Com la Hannah Montana, la meva aproximació té el millor dels dos móns.

(La Hannah Montana és una estrella del pop molt popular entre els pre-adolescents. Es posa una perruca i és una estrella del pop. Se la treu i és una persona normal. Té el millor dels dos móns... És una mica estúpid, però la meva filla de 9 anys no ho pensa, això!).

G: Pensa que la gent jove està poc interessada en els mercats financers? Per què?

D: Sí. Suposo que estan ocupats fent el que fa la gent jove- disfrutar la joventut. Quan ets jove, no tens noció del que el mercat hauria o no hauria de fer. Creus el que veus, no el que hauria d'estar passant. La gent més gran intenta aplicar la lògica als mercats. El problema és que normalment no n'hi ha, de lògica. El mercat depèn de les emocions dels participants.

G: Quan era un nen, va plantejar-se mai convertir-se en un *trader*?

D: Sí. Coleccionava i canviava monedes i segells. La meva col·lecció de monedes era molt valuosa (per un nen) durant l'època de la *Silver bubble* (bombolla de la plata). Vaig somiar quants diners valdria al cap d'uns anys.

Desafortunadament, la bombolla va explotar. Això va ser una bona lliçó per a mi.

Mai vaig perdre l'interès pels mercats, però vaig estar ocupat amb la universitat i “coses de gent jove”, com preocupar-me pel sexe oposat.

*Traducció de l'expressió americana: “have your cake and eat it too.”

G: Ha pensat mai en el mercat com un “joc”?

D: Sí. Cada vegada que penses en els diners es fa difícil. No pots pensar “hauria pogut comprar un cotxe o una barca amb el que acabo de perdre”. A vegades la millor manera de guanyar diners quan inverteixes és, precisament, no pensant en els diners.

G: Quines són les qualitats més importants que hauria de tenir un *trader*?

D: Disciplina. Ganes d'equivocar-se. Habilitat d'operar en un ambient on la lògica sovint no hi encaixa.

I, altra vegada, disciplina.

G: Quins són els seus valors (o accions) preferits?

D: Sóc un *trader* de *momentum*. Per tant, els valors que tendeixen a mantenir una tendència són els meus preferits.

Robert W. Colby

Robert W. Colby és expert en estratègies d'inversions a TraderPlanet.com, TradingEducation.com i també a RobertWColby.com. És consultor d'inversors i traders institucionals i privats. També és l'autor de *The Encyclopedia of Technical Market Indicators*, McGraw-Hill, 1988. Colby va treballar a diverses grans empreses de Wall Street com a analista tècnic i fonamental. També va ser professor adjunt a New York University i New York Institute of Finance, on va desenvolupar nous cursos sobre anàlisi en inversions.



G: Durant els seus anys d'experiència, què ha trobat més difícil en el fet de ser trader?

R: Els mercats sempre canvien. A vegades tenen tendència, altres vegades no. Tot i que no són aleatoris, hi sol ser present l'atzar, i això es fa evident sobretot a curt termini; aquest fet pot conduir-nos a cometre errors importants.

G: Si pogués utilitzar només 3 indicadors, quins serien?

R: Serien el preu, el volum i un oscil·lador de *momentum* (per exemple l'RSI de 14 períodes), i en un gràfic de barres, per descomptat. Les mitjanes mòbils simples de 50 i 200 períodes també són molt útils, perquè tothom les segueix i això fa que es compleixin.

G: Quines són les qualitats més importants que hauria de tenir un bon trader?

R: Flexibilitat. Ràpidament reconèixer els errors que comets i passar a l'acció per tallar les pèrdues. Creure el que veus en el teu anàlisi tècnic i actuar segons el que t'indica sense dubtar.

G: El pitjor error que ha comès fent *trading*?

R: Després de la baixada fins al 6 de març de 2009 de l'S&P 500, la tendència a curt termini es va girar cap amunt. Jo creia que la tendència a llarg termini encara era baixista, així que vaig seguir venut durant molt temps. Estava equivocat, la tendència a curt termini continuava essent alcista. Finalment el preu va superar diverses resistències, i també es van tallar en direcció alcista les mitjanes simples de 50 i 200. Finalment es va fer evident que hi havia hagut un significat canvi de tendència. Vaig ser massa lent a l'hora de reconèixer aquest canvi de tendència. Ara mateix, em sembla bastant obvi que l'hauria d'haver reconegut molt abans; però pensar això ja no em serveix de res. El resultat d'aquesta operació va ser una sèrie de petites pèrdues que es van convertir en un error més gran. Per sort, vaig seguir les meves normes i mai vaig permetre cap operació que perdés més d'un 2% abans de tallar pèrdues.

G: Què prefereix: futurs, accions, opcions o ETFs?

R: ETFs, perquè les comissions per a cada operació són molt barates si operes a través d'internet, i són menys arriscats que les accions. Els futurs són massa arriscats pels que no són *traders* professionals.

G: Invertir a llarg termini o *Swing trading*?

R: Per als *traders* professionals, prefereixo el *Swing trading*. Per a la majoria de gent, tanmateix, invertir a llarg termini seguint la tendència sol ser el millor.

Michael Covel

Michael Covel és un autor altament respectat, director de cinema i empresari. Comparteix els seus coneixements de *trading* amb els lectors i clients a través de pel·lícules, pàgines web (www.michaelcovel.com i www.turtletrader.com) i nombrosos llibres, com per exemple el bestseller *Trend Following* o *The Complete TurtleTrader*.



G: Quins són els seus 3 indicadors preferits?

M: El preu, el preu i el preu.

G: Què prefereix: futurs, opcions, ETFs o accions?

M: Això només són eines- no són estratègies per invertir. Per tant, no hi ha cap tipus de producte financer que m'agrada més que els altres.

G: Inversions a llarg termini, a mitjà termini o *Swing trading* (molt curt termini)?

M: En els meus llibres escric sobre un estil de *trading* molt específic, el seguiment de tendències, explicat en profunditat en els meus llibres. Quan sento la gent parlar de *Swing trading* prefereixo no dir res, perquè no n'he fet mai.

G: Què admira més dels *Turtle Traders*?

M: Admiro els que van guanyar utilitzant el sistema. Aquests tenen persistència. No tots hi van guanyar.

Peter Leeds

Peter Leeds és l'anomenat "The Penny Stock Professional" (*Penny Stocks* significa empreses petites, que cotitzen a baix preu) . Ell i el seu equip publiquen una de les *newsletters* (revistes en línia) financeres més populars d'Amèrica del Nord. És el propietari de la pàgina web www.pennystocks.com. També es dedica a escriure llibres d'inversions, i freqüentment contacten amb ell organitzacions de premsa com NBC, CBS, CNN i FOX.



G: *Swing trading* o *trading* a llarg termini?

P: Sempre he preferit invertir a llarg termini, i la gent (jo inclòs) gairebé sempre guanya més invertint a llarg termini que fent *Swing trading*.

G: Per què creu que la gent jove mostra poc interès en el món de les inversions financeres?

P: La gent jove generalment no té gaire per invertir, per això normalment ni s'ho plantegen. A més, normalment els pares no els introdueixen en aquest món, tot i que penso que haurien de fer-ho. Uns quants sí que mostren interès en els mercats; jo vaig començar quan tenia 14 anys.

G: Quan era un nen, se li va acudir alguna vegada convertir-se en un home de negocis?

P: Sempre vaig voler tenir el meu propi negoci. Vaig començar quan tenia 9 anys, venent xocolatines que em costaven \$0.75 a les meves tres germanes grans per \$1.50. També els deixava diners a un interès (amb descompte familiar) de només 1% al dia.

Una vegada vaig estalviar \$3.600, i quan tenia 14 anys vaig decidir d'intentar-ho multiplicar a través d'accions. Vaig invertir en companyies petites, les anomenades "Penny Stocks", ja que aquestes serien les que es mourien més ràpid i podrien tornar grans beneficis. Vaig perdre tots els diners en dues setmanes. Podràs llegir la meua història en el meu nou llibre, *The Penny Stock Professional*.

G: Ha vist mai el *trading* com un "joc"?

P: Sempre he vist el *trading* com un joc i, encara que pugui semblar estrany, mai ho he fet pels diners. Si inverteixes per intentar de fer diners, probablement no tindràs èxit.

G: Quines creu que són les qualitats que hauria de tenir un bon *trader*?

P: Paciència, objectivitat (el contrari de subjectivitat) i una ètica de treball pròpia.

Subjectivitat significa que penses que tenir un restaurant és un bon negoci perquè "la gent ha de menjar!"

Objectivitat significa que veus molts restaurants, així que saps que hi ha molta competència i, per tant, no és un bon negoci.

G: Quins són els seus valors (o accions) preferits?

P: Els meus valors preferits ara mateix (iestic molt interessat en tots dos) es negocien al Canadà – Yangaroo (YOO) i Sensio 3-D (SIO).

Els meus valors preferits dels Estats Units són TPCS i HEWA.

Tony Kasathsko



Tony Kasathsko és vicepresident de la secció de mercat de derivats a l'empresa MF Global Inc., al carrer LaSalle de Chicago (Illinois), l'edifici que es troba davant del CBOT (Chicago Board Of Trade). És americà però va viure uns anys a Venezuela. Realitza conferències a molts països diferents. La seva dona, Daniela, és del Brasil. Tenen una filla, Isabel. Aquest estiu he tingut la sort de conèixer en Tony en persona.

L'entrevista és en castellà; he preferit no fer la traducció per tal de conservar-la en llengua original.

G: ¿A qué edad y por qué empezaste a interesarte por la bolsa?

T: Mi interés empezó más o menos a los 18, cuando estaba en la universidad. Mi padre operaba acciones para cuenta propia y yo veía que podía trabajar para otro el resto de mi vida, o podía aprender a operar en el mercado y así ser jefe de mi destino.

G: ¿Crees que cualquier persona puede vivir de la bolsa o hay que tener algunas características o cualidades especiales?

T: Hay que tener mucha disciplina... no es para todos. La mayoría se deja llevar por las emociones, y no entienden que esto de operar es básicamente disciplina.

No hay secretos ni trucos, al final del día es tener la disciplina para quedarse fuera del mercado en días que no hay nada que hacer y entrar cuando las reglas se lo indica.

Como dicen en inglés: "There are three positions in the market: long, short and flat - flat is usually the hardest."*

**Hi ha tres posicions en el mercat: comprat, venut i fora del mercat. Estar fora del mercat sol ser la posició més difícil.*

G: ¿Piensas que para tener éxito en este sector primero tienes que haber fracasado?

T: Hay muchos que han aprendido así... no creo que sea necesario, pero lo que suele pasar es que la persona viene de la universidad con teorías sobre el mercado, listo para operar, y no quieren escuchar a los que tienen más experiencia - una receta para el fracaso. La persona que ha fracasado suele ser más humilde y operar con más cautela, que al final es parte de la disciplina, porque no están interesados en entrar en el mercado todos los días.

G: ¿Qué aconsejarías a un joven para aprender a moverse en este sector?

T: Lo más importante es leer y buscar alguien con experiencia que te pueda enseñar cómo operar. También es importante decidir en qué mercado quieren empezar a operar: divisas, futuros, acciones, opciones sobre futuros, opciones sobre acciones, u opciones sobre un producto en particular. Mi consejo sería empezar siguiendo a uno o dos mercados y después, con el tiempo, uno empieza a mirar otros mercados y diferentes estrategias.

G: ¿Piensas que es posible ganar suficiente en este sector como para vivir sólo de él?

T: No al principio. Recomiendo que se empiece como un *hobby*, y después de varios años, cuando el *hobby* está produciendo suficiente para vivir, considerar si vale la pena hacerlo "full-time" (a tiempo completo).

Es muy difícil mentalmente saber que uno tiene que ganar "X" cantidad para pagar gastos cada mes - lo he hecho, pero ¡no se lo recomiendo a nadie!

G: ¿Cuáles son tus mercados, estrategias e indicadores preferidos?

T: El punto y figura... todo al final del día lo paso por el punto y figura. Los mercados que opero son futuros, opciones sobre futuros, acciones y opciones sobre acciones.

De las estrategias todo depende de cuánto tiempo me indica que tengo que estar en la posición - por ejemplo, si es una operación a largo plazo, es mejor hacerla con opciones, o también si voy a estar viajando, así sé cual es mi riesgo y no estoy preocupado de estar cerca de una computadora.

Si es algo corto plazo (intradía) normalmente opero con la acción o futuro directamente.

G: ¿Hay algún modelo o libros que aconsejarías como básico a cualquier persona que quiera iniciarse en este sector?

T: Los libros que recomiendo son:

- *Point & Figure Charting: The Complete Guide*, by Carroll D. Aby Jr.
- *The Point & Figure Method of Anticipating Stock Price Movements*, by Victor De Villiers and Owen Taylor.

G: ¿“Jugar” a la bolsa o invertir en bolsa?

T: Jugar o invertir es lo mismo, al final uno está jugando a que sabe más que el mercado. Uno está poniendo una apuesta cuando opera el mercado.

G: ¿Qué prefieres: acciones, ETFs, futuros o opciones?

T: Los opero todos... depende de muchas cosas: riesgo, liquidez, plazo que creo que voy a estar dentro del mercado... los ETFs son interesantes acciones y en los últimos meses me he encontrado operándolos más que los demás.

G: ¿Qué consejo o consejos darías a tus hijos si te dijeran que quieren dedicarse a la bolsa?

T: Que primero aprendan a jugar blackjack y sólo después de aprender a jugar al blackjack que empiecen a seguir varios mercados con punto y figura, pero con lápiz y papel, no en excel o en una página web. Haciendo el update del punto y figura al final del día a mano, durante unos 6 meses y sólo después de ese tiempo empezar con una cantidad de dinero que consideren ya estar perdida... sólo así mentalmente creo que podrían operar los mercados. Si ya consideran que el dinero está perdido pueden mentalmente tomar una pérdida pequeña y no hacer lo que muchos hacen que es "get married" a la posición**.

***Casar-se amb la posició (veure "Psicologia de l'inversor", p. 13)*

ENQUESTES

A més de les entrevistes, vaig enviar per correu una petita enquesta (és molt difícil trobar gent que tingui els coneixements suficients per poder participar-hi) a diversos *traders*, dels quals 12 van contestar:

(Sense foto) **Bill Meridian**: ha estudiat els mercats durant més de 25 anys a través d'anàlisi fonamental, tècnic i cicles planetaris.

www.billmeridian.com



Charles Kirkpatrick: director de la “Market Technicians Association Educational Foundation”.

www.charleskirkpatrick.com



Clive Corcoran: director de “Research & Development of Morphology Management Inc.”



Dave Foo: *trader* de futurs des de fa més d'una dècada.

www.nondirectionaltrading.com



David Druz: propietari de l'empresa “Tactical Investment Management” i *trader* de futurs.



Joe DiNapoli: president de “Coast Investment Software, Inc.”. *Trader* veterà amb més de 38 anys d'experiència.

www.fibnodes.com



Peter Leeds: conegut com “The Penny Stock Professional” (veure apartat d’entrevistes).

www.pennystocks.com



Jimmy Young: professor de *trading* amb gairebé 25 anys d’ experiència.

www.eurusdtrader.com



Jason Ng: president de “Masters 'O' Equity Asset Management” i expert en opcions.

www.mastersoequity.com

www.optiontradingpedia.com



Robin Dayne: coneguda a Estats Units com a “The Trader’s Coach” (l’entrenadora del *trader*).

www.robindayne.com



Tom Busby: va ser membre del Chicago Board of Trade, *broker* i fundador del “Day Trading Institute”.

www.dtitrader.com



Michael Mauboussin: és el cap d’estratègies en inversions a “Legg Mason Capital Management”.

www.michaelmauboussin.com

Resultats

1. Invertir a llarg termini, a mitjà termini o a curt termini (*Swing trading*)?

La majoria han optat per respondre: tots els anteriors. És a dir, invertir a llarg termini, a mitjà termini i a curt termini al mateix temps.

Els altres s'especialitzen en el *Swing trading* (curt termini) o en el *trading* a llarg termini. L'opció menys votada (un sol vot) és invertir només a mitjà termini.

2. Indicadors preferits?

La majoria utilitzen els seus propis indicadors.

Els altres indicadors més votats són, per ordre:

- 1) RSI
- 2) Mitjanes mòbils
- 3) MACD/ Stochastic
- 4) Alguns patrons (per exemple, cap i espatlles)
- 5) Altres: Fibonacci, Suports i Resistències, volum i altres indicadors que no he esmentat en el treball.

3. Quan es va començar a interessar pel món dels mercats financers?

La majoria es van interessar en aquest sector durant la joventut, entre els vint i els trenta anys.

Els altres s'hi van interessar mentre estudiaven a l'escola, i un als 18 o 19 anys, mentre estudiava a la universitat.

4. Per què?

La causa més votada: pels diners.

La segona causa més votada: per gust.

La tercera causa més votada: per causes familiars (algun familiar els va introduir en el sector).

5. Anàlisi tècnic o anàlisi fonamental?

Amb el mateix nombre de vots: l'anàlisi tècnic i tots dos alhora.

L'anàlisi fonamental tot sol només ha tingut un vot.

6. Qualitats que ha de tenir un bon trader?

- 1) Disciplina i paciència (5 vots cadascuna)
- 2) Humilitat (3 vots)
- 3) Control de les emocions (2 vots)
- 4) Altres (1 vot cadascuna): tenacitat, calma, una bona metodologia, coratge, ambició, flexibilitat i honestedat.

7. Accions, ETFs, futurs o opcions?

El més votat: accions.

El segon més votat: futurs.

Els ETFs i les opcions només han tingut dos vots cadascuna.

Dues persones han votat tots, és a dir, varietat de productes financers (depèn de cada situació).

CONCLUSIONS

CONCLUSIONS EXTRETES DE LES ENTREVISTES I ENQUESTES:

El que més m'ha sorprès de les entrevistes ha sigut la pregunta "Invertir o jugar?". Esperava que tots responguessin "invertir perquè no és cap joc, és una feina com qualsevol altra". Tanmateix, tots han respost "jugar", i els arguments utilitzats els he trobat realment encertats. El mateix Tony Kasathsko recomana que, abans de començar a invertir amb diners reals, aprenguem a jugar al *blackjack*. Això mateix recomana Cárpatos en el seu llibre, *Leones contra gacelas*.

És cert, si et prens la Borsa com un joc i no penses tant en els diners, és més fàcil aguantar les pèrdues i no impacientar-se quan el mercat no va en la direcció que volem. De tota manera, també és cert que és un joc al qual s'ha de jugar amb molta cautela; no ens podem oblidar que estem arriscant diners reals.

És important també ser molt humil i deixar-nos aconsellar pels que tenen més experiència; sovint creiem que ho sabem tot sobre el mercat, la qual cosa, certament, és falsa.

Una resposta que m'ha agradat és de Barbara Rockefeller: és veritat que els homes són millors *traders* que les dones? Es veu que s'ha demostrat el contrari, encara que sí que és cert que aquest sector, en general, agrada més al sector masculí.

L'única incidència important amb què m'he trobat a l'hora de realitzar el treball (a més del fet de començar de zero en el món de les inversions) es troba, precisament, a l'apartat d'entrevistes. El llenguatge utilitzat pels *traders* americans és generalment molt tècnic i elaborat; algunes entrevistes han presentat algunes complicacions a l'hora de traduir-les de l'anglès al català amb exactitud. Per aquest motiu he afegit un annex al treball amb les entrevistes originals.

Per tant, les conclusions de les entrevistes i enquestes realitzades són:

- 1) El millor és la varietat. És a dir, invertir a curt termini, a mitjà termini i a llarg termini alhora.
- 2) Els indicadors utilitzats han de ser també variats. El millor és utilitzar algun indicador de tendència (per exemple, mitjanes mòbils simples o el MACD) combinat amb un oscil·lador (el preferit és l'RSI, encara que a mi no m'ha cridat gaire l'atenció) i un indicador de volum que confirmi la tendència, que no he explicat en el treball però s'interpreta de la mateixa manera que qualsevol gràfic de barres normal i corrent.
- 3) També és positiva la varietat pel que fa als productes financers. Cadascun té avantatges i inconvenients; depenent del risc que volem assumir podem optar pels futurs (molt risc), les accions (menys risc), etc.
- 4) La majoria de gent s'inicia al món dels mercats financers durant la joventut. No hi ha cap entrevistat que hagi començat a invertir més tard dels 30 anys.
- 5) La causa principal que fa que la gent s'iniciï en aquest món són els diners.
- 6) La millor opció és combinar anàlisi tècnic i fonamental; per al *trader* principiant, però, és preferible utilitzar l'anàlisi tècnic que el fonamental, ja que aquest últim és molt complex i només s'utilitza per invertir a anys vista.
- 7) NO TOTHOM té les aptituds necessàries per invertir. S'ha de tenir molta disciplina, paciència i humilitat.

CONCLUSIONS DEL TREBALL:

- 1) El mercat sempre canvia.
- 2) Cal diversificar els valors per tal de reduir el risc.
- 3) Qualsevol pot utilitzar un sistema, sempre i quan tingui DISCIPLINA.
- 4) El més important de tot és saber tallar les pèrdues a temps (*stop loss* del 2%).
- 5) Ens hem de prendre la Borsa com un joc, però hem de tenir sempre cautela i seguir les normes d'aquest joc.
- 6) El millor sistema no és el més complex, sinó sovint el més senzill. Vaig crear molts sistemes, cap d'ells ni de bon tros tan bo com el de les mitjanes exponencials o simples de 50 i 200 períodes.
- 7) Cal seguir SEMPRE la tendència.
- 8) Hem de saber reconèixer els nostres errors a temps.
- 9) Cadascú ha de jutjar per ell mateix i tenir la seva pròpia metodologia en funció del risc que està disposat a assumir i del temps que està disposat a esperar. No hem d'invertir en funció del que diu la premsa només perquè és la premsa.
- 10) Els diners que invertim, els hem de considerar perduts de bon principi. D'aquesta manera no ens afectaran tant les pèrdues (això no significa que els perdem tots).
- 11) Els pitjors enemics de l'inversor són les seves pròpies emocions.
- 12) No hi ha un sistema o mètode màgic, ni tan sols els millors funcionen sempre.

- 13) No hem d'ensopegar dues vegades amb la mateixa pedra: si avui cometem un error, demà hem de tenir cura de no repetir-lo altra vegada.
- 14) 16 anys no és massa aviat per començar a interessar-se en els mercats financers.
- 15) Conclusió final: la Borsa consisteix en **molt més** que en homes grans, avars, amb americana i corbata, amb el cabell engominat i que compten un feix bitllets.

ANNEX 1



Davant la Borsa de Barcelona



Nasdaq 100, NY (100 empreses tecnològiques més importants d'EUA)



American Stock Exchange, NY



NYSE (New York Stock Exchange), Wall Street



A l'oficina de l'MF Global, Chicago



A l'oficina del 20è pis de l'MF Global amb Tony Kasathsko



A l'oficina del 20è pis de l'MF Global amb Yamile Castañeda



L'equip de Renta 4

ANNEX 2

En aquest apartat hi ha les entrevistes originals que he realitzat als *traders* americans. Per tal que em responguessin els correus, vaig escriure algunes coses que no són veritat; per exemple, que he llegit molts llibres seus o que tinc 18 anys (estic segura que si hagués escrit que realment en tinc 16, molts haurien tancat el correu sense llegir-se'l). El que vaig escriure està en cursiva per distingir-ho de les respostes que van afegir.

James B. Rogers <jim@jimrogers.com> Sun, Oct 11, 2009 at 9:31 PM

To: <gcortadellas@gmail.com>

Jim Rogers

www.jimrogers.com

Hi Mr. Rogers,

I'm a university student from Barcelona (Spain) doing a research work about trading.

I've read three of your books, and I'd appreciate if you answered a couple of brief questions personally to attach the interview to my project:

- 1. When's the best time of the year to trade commodities? Whenever they are cheap if buying or expensive if selling.*
- 2. What attracted your attention most about the Commodity Market? Read my books.*
- 3. What's the most challenging thing about being a trader? Read my books.*
- 4. What are your favorite indicators? Read my books.*
- 5. What are the most important qualities a trader should have? Read my books. I cannot write special books just for you or anyone else.*

Thanks for writing.

Re: Interview to John Ehlers

De: **John Ehlers** (mesasoftware@charter.net)

Enviat:dilluns, 5 / octubre / 2009 21:27:31

Per a: (gcortadellas@hotmail.com)

1. I am an engineer. I received a bonus years ago and I made a choice to use my engineering talent in trading commodities instead of investing in real estate.
2. Trading today is very difficult. Like many endeavors, the best preparation is study and experience by practicing.
3. MESA is an acronym for Maximum Entropy Spectral Analysis. MESA is a way of making a high resolution measurements of cycles in the market using a minimum amount of data. Using a minimum amount of data is important because the cycle periods are continuously changing.
4. My favorite indicators are "Corona Charts". You can see them at www.eminiz.com, as well as explanation of what they are and code to compute them.
5. I primarily trade cycles. Therefore, I am primarily a short term trader using cyclic swings.
6. Almost exclusively Futures because this way I can trade long and short, get leverage, and maximize my return on capital.

John

gcortadellas@hotmail.com wrote:

> Hi Mr. Ehlers,

>

> I'm an 18-year-old girl from Barcelona currently doing a research work

> about technical analysis and trading. I've read about you on the

> internet, and I've included your name in my work. I'd appreciate if

> you answered a couple of questions personally to attach to my work.

>

> 1. How did you bump into the Stock Market world?

>

> 2. What do we basically need for effective trading?

>

>

> 3. What's MESA, explained briefly?

>

> 4. What's your favourite or favourites indicators?

>

> 5. Long-term or short-term?

>

>

> 6. Shares, Options or Futures?

>

>

>

> Thank you very much for your time and attention.

>

> Best regards,

>

> G. Cortadellas

Date: Tue, 6 Oct 2009 09:39:58 +0200

Subject: Re: Interview to Andrew Abraham

From: andrabr9@gmail.com

To: gcortadellas@hotmail.com

Good Morning... will answer under each of your questions...

On Mon, Oct 5, 2009 at 10:49 PM, <gcortadellas@hotmail.com> wrote:

Hi Mr. Abraham,

I'm an 18-year-old girl from Barcelona currently doing a research work about technical analysis and trading. I've read many of your articles, and I've included your name in my work. I'd appreciate if you answered a couple of questions to attach to my work.

1. What aspect of the Stock Market has caught your attention the most?

Actually I look at over 80 markets and the stock markets are just one of them...the reason being... I am looking to make myself and our clients available for any bull or bear market... when just focusing on one market...this limits the potential for success...there have been long periods the stock market has not made money ...ie...1998 to present..or even in the 1960s through the mid 1970s

2. Do people's personality influence them to choose one kind of trading system or another? How?

Great question..one of the issues is that people have to right...or think they know the future....as well I think one needs to be very humble...It is not chosing a trading system...only simple ideas that look at a wide base of markets stand the chance of long term success... I am a trend follower... I know that I do not the future... I let the markets sway me by price action...I do not have to be right... I have the mental fortitude to go through draw downs... most people give up and look to try another method or system...and all they do is lose money... I have seen it all since I have been trading since 1994.. there is no magic system...it is commitment.. realizing that I will have many many small losses which mean nothing...as well if the last trade does not work..has no bearing on the next one..

3. A lot of people think trading is like a "game". What do you think about that?

Yes..it is a mental game... it is a zero sum game.. but we have a set of rules in which we follow.. having colleagues watch every move...reinforces the discipline...

4. What's your favourite or favourites indicators?

There are really not any specific...we use models... one uses several systems that have their own entry rules... and I trade another system that is simply price based with some trend filters... there are no magic indicators or systems... it is just staying in the game... with tested logical ideas with strong money management and risk management..

5. What are the most important qualities (or quality) a trader should have?

Patience..and Discipline..

6. How often do you think trading systems should be changed?

I am not in favor of optimizing or changing... The idea using simple ideas that are time tested negates the need the change.. Markets have trended over times... If you look at a chart of over a hundred years ago...it could like today...as well it does not matter if it is a forex...a commodity...or even a stock...

Thank you very much for your time and attention.

I think you asked great questions... and with you permission would like to post on my blog...

please confirm...

Andy

www.ajpartnersinc.com

From: ber@rts-forex.com

To: gcortadellas@hotmail.com

Subject: answers

Date: Mon, 5 Oct 2009 08:49:37 -0400

1. How and when did you get interested in the Stock Market?

Stock markets are the intersection of crowd psychology, economics and finance with a dose of probability theory. As a beginner-economist, I found the stock market inexplicable. It has taken me 40 years to start to get a grip, and it's still a tenuous one.

2. Do you think investing is more for men than for women?

Absolutely not! In fact, women make better traders than men and I wrote about this in one of my books. I will attach the chapter. See p. 12.

3. Would you recommend anyone to use trading systems, or only a selection people?

Trading systems are the essential starting point but as I argue in the Dummies book, a trading system that treats market prices like scientific data is doomed, because we are measuring human behavior, not physical things and thus the predictability of past behavior, while generally valid, has a wide variance.

4. What's your favorite or favorites indicators?

If I had to use only three indicators, they would be

1. bar configuration
2. MACD
3. standard error channel

Best wishes,

Barbara Rockefeller

Dave Landry <dave@davelandry.com> Tue, Oct 6, 2009 at 9:05 PM

To: <gcortadellas@gmail.com>

From: <gcortadellas@gmail.com>

To: dave@davelandry.com

Sent: Monday, October 5, 2009 8:01:14 AM

Subject: Interview to Dave Landry

Hi,

Attached is an interview I did earlier this year. This might help.

I'm an 18-year-old girl from Barcelona doing a research work about technical analysis and swing trading. I've included your name in the work and I'd appreciate if you answered a couple of questions:

I'm flattered.

And, I'm impressed that you're interested in the markets at such a young age.

1. What advantages has Swing Trading instead of long-term trading?

I think my best answer would be to give you an excerpt from my 3rd book which will be out later this year:

When predicting the weather, the longer your forecast, the tougher it's going to be to get it right. If it's cloudy and thundering, chances are it's going to rain soon. However, this obviously doesn't mean it's going to be raining this time next week or next month. Although all market forecasts are based on probabilities, like predicting the weather, the chances of predicting a short-term move are much easier than predicting a longer-term move. Further, the longer you're in a market, the better the chances are that you're going to get soaked. Therefore, short-term trading also has the advantage of generally keeping risks relatively small due to limited length of exposure.

By now you're probably thinking that I'm building a case for short-term trading. And, I suppose to some degree, I am. However, although short-term trading has its advantages, it also has its disadvantages. The number one disadvantage is that your gains are somewhat limited due to your brief exposure to the market. Big trends often take time to ensue. The real money *is* in longer-term trends.

If longer-term trading has bigger opportunities but risks too much and shorter-term trading has smaller risks but doesn't make enough, what's a trader to do? Simple, it's not a mutually exclusive decision. Why not trade for short-term gains but be willing to stay with a portion of the position as long as the market moves in your favor? This allows you to "have your cake and eat it too."

Considering the above, I seek out stocks that have the potential for *both* a shorter-term *and* longer-term gain. My goal is to capture a small, quick profit but keep a portion of that position as long as the market continues to move in my favor. Although I've been "slotted" as a swing trader, I like to see myself as a longer-term trader with better timing and money management. Like Hanna Montana, my approach has the best of both worlds.

(Hanna Montana is a teen pop star very popular with pre-teens. She puts on a wig and she's a pop star. She takes it off and she's a regular person. She has the best of both worlds.... It's kind of dumb but my 9-year old daughter doesn't think so!)

2. Do you think young people aren't much interested in the Stock Market? Why?

I suppose they are busy doing what young people do---they're enjoying being young. They're worried more about the opposite sex than they're career.

The younger you start studying the markets, the better. When you're young, you have no preconceived notions as to what a market should and should not do. You believe what you see, not what should be happening. Older people try too hard to apply logic to the markets. The problem is, often there isn't any. You're dealing with the emotions of the participants.

3. As a child, had you ever thought about becoming a trader?

Yes. I collected and traded coins and stamps.

My coin collection was once very valuable (for a kid) during the height of the Silver bubble. I dreamed at how much it would be worth in coming years.

Unfortunately, the bubble burst. This was a good lesson for me.

I never lost my interest for the markets but got busy with college and "young people stuff" like worrying about the opposite sex.

4. Have you ever thought about trading as a "game"?

Yes. Whenever you think about the money, it becomes tough. You equate each losing trade with something physical of monetary value. You can't think "I could have bought a bought or a classic car or a boat for what I just lost." Sometimes the best way to make money in trading is to not think about the money.

5. What are the most important qualities a trader should have?

Discipline. Willingness to be wrong. Ability to operate in an environment where logic doesn't often apply.

And, again, discipline.

6. What stocks are your favorites?

I'm a momentum trader. So stocks that tend to persist in a trend are my favorites. I like the sector to confirm what I'm seeing in the individual stock and ideally, the market too. I like to make sure all the pieces fit market/sector/stock. All should be headed in the same direction.

Thank you very much for your attention.

Thank you! Again, I'm flattered!

Dave

Robert Colby <colby@robertwcolby.com> Tue, Oct 6, 2009 at 7:02 PM

To: <gcortadellas@gmail.com>

Buenos Dias, Senorita Cortadellas,

By the quality of your email, you certainly appear advanced for your age. I am impressed. Please send me a copy of your written work, if possible, when you finish.

Here are my answers to your questions:

1. In your many years of experience, what have you found most challenging about being a trader and investor?

The markets are always changing. Sometimes they trend, and other times they trade in ranges. Although they are not random, there is some randomness, and that is most evident in the short term. The way news is released randomly may be partly to blame for choppiness in the short term. Sometimes, trends conflict in different time frames, and that can lead to trading mistakes.

2. If you could only use 3 indicators, which ones would they be?

Price, volume, and a momentum oscillator (such as RSI (14)) on an arithmetic-scale bar chart. Chart patterns are very important. Study the *Technical Analysis* book by Edwards and Magee repeatedly until you know it thoroughly. Long-term trendlines (going back many months and years) are very important. The 50- and 200-day simple moving averages are also helpful because everybody follows them and they become self-fulfilling prophesy. Understanding trends in multiple time frames is very important.

3. Which are the most important qualities a good trader should have?

Flexibility. Quickly recognizing mistakes and taking action to cut losses. Believing what you see in your technical analysis and acting on it without hesitation. In addition, top traders seem to develop a sense of when a price move has run its course

and is about to change. That comes to top traders after long experience. Most of the time, top traders successfully sort out conflicting trends in different time frames.

4. The worst mistake you've ever made when trading?

Correctly interpreting conflicting trends in multiple time frames has been my biggest challenge. For example, after the low on March 6, 2009, the short-term trend turned up for the S&P 500. I believed that the long-term trend was still down, however, so I kept selling short into rallies, trying to pick a short-term top, trying to position myself on the short side for the time when I thought the long-term trend would regain dominance. I was wrong, the short-term uptrend continued, and I had to cut losses several times, suffering small losses each time. Eventually, price broke out above important downtrend lines, as well as 50- and 200-day simple moving averages, and it finally became evident to me that there had been a significant trend change. I was too slow to recognize this trend change to the upside. In hindsight, it seems obvious to me that I should have recognized this trend change earlier. But we cannot trade based on hindsight. And so my cumulative result was a series of small losses that added up to a larger mistake. I did not suffer a very large loss in total, because I followed my rules and never allowed any single trade to lose more than 1% or 2% before cutting losses.

5. Which of these do you prefer: Futures, Stocks, Options, ETFs?

ETFs, because they are cheap to trade through an online discount broker, and because ETFs are less risky than stocks because ETFs are diversified over a basket of stocks. The high leverage available in futures is too big of a danger for all but professional traders.

6. Swing-trading or long-term trading?

I prefer swing-trading for professional traders. For most people, however, long-term trend following of the major long-term trend is best.

Best regards,

Robert

RE: Interview with Michael Covel

De: **Michael Covel** (mcovel@trendfollowing.com)

Enviat: dimarts, 6 / octubre / 2009 19:32:09

Per a: (gcortadellas@hotmail.com)

see below.

> > > 1. Long-term trading, middle-term trading or Swing trading??

Just to be clear...I write about a very specific style of trading called trend following explained in depth in my books. When I hear people talk of swing trading or day trading I prefer not to comment as I have no idea what those terms mean.

> > > 2. What are your 3 favorite indicators?

Price, price, price.

> > > 3. When did you get interested in the stock market and why?

Read the "Preface" and "About the Author" in my book "The Complete TurtleTrader"?

> > > 4. What do you admire the most of Turtle Traders?

The ones who won stuck with it. That have persistence. Not all won.

> > > 5. Most important qualities of a successful trader?

Did you read Chapter 11 of "The Complete TurtleTrader"? p. 156-7.

> > > 6. Put in order of preference: Futures, Options, ETFs, Stocks (best
> > > to worst in your opinion)

These are just instruments -- they are not trading strategies.

Feel free to follow-up.

--

Michael Covel

1 619 540 5921 (CA) | 1 703 403 0302 (VA)

mcovel@trendfollowing.com | <http://www.covel.com>

Film Site: <http://www.brokemovie.com>

Director: "Broke: The New American Dream" - 2009

Author: "Trend Following" - Feb 2009

Author: "The Complete TurtleTrader" - Feb 2009

----- Original Message -----

From: gcortadellas@gmail.com

To: questions@peterleeds.com

Sent: Monday, October 05, 2009 9:14 AM

Subject: Interview to Peter Leeds

Hi Mr. Leeds,

I'm an 18-year-old girl from Barcelona doing a research work about technical analysis. I've included your name in the work and I'd appreciate if you answered a couple of questions:

1. Swing Trading or long-term trading?
2. Do you think young people aren't much interested in the Stock Market? Why?
3. As a child, had you ever thought about becoming a businessman? When did you decide to get into the Stock Market world?
4. Have you ever thought about trading as a "game"?
5. What are the most important qualities a trader should have, in your opinion?
6. What stocks are your favorites?

Thank you very much for your attention.

Best regards,

G. Cortadellas

Peter Leeds <Peter@peterleeds.com> Wed, Oct 7, 2009 at 4:07 PM

Reply-To: Peter Leeds <Peter@peterleeds.com>

To: gcortadellas@gmail.com

Cc: Peter Leeds <Peter@peterleeds.com>

Please find below the answers to your questions. Best wishes with your project.

Note: here is a link to my new book, which goes into great detail about some of the questions you asked.

<http://members.peterleeds.com/The-Penny-Stock-Professional.pdf>

1. I've always preferred long term trading, and people (myself included) almost always do better investing long term than by day/swing trading.
2. Young people generally don't have much to invest, so there's not a lot in it for them. They also aren't introduced to it by their parents, but they should be. A few do have interest in the markets though - I started when I was 14.
3. I always wanted to run my own business. I started when I was 9 selling chocolate bars and chips to my 3 older sisters. Once I saved up nearly \$4,000 I decided to try and multiply that with stocks. I lost all of the money within 2 weeks. (You can read my story, and how I came back from that in my new book, the link provided above).
4. I've always thought about trading as a game, and as odd as it sounds, I never ever did it for money. If you trade to try and make money, you will probably not be successful.
5. Patience, Objective Thought (as opposed to subjective thought), and a self-imposed work ethic.

Subjective thought means you think a restaurant is a good business to run because "people have to eat!"

Objective thought means that you see a lot of restaurants, so you know there is a lot of competition, and therefore it is not a good business to run.

6. My personal favorites right now (and I'm heavily invested in both) are traded in Canada - Yangaroo (YOO) and Sensio 3-D (SIO).

My favorite U.S. stocks are TPCS and HEWA.

I hope this helps, and don't be afraid to follow up if you have any more questions.

Peter Leeds

The Penny Stock Professional

p: 905.982.1000

www.PeterLeeds.com

Peter@PeterLeeds.com

Model de l'enquesta enviada:

Hi Mr. Ng:

I'm an 18-year-old girl from Barcelona and I'm doing a research work about trading. I've been reading the useful information in your website, included your name in the work, and I'd appreciate if you answered a couple of simple questions to attach to my work:

1. Long-term trading, middle-term trading or Swing trading??
2. What are your 3 favorite indicators?
3. When did you get interested in the stock market and why?
4. Technical analysis or fundamental analysis?
5. Most important qualities of a successful trader?
6. Which one/ ones do you prefer: Futures, Options, ETFs, Stocks

Thank you very much for your attention.

Best regards,

G. Cortadellas

CORREU EN LLENGUA ORIGINAL D'UN PREMI NOBEL D'ECONOMIA



From: HarryHMM@aol.com
Date: Wed, 4 Nov 2009 15:55:07 -0500
Subject: Re: FW: Interview with Harry Markowitz
To: gcortadellas@hotmail.com

Dear G. Cortadellas,

My own contribution to finance concerns diversification for the long-run investor. Trillions of dollars of pension, endowment and retirement funds are currently managed using the principles set out in my 1959 book, "Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments." Concerning my interest in the stock market, I have attached a copy of the autobiography which appears in the Nobel Foundation publication for 1990.

Needless to say, I was delighted to receive the Nobel Prize in 1990.

Sincerely,

Harry Markowitz

BIBLIOGRAFIA:

- *Leones contra gacelas*, José Luis Cárpatos
- *25 estrategias para ganar en bolsa*
- *Technical analysis for dummies*, Barbara Rockefeller
- *Comportamientos en bolsa*, Michaël Mangot
- *Análisis técnico de los mercados financieros*, John J. Murphy
- *The definitive guide to point and figure*, Jeremy du Plessis
- *Getting started in technical analysis*, Jack D. Schwager
- *Guía práctica de la bolsa en Internet*, Isabel Sánchez Burgos
- *La Bolsa en tu bolsillo*, Francisco Álvarez Molina
- *Curso de introducción a la bolsa*, José Luis Sánchez de Valderrama
- *Velas o candlesticks*, Ferran Torregrosa
- *Curso práctico de Bolsa*, Inversión
- *Way of the turtle*, Curtis M. Faith
- *Derivatives for decision makers: strategic management issues*, George Crawford, Bidyut Sen
- *The Penny Stock Professional*, Peter Leeds
- *Trading for a living*, Alexander Elder

PREMSA ESCRITA:

- La Vanguardia
- El País
- El Punt diari

PÀGINES WEB:

- www.r4.com
- www.serenitymarkets.com
- www.infobolsa.es
- www.wikipedia.com
- www.bolsamania.com
- www.businessweek.com/investor

- www.lavanguardia.es/economia
- www.beginnersinvest.about.com
- www.moneyinstructor.com
- www.investopedia.com/articles
- www.moneyweek.com
- www.money.cnn.com
- www.fool.com/investing/
- www.optionsxpress.com/educate/investing101
- www.investorwords.com
- www.timingmutualfunds.com/Stock_Market_Investment_Tricks.php
- www.infobaeprofesional.com
- www.woopidoo.com